

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארת שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מור שהולך לפניו לעזרמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת דברים תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

עבודה זרה. אין מעמידן - פרק שני דף עמוד א - מותר מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזליץ)
רצו
תוספות

התם ידע ממשו - ואם תאמר תקשי ליה קנקנים, דלא ידע ממשו ואסר רבי מרש ויש
לומר: דהתם כיון דנפלט היין מן הקנקנים בעי ישראל - והוה כגון ידע ממשו,
אבל אין לתור בהבשה - לא ידע ממשו, שנחבטל היין בבבשה. ולמאי דפרישית לעיל דלא
אסר רבי מאיר קנקנים, נחא, **אין** לו עכשיו ועתה ליגדל לאחור וכן - אמור רבינו יצחק,

דרדריה "אין לו" - עין לו, כלומר עין אליו אם יש
לו עכשיו או עתיד ליגדל לאחור וכן, והכי דרשינן
ביבמות (כב, ב) "בין אלו לך" - עין לו.

וסימנך מנת סודר סודר טעם - לכאורה לא
קא ידבי אלא סימנך אלא לפני תרי

מני, תאמרא ותאמר, אבל אשאר מינין לא,
דאם הפרק שני קודדישין (הוא, אמר) רבא מלח
שיבטא, הוא עו של ים דיבאמר בפרק "הפדח"

(בבא גמ, נה) אמר: הנהניו ענין ושבטא מניא.
הכי רס רשי"ע שפר גונא שר קדש גונא אסור

וסימנך קדש ליה ואיכא דאמר קר גונא אסור
וסימנך קר גונא - ורבינו הנגאל גויס איפכא:

שפר גונא אסור קדש שרי, וסימנך (ימייה ב)
"קדש ישראל ליה", כלומר השם תהיה לעמו.

ואיכא דאמר קר גונא שרי, וסימנך קר גונא
אינם מסתמיין כחול, כלומר אינו טעם, וכן משמע

בספוק, דמיחיה דהיא שברא דאיתיה דהוא גונא
רדמי לשפר גונא בטר עובדי דהוא רדמי

לחופשא ולצולפחא רדמיס טעמי, משמע
דשפר גונא נמי דג טעם הוא, **אנב** חורפה

דחליתא דהוה ליה בנותן טעם לשבח - ואם
תאמר: דלענין ליה בקליפה, דיבאמר (תולין דף ת

ב) גי שחטה בסבין טריפוהו עין לומר: דחורפה
דחליתא בלע שפ ולא סגי בקליפה, ויש

משפשים ממו דגדל וקפולט שחורין בסבין לו
גוים דלא סגי ליה בקליפה, דאנב חורפה בלע

טפי, ושמעתי בשם דרב תרבי משה, דחליתא
דקא דרדיף טפי, ולא בעל פשוט, **אמר** ר' לפי

חבית בתותם אחד אסור - פירש רשי"ע: לפי
דשמינתין יקריס, והכי רבא פסיר ב דוד והוה

אמר הטעם, משום דאיתיה לאיסורא בעיניה,
אבל תפסי' אינו אלא תערובת, אבל אין לומר

הטעם משום יוקר, שדרי מוריס רמיה יוקרי מין.
ואין נראה לרבי יוחנן, דאם דאיתיה דרבא

מקמות שדחין יוקר יותר דיבאמר לעיל (ל, ב)
קיסא דמוריס כלומא קיסא דחמרא בארבע

לומי, לכך נראה לו יותר טעם רשי"ע דפריש משום
יוקר, וכן משמע בספוק דקאמר: מניא שרי גביה

דלא טרח ומתקין בו, וכן גבי פת, דאי איכא גביה
כי הא לא טרח ומתקין.

פת

התם ידע ממשו - שדרי מטבלין בו, והרובט נאכל דחין נאכל עמו, **הבא** לא ידע ממשו
- שאין אוכלין הרובט אלא דורק, ולא הבניס דורק לתוכו אלא לתקיים. **הרי** זה מותר

- גרסין, קריבי גוים - שומנן, עוברין - ון ביצים של גוים, **פולסא** ו**אפסמאי** - ואין
דגים טעמים מצינין שם, **צנתא** דבב חרדל, **דבב** נחרא - דבב שם תהור, **רדיופי** - בבח

מקלחן, דרבית משמאי בלע, **ולא** מביח מינא
דג **בבא** - קרקעתה של אותו תהור אין מגדל

דגים טעמים, **מריא** **דימא** ותורא **דימא** -
דקיימא לן במסכת חולין (קכז, א) כל שיש בים

יש ביבשה, חוץ מן החליתא, **בבא** - ביבשה
סודר בים, קדש ל' - סתם קדש אסור, קדש

גונא = שם דגים שבים, **חופשא** = דג טעם
חפיה בקולא - סביבה כסל ופריסם בתוכו,

ונשור קליפין ונראו בדפניהם שקששים דקים,
לצולפחא = דג שומן אנגיליא, **לחרי** **ימא** =

נגד השמש, **צימרי** - שקששים דקים, **משיכיל**
חור - מתוך שחן לבנות נראין בהן שקששים

שחן שחורין, **שפעייה** לחהוא - דהוה קרי לחהוא
מינא, **באמי** - דהוא שם דג טעם, **חפליא** ליה -

ממחוק, **מאניש** ביתיה - אשתו, ודרך הדגמאס
למבור קלא אינן בשם חבלת, **נפלי** ליה -

נפלת ליה, כלומר עכשיו אתה צריך לו, **צידין**
לקבל דברי תבחה - מתחלה, קודם שיהו

נאמנין לכל דברי תבחה, שייאכלו בטחורה
ושיעשרו פירות ויבוצאו בהן, **מוכס** - סתמא

גולן, **קשרי** **פוכס** - דחמותות לנשותי וזמכס, כדי
שלא יתעוכם חבירי ומשרתי עין פעם אחרת.

חבית' - סימן אותו חלב, בשר, וין, חלב,
אסורין

טחור, **טחור** **בבא**, **אמר** רב **אשי**: שפר גונא, **שרי**, **קדש** גונא - **אסיר**, ו**סימנך**: "קדש לך".

איכא דאמר: **קר** גונא - **אסיר**, ו**סימנך**: **קר** גוים. **רבי** עקיבא איקלע ליניק, **איתו** לקמיה

ההוא גונא **דהוה דמי** לחופשא, **חפיה** **בדוקלא**, **הוא** ביה **קלפי ושרייה**. **הו** **אשי** איקלע

למחוריא, **איתו** לקמיה **ההוא** גונא **דהוה דמי** לצולפחא, **נקמיה** **לחרי** **ימא**, **הוא** **דהוה** ביה

צימרי ושרייה. **רב** **אשי** איקלע לחהוא אתרא, **איתו** לקמיה גונא **דהוה דמי** לשפרגונא, **חפיה**

במשיכיל **חורי**, **הוא** ביה **קלפי ושרייה**. **רבא** בר בר **תנה** איקלע לאקרא **דאנמא**, **קריבו** ליה

צנתא, **שמעייה** לחהוא **גברא** **דהוה קרי** ליה "באמי", **אמר**: **מדקא** קרי ליה **באמי** - **שטע**

מינה דבר **טמא** אית ביה, **לא** **אכל** מיניה. **לצפרא** עין בה, **אשכח** ביה **דבר** **טמא**, **קרי**

אנפשיה: "לא יאנח לצדיק כל **אין**". "הקורטש של חליתא". **מאי** **מעמא**? **משום** **דמפסין** ליה

במפסין, **אף** על **גב** **דאמר** **מר**: **גותן** **טעם** **לפנים** **מותר**, **אנב** **חורפה** **דחליתא** - **מחליא** ליה

שמנינוחא, **והוה** ליה **גותן** **טעם** לשבח **אסור**. **עבדיה** **דרבי** **לוי** **הוה** קא **מזבין** **חליתא**, **כי**

נח **נפשיה** **דרבי** **לוי** **אחוי** לקמיה **דרבי** **יוחנן**, **אמרו** ליה: **מהו** **למזבין** **מיניה**? **אמר** להו: **עבדו**

של **חבר** **דרי** **הוא** **חבר**. **רב** **הונא** בר **מנשיב** **מן** **תבילתא** **מאנשי** **דביתיה** **דבר** **עמרים** **סידרא**,

אזא לקמיה **דרב** **יוסב**, **לא** **הוה** **בדיה**. **פגע** ביה **חנן** **חיימא**, **אמר** להו: **יוסף** **עניא** **מנא** **ליה**? **בדידי** **תנה** **עובדא**, **דוכיני** **תבילתא**

מאנשי **דביתיה** **דרבנא** **אחוי** **דרבי** **חייא** בר **אבא**, **ואתאי** לקמיה **דרב** **מנא**, **לא** **תנה** **בדיה**: **אתאי** לקמיה **דרב** **יהודה** **מהגונאי**,

אמר לוי: **נפלת** ליה, **הכי** **אמר** **שמואל**: **אשת** **חבר** **הרי** **הוא** **חבר**. **תנינא** **להא**, **דתנו** **רבנן**: **אשת** **חבר** **הרי** **היא** **חבר**, **עבדו** **של**

חבר **הרי** **הוא** **חבר**, **חבר** **שמות** - **אשתו** **ובני** **ובני** **ביתו** **הרי** **הן** **בחוקתן** **עד** **שיחשדי**: **וכן** **חצר** **שמזכרין** **בה** **תכלת**, **הרי** **הן** **בחוקתן**

עד **שתיפסל**. **תנו** **רבנן**: **אשת** **עם** **האריץ** **שנשאת** **לחבר**, **וכן** **בתו** **של** **עם** **האריץ** **שנשאת** **לחבר**, **וכן** **עבדו** **של** **עם** **האריץ** **שנמכר**

לחבר - **כיון** **דצריכין** **לקבל** **דברי** **חבירו**; **אבל** **אשת** **חבר** **שנשאת** **לעם** **האריץ**, **וכן** **בתו** **של** **חבר** **שנשאת** **לעם** **האריץ**, **וכן** **עבדו** **של**

חבר **שנמכר** **לעם** **האריץ** - **אינן** **צריכין** **לקבל** **דברי** **חבירו** **לכתחלה**, **דברי** **רבי** **מאיר**: **רבי** **יהודה** **אמר**: **אף** **הן** **צריכין** **לקבל** **דברי**

חבירו **לכתחלה**. **וכן** **הוה** **רבי** **שמעון** **בן** **אלעזר** **אומר**: **מעשה** **באשה** **אחת** **שנשאת** **לחבר**, **והיתה** **קושרת** **לו** **תפילין** **על** **ידו**, **נשאת**

למזבס **והיתה** **קושרת** **לו** **קשרי** **מוכס** **על** **ידו**. **אמר** **רב**: **חבית'** **אסור** **בחותם** **אחד**, **חמפ"ג** **מותר** **בחותם** **אחד**; **חלב**, **בשר**, **וין**, **תכלת**

אסורין

עבודה זרה. אין מעמידן – פרק שני דף ט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

תוספות

1 פת למאי נחוש לה כי – בקונטרס לא גרס האי עד מילתיה דשמואל. ונראה טעמא, משום
2 דלמה יקשה זה על פת יתור מן האזורים. מיהו אין בשביל כך לחניה הספרים. "מ"ח
3 מחזג אינם נקחים אלא מן המומחה – ואף על גב דקא חשיב חלב הוצרך לחשוב בבינה. לפי
4 שאין טעם איסורן שוה, שחלב אסור משום עירוב וחלב טמא. אבל טעם בבינה הוא משום
5 גילוי בדפרישות לעיל (לה. א). מיהו לרבי ירמיה

6 דמפרש לעיל (שם) טעם גבינה משום צמצוד
7 וחלב טמא. לפירוש רש"י, קשה לרבי יהודה למה
8 הוצרך לשנות כאן גבינה? ובתוספתא קא חשיב
9 בואת הבריתא במקום חלב חתיכת דג שאין בה
10 סימן. **תנינא** לזאת חזנו רבנן – תימה. דהא חגי
11 במעתיק: וישראל אדחור, משמע דהא לא חזי לה
12 כל שנתא אסור לוי למחש' דרואוהו ולא דוקא
13 אלא רוצה לומר יכול לרואוהו. **א'** דליכא דבר
14 טמא מעדרו פשיטא – דכיון דישב בצד עירו,
15 וליכא למחש' לגילוי כיון שכל שעה הוא תופס
16 בידו, אם בן ליכא למחש' למדי. מיהו הובא דיש
17 לחוש לגילוי – אסור. בדפרישות לעיל דמסנת
18 לא מחזי מדי דוכא דטרקיה כדאמרין בירידול
19 בתרא' (בבא קמא קטו, ב).
20 **התם** קא בעי ליה להשק – ואם תאמר:
21 ודקארי לה מאי קארי? פשיטא דבוצר
22 לגת תנו ויש לומר: דסלקא דעתיה דמקשה דהוא
23 הוצי' בוצר לאכילה. והא נפק לגת – לרבוואת
24 (רביד' ודולל, דאפילו הכי לא הוכשר.
17 דאמר רבי יהושע בן לוי: שגור לו בעל הבית לביתו – מותר; מאי טעמא? בעל הבית לא
18 שבק חיתיו ואכל איסורא, וכי משגור ליה, מפאי דאכלי משגור ליה. "ומלח סלקונדריה".
19 מאי מלח סלקונדריה? אמר רב יהודה אמר שמואל: מלח שגל סלקונדרי רומי אכלין אותה.
20 תנו רבנן: מלח סלקונדרי – שחורה, לבנה מותרת, דברי רבי מאיר; רבי יהודה
21 אומר: לבנה אסורה, שחורה מותרת; רבי יהודה בן גמליאל משום רבי תנאי בן גמליאל
22 אומר: זו וזו אסורה. אמר רבא בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לדברי האומר לבנה אסורה,
23 קורבי דגים לבנים טמאים מעורבין בה; לדברי האומר שחורה אסורה, קורבי דגים שחורים
24 טמאים מעורבין בה; לדברי האומר זו וזו אסורה, זה וזה מעורבין בה. אמר רבי אבהו משום
25 רבי תנאי בן גמליאל: זקן אחר היה בשכנתנו, שהיה מוליך פניה בשופן חזיר. "הרי אלו
26 אסורים". למעוטי מאי? לחזקה – למעוטי בידוע, לרבי יוחנן – למעוטי מוריים וגבינת בית
27 אוניקין, וסתמא קרבי מאיר. **משנה** ואלו מותרין באכילה: חלב שחלבו גוי וישראל ואוהו,
28 והדבש, והדבדבניות אף על פי שמנפנפן אין בהן משום הכשר משקה, וכבשין שאין דרךן
29 לתת לתוכן יין וזמין, וטירת שאניה טרופה, וציר שיש בה דגה, ועלה של חילתית, ויתני
30 גלסקאות המגולגלין. רבי יוסי אומר: השלחין אסורין. התנאים הפאים מן הסלילה – אסורין,
31 מן התפקס – מותרין. וכן לתרופה. **גמרא** תנינא לזה דתנו רבנן: יושב ישראל בצד ערו
32 רש' גוי, וגוי חולב ומביא לו, ואינו חושש. הכי דמי? אי דליכא דבר טמא מעורר, פשיטא; ואי
33 דאיכא דבר טמא מעורר, אפאי? – לעולם דאיכא דבר טמא. וכי קאי חזי ליה, וכי ותיב לא
34 חזי ליה; מהו דתימא: פיון דתיב לא חזי ליה, נחוש דלמא מית' ומערב ביה, קא משמע לן:
35 פיון דכי קאי חזי ליה, איתותי מותרת ולא מערב ביה. "והדבש". דבש למאי נחוש לה? אי
36 משום איעריב – מיסרר פרי, אי משום בישולי גוים – נאכל כמו שהוא חי, אי משום יעורלי
37 גוים – נותן טעם לפנים הוא ומותר. "והדבדבניות אף על פי שמנפנפן אין בהן משום הקשר
38 משקה". וירמייה: הבוצר לגת – שפאי אומר: הוכשר, דהל אומר: לא הוכשר, ואורי ליה הלל
39 לשפאי! – התם קא בעי ליה למשקה, הכא לא קא בעי ליה למשקה. "וטירת שאניה טרופה".
40 דתנו רבנן: איזו היא טירת שאניה טרופה? כל שראש ושרדה ניפר, ואיזו ציר שיש בה דגה? כל שפוליבת אחת או שתי כליכות

1 אסורין בחותם אחד – לשגור ביד גוי, דכין דבשר וחבלת דמיון יקריס טרם ומיחין
2 להחליפם, ועל היין לנסכו. ואחלכ פריך לקמן. חילתית – להחליף או בזה, מפרטא דהא
3 דמוצי, ולא טרם ומיחין. **פת** למאי נחוש לה – כלל לא גרסין. ובהא אלא במלתיה
4 דשמואל גרסין לה, (וחכב) (ורחב) גרסין; מאי שנא בבינה? חתיכות דג – דמיון
5 יקריס ומיחין, שפואל ב' – שפואל לא מלני
6 אדרב, אלא קסבר: דא צריך לאתנוי סימנא
7 למעוטי אחתיבת דג לאסור ועל הפת לחתיה,
8 כדמפרש ואיל. ושפואל – אמר לך: חתיכת דג
9 הייתי בשער, וכיון דבשר אשמועינן דרי גדים
10 בכלל, ופת למאי נחוש לה – דגיהב לא סימנא
11 לחתיה ולמעוטי חפצו אי שמוס אחילופי ב' –
12 מאי נחוש למחש' ב' חדרי – שטא שיש עמו
13 הדומה לו – פשיטא לן: דין דאיכא חותם אל
14 טרם ומיחין במידי דלית ליה רוחא. הכי גרסין:
15 ושמואל חתיכת דג הייתי בשער ותרני גוני בשך
16 לא אמרין. פת למאי נחוש לה ב', אין לוקחין
17 י"פ"ח פח"ג ב' – שחונטין שבסוריא חשירי
18 דלא פקרי אלפני עור לא חזי כמשול' ומובני
19 ישראל דבריס שקדון מן התני, מיהו איתוד
20 פהיודי אלא אכלי איסורא. הלכך אם נתחרא
21 אצלו מותר לאכול עמו. עי' לו – במתנת
22 סלקונדרי רומי – נחתומין שברומי. אוכלין
23 אותה, ואסור, משום שמערבין בה קרבי
24 דגים טמאים, וחתיכות גדולות עשין ממנה.
25 וכן אחר – גוי יהיה. לפיכך בירוק – בני
26 בכשין שדרכן לתת לתוכן יין וזמין, ואם
27 בידוע שנתן יין שם – אסורין אפילו בנזות, ואם
28 לפיכך מוריים – דאסור אפילו בנזות. ודך
29 טמא רבי מאיר דהא. **משנה** והדבדבניות =
30 אשככותל של ענבים. שאניה טרופה – שערבך
31 חתיכות דגים. עלה של חילתית – דהא לא
32 מפסקי לה בסכנא. ויורי גלסקאות המגולגלין
33 וייתני הכנסין בבלי עגול ומתחמקין ונעצקין
34 מאכילין כעין גלסקא. ומגולגלין כגון
35 "מגולגל", שנחתמנו ונרפו מחמת שמנן,
36 ובלעז מול"ש. ובגמרא (מג) ב' פריך שפשיטא,
37 למאי נחוש לה. שלחין אסורין – איתותים
38 קמהדר. ובגמרא (מג) ב' מפרש לה. מן הסלילה
39 – והמכרסין בסל לפני התנני אסורין. בגמרא
40 מפרש: מפני שמולקן עליהן יין. מן ההתקן –
41 מקום כינוסן של תנאים מולקין. מותרין – דאין
42 מתקן עליהן עד שנתנו לפניה למכור. וכן
43 תרופה – מפרש בגמרא. **גמרא** יושב ישראל
44 – ואפילו אין רואוהו. איעריב – יושב ערוך בו
45 יין. הוציר לגת – לדרסן בנות ולעשות טרס יין.
46 הוכשר – לעצן טמאה במשקה ונזקל. והאל
47 וכן לקח עד עמרין נזאל ליה במאי דנפיק מנייהו,
48 והדבדבניות עצמן הן לאכילה. כל שראש ושרדה
49 ניכרין – של כל דג דהו, שהדגים ניכרין בראשן
50 בין טמא למטה, שהטמאים ראשון דחיים ואין
51 לקח חוט השדרה. בליבית – גדילה מאכילת
52 בציר דגים טמאים, ואם שיש שער דגים טמא
53 אין בליבית גדילה בו.

שומטות

שומטות

עבודה זרה. אין מעמידן - פרק שני דף מ עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רלא תוספות

שפוטות - לשון "שני דף מ עמוד א" - לא סגי בחדא. דאיכא למימר מעלמא נפל ביה. וברעט כל שיש בהן סנפיר וקשקשת - משנה היא ב"בא לו סנפיר" (חולין טז, א). אלמא אין סימן לדגים בדבר אחר. וקשיא לתרייהו. אבל בגוץ - לאכול גופל של דגים של טורח. מירש חזק מפלגליא בציר - בחד סימן, או בראש או בשדרה, דהוה סלקא דעתי ב"כ פליגי רב הונא ורב נחמן

בגוץ פליגי, אבל בעירן אפילו רב הונא מודה. בצירי נמי לא מבטליט - וסבירא ליה דרב הונא משמתיב שות - דבשחריבין אותן חזק מתחברות, וניכרות ונראות שהיו כולן מדג אחד. ופי איכא דרשי בהאי גוונא כאתרא דשבחי קלפי - דש לומר: שמא דגים שחורין וטמאין יש, וקשקשים מן השחורין נא, ואמא לא מיסר אסירא - לאכול גוץ משום קליפ דמשחריבין ארביא, ורב אשי קאמר לה. דקאמר לי ב' - אש - דשרונה רב הונא. עריבה - ספינה קטנה. כולן מותרות - וכל הדין ארביא - ואמא לא דאי נמי בכולהו ואלו לעלמא. מלילתא קרא - משלשה חכמים גדולים, שהם כ"ד לסמוך עליהם בעל המקרא. דמן ב"ר - מקום. עובין - ביצים שלקו. משריין - דג עצמו במעי אמו. זה משריין מבחין - דג טהור לאחר שהטילה ביצתו משרעת ועומדת מאלה בחול, אבל דג טמא משריין מבחנים במעי האם לאחר שהנשרין ביצתו במעיו. סימני ביצים - של עוף טהור, וקשקשת - משוכה, שרחבה בראשה אחד והולכת ומתעבה ומגושמת. ועגולתא - עגולה מצדיה ומגולגלת, וכל צדיה רחבים. ראשה אחד - רב, רחב, מלטרא בלעז. כלומר, עשו ככר שרחב מתחתיו בית מושב. חלמון - לאוסטיל. חלמון = מידול. ביצת השיר - עב והלטאה מטילי ביצים הן. עב הוא כוכריל בלעז, הדומה לצפרדע, ונפקא מינה דאם ריקמה וניקבה מטמא במגע. בשחשת חולין (קב, ב).

שיפורי דרבא ואסר, שיפורי דרב הונא בר חיינא וישרי. אמר רב ירמיה מדפתי, לירי אמר לי רב פפא: כי שרא רב הונא בר חיינא - בציר, אבל בגוץ - לא. אמר רב אשי, לירי אמר לי רב פפא: כי שרא רב הונא בר חיינא - אפילו בגוץ, ואמא לא מיסר אסירא - מדקאמר לי רב פפא, ולא מישרא שריא - דהא אמר (לי) רב יהודה משמיה דעולא: מחלוקת מלכא בציר, אבל בגוץ - דברי הכל עד שיהא ראש ושרדה ישר של פל אחד ואחר. ותיב רב חיינא בר אדי קמיה דרב אמי בר אבהו, ויתיב וקאמר: גוי שיהביא עריבה מלאה בחיות ונמצאת מילכות באחת מן, פתוחות - בגוץ, מותרות, בסגופות - היא מותרת וכוון אסורות. אמר ליה: מנא לך הא? - מן מלכותא קראי שמיע לי, מרב ושמואל ורבי יוחנן. אמר רב הונא אמר רב: קירבי דגים ועופין אין נקחין אלא מן המומחה. רמי ליה עולא לרבי יוסמאי דמן בירי, מדקאמר רב: קירבי דגים ועופין אין נקחין אלא מן המומחה. מכלל דגן טמא אית ליה עופר, ורמינהו: דג טמא משריין, דג טהור מטיל ביצים! - סמי מקאן עופרין. אמר ליה רבי יורא: לא תיסמי, תרייהו מטילי ביצים וניהו, אלא זה משריין מבחין זה משריין מבפנים. למה לי מומחה? לברוך בסמינא? דמינא: בסמינא ביצים קד סימני דגים. סימני דגים סלקא דעיקר? סימני דגים סנפיר וקשקשת כתיב ביה? אלא, בסמינא ביצים קד סימני עופר דגים, ואילו הן סימני ביצים: פל שפודרת ועגולתא, ראשה אחד פל וראשה אחד חד - מהורה, שני ראשה חדין ושני ראשה פרוין - ממואה, חלמון מבחין וחלמון מבפנים - ממואה, חלמון מבחין וחלמון מבפנים - מהור, חלמון וחלמון מעופרין זה בזה - זו היא ביצת השירין אמר רבא: בפשימוהו, ולרבי יוסמאי דמן בירי דאמר: סמי מקאן עופר, והתניא:

באן בפתוחות כאן בסגופות - פירש הקונטרס. דפתוחות לא סגי בחדא, דאיכא למימר מעלמא נפל ביה. והקשה הרב רבינו אפרים (מדניג) (מדאמן) בסמוך: גוי שהביא עריבה מלאה בחיות ונמצאת מילכות באחת מהן, פתוחות כולן מותרות - אלמא בפתוחות תליין לקולא, דאמר: כי ויחי דהואי בך חזק באורייתא אלא לעלמא ועוד קשה, אי חישבין מעלמא נפל בה, שולח נמי נחיש דלמא הגוי תניח שם לך ויה מפרש הרב רבינו אפרים (לרבי) בפתוחות סגי בחדא, דאיכא למימר אחריתי: אלא לעלמא, אלא למיחש שמו הגוי תניח שם, דאדרבה לקולא תליין. אבל בסגופות צריך שתיים. מיהו יש ליישב פירוש הקונטרס, דשאני דהם שנמצאו שתיים מילכות באחת מן החיות, אבל רבא דאין אין כמינא נמצא שם חיה לבשר בבלותה, ולכן יש לפסול בפתוחות. וברגים כל שיש לו סנפיר וכו' - פירש הקונטרס: משמע שאין הבשר ברגים בדבר אחר, וקשיא לתרייהו. ותמיה: דרבא דאין אין כמינא באותם דמוי שישיו לעלמא, פירשו: ולאחם הוצרך סנפיר וקשקשת. ומה תרין אליבא דגוון דאמר או ראשו או שדרה ולברוך בשדרה, דכל דג טמא מיה. והא דלא חשיב ליה חגן בחדי סנפיר וקשקשת, היינו משום דסימני גווא לא קא חשיב. מחלוקת בציר אבל בגוץ פל, ואם תאמרו: והא צריך נמי אסור דאורייתא, כדאמרינן (חולין דף קי, ב): "ואסמאין" לרבות ציר ורובין וכו' וכו' וכו'. דהא דאורייתא צריך אסור, מיהו ציר בטיל ברוב, וגופן לא בטיל בדיה לא בטילה. והוא! ביה קלפי שריה - ומייר כגון שיש היה שם אלא מן אחר. ומאן דאמר חיינו משום דרשינו ביה קלפי מעיקרא. נמצאת מילכות - פירושו: הבשר כלכותה, היינו שתיים בפתוחות לפירוש רש"י לעיל, ולפירוש הרב רבינו אפרים שתיים מילכות, אמר רבא בשנימוח - תימה, אמאי לא משני? קסבר סימני עופר דגים לא דאורייתא, ולכן אין לברוך בסמינא? דבני נמי משני פרק "אלו טרפות" (חולין טז, א) וכן סימני ביצים אלא מדאורייתא נעוה, דקא פריך. ולברוך בסמינא וכו' משני סימני ביצים לא דאורייתא ואסור ובינו מהם דשעט מנה מכה: סימני עופר דגים דאורייתא, ולכן יש לחזיקי הבורבוסת אף על גב דאין אנו מוצאין בהם קשקשים, דהא יש בהם סימנים ועופרים. מיהו יש לדחות: לעולם אימא לך סימני דאורייתא, והא דלא שני חבא - משום דאבתי תיקשי, דאין נקחין אלא מן המומחה" משמע עדין שום דג הוה ליקח שלא מן המומחה, ואין, דאם לא נמנחו, שהסמינא נכירים ואומר של דג פלני טהור, והשתא איכא חרתי לטביחא. וכדאזי גוונא נקדים אף אלא מן המומחה, דאמרינן דהם (גבי ביצתם ולדקחין מן המומחה "של טמא פלני טהור", כלך הוצרך לרתי' בשנימוח, דאין קדק רבוי יצחק. ואם תאמרו: דאבתי לאו מילתא ספקתא היא, דהא אמר "אני מדליחם" נאמן, שם שלא מן המומחה ויש לומר: דהא לא לא כשיח אלא במורים שיהיו בשעת מליחה. ורבעי יהודה הקשה על פירוש רבינו חם, דאי סימני דאורייתא, אמאן אן רבי תניא בריא דלא חשיב - קאמר: סימני ביצים כן סימני עופר דגים, ועוד הקשה מן הירושלמי פירקין: נתן רב רבא אמר קמיה שמואל ידע אנא מפרשא בין עופר דגים נמצאים לעופר דגים טהורים. עופר דגים נמצאים לעופר דגים טהורים. ומה ליה דהא סלפוחא. אמר ליה: כוח מרזי פירוש: הראה לו עופר של דג טהור, ואמר ליה טמא. ואמר ליה: לא ביש לי דאמרתי על טהור טמא, אלא סופך לומר על טמא טהור. משמע דש עופר דג טמא דומין לטורח, כמו בביצים דאיכא דעורבא דרמאי ליונה, אלמא סימני לא דאורייתא, ואין לסמוך על סימני עופר דגים מיהו אלא לאסור הבורבוסת, כי באמת הוא שיש לו במים ומשקח בשעה שעולה מן המים.

57 **ובאנדרטי** ש' מלכים שניו - פירש הקונטרס: ובהוא קאסר רבי מאיר, דאנב תביטויהו פלזי לזו. ומפרש נמי בעומדן על פתח מדרה דחשיבי טפי, משמע - אבל בשאר אצמליס
58 לא סרי רבי מאיר. וקשה, דהא תנן (עבודה דרז' מא: אל תביתו דל ר'א אסורין, ולשון "מצא" משמע שיש עומד אש שדה, ואפילו לנבית מרדכי לז' שמואל קאנן בעומדן
59 על סקין, ופירש הקונטרס: על מנש על פתח שלם שבדון אותם - אל דהרדא, ולשון "מצא" אש, אלא שיש שבת מרד משה דלזן, ורבינא לעמוד בלזן וינכירש עלן שחבירו
60 שלם. ועוד קשה: דבאנב משמע דסתם אנדרטי ש' מלכים פלזי לזו טפי. ואורכרוב, בפרק "כלל גדול" (שבת ע"ב), משמע שאין סתמן לעבוד, וקאמרי: אי דחוז אנדרטי וטגיז ליה... אי
61 דלעילא וכו' לזכר פירש ריבנו עם הדבא אי אהרתיא רבנן, אלא קאמרי: דא דשרון בלן במנותיח הייני ורקא באנדרטי ש' מלכים ובעומדן על פתח מדרה, דבהונו שר רבנן
62 דודא תנן עבדי לזו. ורבי אלחנן מייפיש פירש הקונטרס, ובשאר אצמליס אל אש, והואי ולקמן תהבית ד תובתני לזא מייזי של פאירי ותנו אורי אסוריס
63 אפילו לרבנן אלא למפלחתיש עבדי לזו. ובבן ניהא, ורבי יוקא לז' במליחתיא רבא ותיז: וזא אצמליס עומד אסורין וסתמן רביי מאיר, אל מצי למימר דסתמו רביי מאיר סיפא תהבית
64 ד' רגלי, דהואי אחיא אפילו רבנן דכריפישא. וזא תמשע בפרק "כלל גדול" (שם ע"ב), דאנדרטי אין סתמן נעבד - לא איירי ש' מלכים אל אש שלטות, וזא מייזי ש' מלכים.
והבחי

עבודה זרה. כל הצלמים – פרק שלישי דף מא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

ובחי נחא דנקט חבא באגדוטי של מלכים, אלא קאמר באגדוטי סתם. וכן משמע
בירושלמי דשל מלכים געבוירן ותר, דקאמר חזק: אם דבר ברי שזואל של מלכים – דבר
הכל אסור, אם דבר ברי שזואל של שולטנות – דבר הכל מותר, אלא אן קיימין בסתם,
רבי מאיר סבר סתמן של מלכים וחכמים אטורים סתמן של שולטנות. ולפירוש רבינו הם
קשה קצת, דכי קאמר לקמן סתמא כרבי מאיר –
הא מצי למימר סתמא כרבי מאיר – שדרי לא
החזיר אלא אגדוטי.

אמר רבה מחלוקת בשל פריים וכו' – לפסם
ריהוטא משמע דמוקי פלוגתא דרבי
מאיר ורבנן בגזרת שאר מקומות אטו אותו מקום,
הכי פירושו: מחלוקת בשל פריים שזן געבוירן
במקום, דגזירין בכל המקומות אטו אותו מקום,
דאף על גב דשאר פריים אל פלחי לזו אללא
לני עבדי לזו – אסירי, ורבנן אל גורי שאר
מקומות דפריים. אבל בשל כריכים דברי הכל
מותרים בכל הכריכים, דבבבולא על עבדי לזו
אלא לני בעלמא, ולא גזירין כריכים אטו כפריים.
אבל תצק קשה הלשון, דפרקי, ושל פריים מי
איכא למאן דאמר דלני עבדי לזו? ומאי פריך?
הא דאי רבין לרבי מאיר אטו כן לרבנן פריים של
שאר מקומות עבדי לזו לני, ולא אסר בהו דרי
מאיר אלא משום גזיר אטו של שאר מקומות
דרי קשה, הא דקאמר: אבל של כריכים דברי
הכל לני עבדי לזו, משמעו חזם מדר הירידי
דלני עבדי לזו, הא בשל פריים פלחי אי עבדי
לני אי למפלחיהו. וליתיה, דבבולא מוד
בבבבולא של רבי מאיר עבדי לזו למפלחיהו,
הכי הוה ליה למימר: מחלוקת בשל פריים, רבי
מאיר גזר שאר מקומות אטו אותו מקום, ורבנן
סרי לא גזירין, אבל בשל כריכים דברי לני עבדי
לזו, פירוש: מותרין בכל מקום, ודברכים אפילו
במקום של רבי מאיר דלני עבדי לזו כרבי טראט
מחלוקת בשל פריים – דרבי מאיר אסר לזו בכל
מקום למפלחיהו עבדי לזו, ורבנן שרי בכל

מקום דסביר לני עבדי לזו, אבל בשל כריכים דברי הכל לני בעלמא עבדי לזו, ומותר. ופרקי, ושל פריים מי איכא למאן דאמר לני עבדי לזו כלומר, האך תעלה על דעתך להעמיד
מחלוקתם בשל פריים, וחילקו רבנן על רבי מאיר לומר דכפריים לני עבדי לזו? הא דאי למפלחיהו עבדי לזו אלא אי אמר הכי אתמר: מחלוקת בשל כריכים, דהנהו עבדי לני, אלא
רבי מאיר אסר בכל הכריכים, דגזר רובא דשאר מקומות שאן געבוירן כלל אטו מקומות דגעבוירן אף בכריכים פעם אחת בשנה, ורבנן אל גורי רובא אטו מיטעא. אבל בשל פריים דברי הכל
אסורין, דבבולא פריים למפלחיהו עבדי, **בבבולא** – שהעלה עול, כדאייתא בירושלמי שאלכסנדרוס מוקדן עלה למעלה עד שראו כל העולם כבדור ואת הים כקערה, פירוש: ים אוקיינוס
שמקיף את כל העולם. **אמר** שמואל ואפילו שברי עבודה זרה מותרין – אית לני גמי עבודה זרה שנתשרה מאיליה
מותרת בשמען בן לקיש, ורבי שמעון בן לקיש דקאמר עבודה זרה שנתשרה מאיליה מותרת – אית לני גמי עבודה זרה מותרת, ותרתייהו חד טעמא איז רב. וכן משמע
בסמוך, דרבי יוחנן מוכיח לרבי שמעון בן לקיש דעבדו שרי עבדו זרה מותרין, ומוכיח מניה דעבודה זרה שנתשרה מאיליה מותרת
ורבי שמעון בן לקיש אית ליה דשרי עבדו זרה מותרים משום דסבר עבודה זרה שנתשרה מותרת, והכי פירשדא דמילתיה דשמואל: ואפילו שברי עבודה זרה, כלמנה לאו דוקא שברי
צלמים שרי משום ספק ספקא דאימור לא עבדום ואם תמצי לומר עבדום אימור טעולם, אלא אף שברי עבודה זרה ודאי עבדום מותרין, ודין דאי ידעי בראי שנתשרה מאיליה מותרת
– אם כן סתם שבריהו, דרוב שבריהו ודו ביטול, דפי' שביח ששענה גזר או נשתברה מאיליה משששברה שמואל, דרואי אמרי: אילו שירבה ישראל אל היה מניחם שם אלא היה
מניחם לזמנן בן העולם. ופרקי ליה לתלמוד: ודאן גמי עבדום שרי צלמים שרי, ומשמע אף צלמים דאיכא ספק פסיקא, אבל כל שברי עבודה זרה ודאי סלקא דעתך שברי עבודה זרה לא מותרין,
והיה לו לשנות שברי עבודה זרה דהוה חידוש טפי! אלא דאי מדרשכניהו לשברי עבודה זרה ונקט שברי צלמים – דוקא קתני, ושברי עבודה זרה אסורים משום דרואי עבדו ומי יימר דבטלהו
ומסיק: הוא דהין דאן שרי עבודה זרה מותרין, ואן חלק בשברים. הא דקתני שברי צלמים – משום דקעי למיתני ספק: מאן בעית ד א ורגל של צלמים אסורין, והטעם שרי לידע שרים
של צלמים מרלא נקטי מדי בידיהו, וסבורין לרבי מאיר משום שאנן שברים גמורים כדמיון לה שמואל בעטמיה על בסיסא, ואם נקט שברי עבודה זרה ודאי, והא שמואל דוקא תנבת
ד א ורגל דגמורין – מפני שהסוריהו צלמים היתה בעברת תרי ותרין חן שוה משתחיהו לזי א ורגל גמרי עבדו שוה מותרים, ולכך נהי כשרשאל לא נבטלמא מרלא שוהא
דבר שלם ששנומ צלם על מסיק, אבל צלמים שאנן געבוירן אפילו לרבי מאיר אלא פעם אחת בשנה, ואיכא למימר שדרי ודרגל שלא ודו געבוירן לרובא אף במחבר כלל, אם כן כששפיר
נבטלמא לגמרי, ומשמע ודא נקט שברי צלמים. ואם תאמר: מכל מקום היה לו להשמיענו חיתור שברי עבודה זרה, דכח דהיתירא דעיקר ויש לומר: דכאן ודאי כח דאדסורא דתבנית ד יורגל
צלמים עדין, כי טעם גדול היה לו לחתור דבר פרישקין, דמחזיקין לזו למבטלמא הולא ואף בחיבורן אל ודו געבוירן בעלמא, ובמה שלא ששאלה כלל במשנתנו חיתור שברי עבודה זרה ולא
הפסדנו כלום, כי יש ללמוד ממשנתנו, שאן חלק כמו שפירש הטעם דבריה שמואל: **הוא** דהין דאפילו שברי עבודה זרה וכו' – הא דלא משני חבא כמו שתרין בסמוך על תיובתא דרבי
יוחנן, ומשמע רבי שמעון בן לקיש: משום דאין למיחך את צלמים עצמן אסורין, וסחמא כרבי מאיר, דאזו חיתין אל שייך כאן על מה שדקשינו לשנוא, דשמואל אמתניקין קאי, ותק
לא כרבי מאיר, ואומר דלרבי מאיר אף על גב דחידוש הוא דשרבים מותר, לא חידוש הוא כל כן בשברי צלמים, אלא דאי דאף בשברי עבודה זרה עצמה מותרים, דאיכא נהי כמה פסיקות
כדפרישיר. ומשקטין ליה דין דאן שרי עבודה זרה מותרים, אמאי שבקתו דנקט שברי צלמים? דאין אן לו לחיזק חידוש היתר שברי עבודה זרה שנתשרה מאיליה מותרת, ואיכא נהי כמה פסיקות
איידין מניניהו. ומשמע דאן קא משני דטוב לו לחיזק חידוש היתר עבודה זרה להשמיענו חידוש אסור בעלמא גופיהו בתבנית ד יורגל כדפרישיר, דדמאי לשברים, אבל ברה חבי מוקי ליה

והא

מי **איכא למאן דאמר וכו'** – מי שדור רבנן? הא דאי דפרשים למפלחיהו עבדי לזו, דבני
כפר אל עבדי לני, תחת כל העולם כולו – לשון גמאי נקט, כלומר שרודה על כל גייל
כללי – אומן שם לו עטרה. **אישתיימא** = שלח הנשוא חותם המשלוח. **משנה** הרי
אלו מותרין – טעמא שפירש בגמרא, דכי רבי שלמים ספק לא עבדום, ואם תמצי לומר

עבדום – אימור בטלום כן שירבה, הוי ספק
ספקא קולא. **בשמיא בן נעבי** – הבנית ד
לבדה חן עבדי, **גמרא** אמר שמואל אפילו
שברי עבודה זרה – לא תימא: שברי צלמים
דוקא, משום דשמן לא עבדום מעולם אפילו
כשדו שלימין, דאפילו שברי עבודה זרה,
שראינעם שנתשרה מאיליהוה שלימא – מותרין,
דיכין דנתשרה שרי אף שברין אותה. משום
דקעי למיתני **סיפא** כו' – דאי תנא עבודה זרה
הוה אמנא: דוקא עבודה זרה דמנא תבנית ד
או הבנית רגל דאדסור, אבל צלמים אפילו
תבנית ד שרי – להכי תנא כרישא **צלמים**,
למימר דאף על גב דשמן לא עבדום, אפילו
הכי לשבר חשוב כגון תבנית ד חישקין,
ובשעתמדין על בסיסן כדמוקים ליה לקמן.
על

תחת כל העולם כולו. עטרה – מעיקרא סבור:
בשמיא בן נעבי – מעיקרא סבור: **משנה** הרי
אלו מותרין. **מנע** – מעיקרא סבור: **אישתיימא** בעלמא, ולבסוף סבור: **שחותם** את
עצמו תחת כל העולם כולו למיתה. **ר'נן שמעון בן גמליאל** כו', **תנא**: אפילו צורה,
אפילו קיסם. **מני רב אישי**: תפש בידו צואה, מהו? מי אמרין: פולי עולמא וזלו באפיה
בי צואה, או דילמא הוא מיתו דיל כפאי כולי עולמא כצואה? תיקו. **משנה** המוציא
שברי צלמים – **הרי** אלו מותרין. **מצא תבנית ד או הבנית רגל** – **הרי** אלו אסורין,
מפני ששמיא בן נעבי. **גמרא** אמר שמואל: אפילו שברי עבודה זרה. – **האן תנן**:
שברי צלמים – הוא דהין דאפילו שברי עבודה זרה, **הא דקתני**: **שברי צלמים** – משום
ר'נן למיתני סיפא: **מצא תבנית ד תבנית רגל הרי** אלו אסורין, **מפני ששמיא בן נעבי**.
תנן: **מצא תבנית ד תבנית רגל הרי** אלו אסורין, **מפני ששמיא בן נעבי**. **אמאי**?

והא
מקום דסביר לני עבדי לזו, אבל בשל כריכים דברי הכל לני בעלמא עבדי לזו, ומותר. ופרקי, ושל פריים מי איכא למאן דאמר לני עבדי לזו כלומר, האך תעלה על דעתך להעמיד
מחלוקתם בשל פריים, וחילקו רבנן על רבי מאיר לומר דכפריים לני עבדי לזו? הא דאי למפלחיהו עבדי לזו אלא אי אמר הכי אתמר: מחלוקת בשל כריכים, דהנהו עבדי לני, אלא
רבי מאיר אסר בכל הכריכים, דגזר רובא דשאר מקומות שאן געבוירן כלל אטו מקומות דגעבוירן אף בכריכים פעם אחת בשנה, ורבנן אל גורי רובא אטו מיטעא. אבל בשל פריים דברי הכל
אסורין, דבבולא פריים למפלחיהו עבדי, **בבבולא** – שהעלה עול, כדאייתא בירושלמי שאלכסנדרוס מוקדן עלה למעלה עד שראו כל העולם כבדור ואת הים כקערה, פירוש: ים אוקיינוס
שמקיף את כל העולם. **אמר** שמואל ואפילו שברי עבודה זרה מותרין – אית לני גמי עבודה זרה שנתשרה מאיליה
מותרת בשמען בן לקיש, ורבי שמעון בן לקיש דקאמר עבודה זרה שנתשרה מאיליה מותרת – אית לני גמי עבודה זרה מותרת, ותרתייהו חד טעמא איז רב. וכן משמע
בסמוך, דרבי יוחנן מוכיח לרבי שמעון בן לקיש דעבדו שרי עבדו זרה מותרין, ומוכיח מניה דעבודה זרה שנתשרה מאיליה מותרת
ורבי שמעון בן לקיש אית ליה דשרי עבדו זרה מותרים משום דסבר עבודה זרה שנתשרה מותרת, והכי פירשדא דמילתיה דשמואל: ואפילו שברי עבודה זרה, כלמנה לאו דוקא שברי
צלמים שרי משום ספק ספקא דאימור לא עבדום ואם תמצי לומר עבדום אימור טעולם, אלא אף שברי עבודה זרה ודאי עבדום מותרין, ודין דאי ידעי בראי שנתשרה מאיליה מותרת
– אם כן סתם שבריהו, דרוב שבריהו ודו ביטול, דפי' שביח ששענה גזר או נשתברה מאיליה משששברה שמואל, דרואי אמרי: אילו שירבה ישראל אל היה מניחם שם אלא היה
מניחם לזמנן בן העולם. ופרקי ליה לתלמוד: ודאן גמי עבדום שרי צלמים שרי, ומשמע אף צלמים דאיכא ספק פסיקא, אבל כל שברי עבודה זרה ודאי סלקא דעתך שברי עבודה זרה לא מותרין,
והיה לו לשנות שברי עבודה זרה דהוה חידוש טפי! אלא דאי מדרשכניהו לשברי עבודה זרה ונקט שברי צלמים – דוקא קתני, ושברי עבודה זרה אסורים משום דרואי עבדו ומי יימר דבטלהו
ומסיק: הוא דהין דאן שרי עבודה זרה מותרין, ואן חלק בשברים. הא דקתני שברי צלמים – משום דקעי למיתני ספק: מאן בעית ד א ורגל של צלמים אסורין, והטעם שרי לידע שרים
של צלמים מרלא נקטי מדי בידיהו, וסבורין לרבי מאיר משום שאנן שברים גמורים כדמיון לה שמואל בעטמיה על בסיסא, ואם נקט שברי עבודה זרה ודאי, והא שמואל דוקא תנבת
ד א ורגל דגמורין – מפני שהסוריהו צלמים היתה בעברת תרי ותרין חן שוה משתחיהו לזי א ורגל גמרי עבדו שוה מותרים, ולכך נהי כשרשאל לא נבטלמא מרלא שוהא
דבר שלם ששנומ צלם על מסיק, אבל צלמים שאנן געבוירן אפילו לרבי מאיר אלא פעם אחת בשנה, ואיכא למימר שדרי ודרגל שלא ודו געבוירן לרובא אף במחבר כלל, אם כן כששפיר
נבטלמא לגמרי, ומשמע ודא נקט שברי צלמים. ואם תאמר: מכל מקום היה לו להשמיענו חיתור שברי עבודה זרה, דכח דהיתירא דעיקר ויש לומר: דכאן ודאי כח דאדסורא דתבנית ד יורגל
צלמים עדין, כי טעם גדול היה לו לחתור דבר פרישקין, דמחזיקין לזו למבטלמא הולא ואף בחיבורן אל ודו געבוירן בעלמא, ובמה שלא ששאלה כלל במשנתנו חיתור שברי עבודה זרה ולא
הפסדנו כלום, כי יש ללמוד ממשנתנו, שאן חלק כמו שפירש הטעם דבריה שמואל: **הוא** דהין דאפילו שברי עבודה זרה וכו' – הא דלא משני חבא כמו שתרין בסמוך על תיובתא דרבי
יוחנן, ומשמע רבי שמעון בן לקיש: משום דאין למיחך את צלמים עצמן אסורין, וסחמא כרבי מאיר, דאזו חיתין אל שייך כאן על מה שדקשינו לשנוא, דשמואל אמתניקין קאי, ותק
לא כרבי מאיר, ואומר דלרבי מאיר אף על גב דחידוש הוא דשרבים מותר, לא חידוש הוא כל כן בשברי צלמים, אלא דאי דאף בשברי עבודה זרה עצמה מותרים, דאיכא נהי כמה פסיקות
כדפרישיר. ומשקטין ליה דין דאן שרי עבודה זרה מותרים, אמאי שבקתו דנקט שברי צלמים? דאין אן לו לחיזק חידוש היתר שברי עבודה זרה שנתשרה מאיליה מותרת, ואיכא נהי כמה פסיקות
איידין מניניהו. ומשמע דאן קא משני דטוב לו לחיזק חידוש היתר עבודה זרה להשמיענו חידוש אסור בעלמא גופיהו בתבנית ד יורגל כדפרישיר, דדמאי לשברים, אבל ברה חבי מוקי ליה

רבנן, אם כן שברי צלמים לגופיהו לא אצטריך כלל כאשר אפרש לקמן.

והא שברים נינו – ואם תאמר בלא מלחיה דשמואל נמי תקשי רשא לסיפא, רשא שברי
צלמים מותרין, וסיפא תבנית יו דרגל אסורין ויש לומר: דאי לא מלחיה דשמואל
הה אמנא שברי עבודה זרה אסורין, וסיפא משמע שפיר בשברי עבודה זרה.

בעומרין – פירש הקונטרס: דב כיסוס שלון. ולשון "מצא" קשיא. דמשמע בשוק
או בשדה לכן נראה לרבינו הם

לפרש: שיש להם בית מושב דהיינו שישבן עליו
לכדם, ואעם נראים שבשבים אלא נראה שכן הן
מתחלה נעשים. **איתביה** תמוצא שברי
צלמים הרי אלו מותרין האי שברי עבודה זרה
אסורין – נראה לפרש דהיינו פריך: דהן משנה תמוצא
שניה דרבי מאיר, לא תחזיק בה, ואם כן נובל
לתמינא אף כרבנן, ובהסם צלמים שאין בידי
כלום שנתחלק דרבי מאיר דרבי מיידי חזק. ורבי
דקיי בשלמא לרבי מאיר דאסר צלמים עצמם –
הוצרך לשנות היתר בשברים, אלא לרבנן השתא
צלמים עצמם דרבי שברים מבעיא איא
מינה למעבד קאח: הא שברים של עבודה זרה
אסורין, והשתא ליכא לשנוי בשברי לעיל: הוא
הדיון אפילו שברי עבודה זרה מותרין, ומשום דקא
בעי למיתני "מצא תבנית דיו", דדך דירוצא לא
שיך אלא אליבא דרבי מאיר דאסר סתם צלמים,
אבל לרבנן דרשין קאמריה דרבנתי: והוא הני
שברי צלמים לא ליתקרא דהיינו שברי עבודה זרה
אסורין. ומשני: לא תוקמה כרבנן דתירוקה הא שברי
עבודה זרה אסורין, אלא תקמה כרבי מאיר
דתירוקה: הא צלמים עצמם אסורין, אבל שברי
עבודה זרה לעולם מותרין, ומאחר שראי
להשמינעו סתמא כרבי מאיר, אין להקשות מה
שקשטנו לעיל לשמואל: למה שברי עבודה זרה
ובל שכן שברי צלמים, דאיא יתא שברי עבודה זרה
לא היינו יכולין לירקד: דהן צלמים עצמם אסורין,
אלא: הא עבודה זרה עצמה אסורה, ובהא מיל
עלמא מודו. ואין להקשות מאחר דמוקי לה כרבי
מאיר, למה משום דהיינו למיתני סיפא דרבי לעיל.
כי נראה קצת דוחק בדיות כי בא לאשמועין
חדוש שבשים, ומינה שברי עבודה זרה משום
סיפא. אלא השתא קאמר לרבי מאיר, אלא שבשים
בשרים כלל, ולא דלא לרבי, אבל אלא
דשמואל משמע דבא לדחוק דשרשים מותר
דפרשיה לעיל.

מדרכי מאיר נשמע לרבנן – פירוש רבינו הם,
דפירש לרבנן דאסרי כל צלמים אף אין
בידם כלום חוץ מאגדוטי שרבו עד פתח מדינה.
נראה דהוא מצי למפרך שרבו נעוניה, דלעולם
בצלמים האסורים שי לחזיקי בשבירים שבשרי
עבודה זרה עצמה. ולרבנן שבריים מותרין, דרבי
ידע דהן שאינן מותרין יותר מרבי מאיר, ודא
כן ליטא מרבנן מפורש נשמע דשברי עבודה זרה

מותרין, דהא צלמים אסורין בשברים מותרין, הני נמי עבודה זרה אסורה שבריה מותרין.
והקונטרס נמי דקדק דהוא מצי למפרך מרבנן מפורש ומצולעם שיש בידם מילא או צפור
ושבריה מותרין, אלא משום דלא חזין בהדיא מתניתין דשרו שברי צלמים שון אסורין.
ואין ספק מוציא מידו – בחמה, פירוש: ואין ספק מהר דהרל מוציא מידו דהא דאי
בשאוני רגיל – אפילו ספק איסור אינו מוציא מידו דהא היתר, כדמוכח בפרק קמא
דחולין (א, י) ובי עור ספק פוגם וכו'.

חזקה על חבר וכו' – בירושלמי קאמר: תפטר בשמת בתוך הישוב. פירוש: ביישוב הדעת.
ומבניהם במזל של – פירוש: שלא תראה בךרן פני היתר כדי שלא תחזיקי במעשה,
דאמרין (בבא מציעא פ, א) אין הגבל תמידים במעשה עד שיראה פני
הבית, פירוש: לאחר שנעשה דגן, ואם הביתא במוציא שלח או יזבל לא אבול עראי, וכדנחתא

בתוספתא, ובפרק ארבעה (א, א) מיתי: להי הכניס בשלח לאבול מהם עשרה דאבול מהם
עראי ופטור. ואבילת בדמותו דנקט תבא, משום דכל אבילת בדמות אפילו קבע שלה חשוב הוא עראי, וכדאמרין
אבל אף ראה פני היתר בךרן, או אף במורה כרבי או בשדה ואין דעתו להכניסו לבית – נקבע הוא למעשה, ולא יזבל לאבול עראי ואף לא להאכילי בדמותו, דנראה של כילו אסורה טביל.
והתם תלין בשמת הכניסה במזק, ואף על גב דמדרבנן אסור לאבול קבע – אתי ספק מעשה ומוציא מידו דאי דרבנן.

והא שברים ניהו תרומה שמואל: בעומרין על בסיסן.
אחמרי: עבודה זרה שנשתברה מאליה – רבי יוחנן
אמר: אסורה, רבי שמעון בן לקיש אמר: מותרת.
רבי יוחנן אמר אסורה, דהא לא בטלה; רבי שמעון
בן לקיש אמר מותרת, מסתמא פטולי כמפטיל לה,
מימר אמר: איהי נפשה לא אצלה, למהוא גברא
מצלה ליה? איתביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש:
"וראש גזון וצמיח פפות דיו פרותה" וגו', וכתבי:
על פה לא ידרכו כהני גזון" וגו'! אמר לו: משם
ראו? הן שמניחין את הדגון ועוברין על התפתח,
דאמר רבי: שבקה איסרה לדגון ואתא איתבי ליה
על התפתח, איתביה: המוצא שברי צלמים – הרי
אלו מותרין, הא שברי עבודה זרה – אסורין! – לא
תימא שברי עבודה זרה אסורין, אלא אימא: הא
צלמים עצמן אסורין, וכתמא כרבי מאיר. ורבי יוחנן,
מדרכי מאיר נשמע להו לרבנן, לאו אמר רבי מאיר:
צלמים אסורין, שברי צלמים מותרין? לרבנן עבודה
זרה נמי, היא אסורה ושבריה מותרין! – הכי השתא?
התם אימר עבדום אימר לא עבדום, ואם תמצו לומר
עבדום – אימר פטולום, עבודה זרה ודאי עבדוהי, מי
ימר דבטלה? הוי ספק ודאי, ואין ספק מוציא מידו
ודאי! – ואין ספק מוציא מידו ודאי? ותתניא: הכי
שמת והיחין מנחה מלאה פירות, אפילו הן בני יומן
הרי הן בחוקת מתוקנין; והא הכא ודאי טביל,
ספק עשיריהו ספק לא עשיריהו, וקאמי ספק מוציא
מידו ודאי! – התם ודאי ודאי הוא, ודאי עשיריהו,
כדרכי חנינא חזוהי, דאמר רבי חנינא חזוהי: חזקה
על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מחזק ממחת ידו,
ואי בעת אימא: מעיקרא לא טביל, ספק וספק הוא,
אפשר דעבר כדרכי אשעיא, דאמר: מערים אדם
על הבתואל ומכניסה במזון שלה, כדי שתהא בהמתו
אוכלת ופטורה מן הפגשור, ואין ספק מוציא מידו
ודאי? ותתניא, אמר רבי יוחנן: מעשה בשעשתי
של

על בסיסן – על כן, מקום המתוקן לה. כיון דאיתבינהו התם ודאי פטול להו, לא ידרכו
כהני דען על פתח גזון – אלאמא חשיבי להו שברים, משום ראיא – בתמיה, דהם – לאו
עבודה זרה שבורה קחשיבי לה, דאיתנה סבור, כיון שראו אברים חשובין שלו על פתח.
שבקה איסריה לרבנן – בבורה ושררת הדלם בעמלו והכלה ויטירה על הפתח, איסריה
= ער שלום, מהו "אסורה דענותיא" (בבבית)
חולין פפר "כל הבשר" (דף קה) ויברכי
פסחים, פסחים ק"א, ב"י וסמא כרבי מאיר –
ואף על גב דאסר בעלמים מודה בשבריהו,
ומקשה: ולרבי יוחנן דקאמר הכא מודה רבי
מאיר דשברי צלמים מותרין, מדרכי מאיר
נשמע לרבנן, דרבנן נמי שר שברי עבודה זרה
דאם צלמים לרבי מאיר כעבודה זרה לרבנן
ניהו, ומדרכי מאיר נשמע לרבי, דהי הכי
דקאמר שברי צלמים מותרין הכי נמי דהא
בכורא לרבי שברי צלמים שיש ביזן מקל או
צפור שדבריהן מותרין, והוא נמי למעשה
מדרכנן נשמע לרבנן, דהא אסרי צלמים שיש
ביזן מקל או צפור ומכל מקום שבריהן מותרין,
והא דלא קאמר הכי, משום דלא חזינא בהדיא
במתניתין דקא שרי שברי ארון צלמים
אסורין. לאו אמר רבי מאיר וכו' – לשון
קשיא, חוץ ספק ודאי – ספק לחתור ודאי
אסור, חוץ ספק מוציא מידו ודאי – שחוק
תחלה לאיסור, והא הכא ודאי טביל – כיון
שאנו רואין שנשברה מלאכתו דאי בחוקת
טבל דיו מיד, התם ודאי ודאי הוא – כי הכי
דפשיטא לך שדוד טביל, הכי נמי דפשיטא לך
שעשרין החבר מיד, שמוחזק בכך, ואיכתי
אימא ספק וספק הוא – כי הכי דמספקא לך
אם עשרין אם לאו, ואם נמי מספקא לך אם הוי
טביל טביל אם לאו, דאף על גב דנרמנה
מלאכתו השתא ונמחרו בכי, איכא למימר
איתעא – ודא ככלל טביל מוטל, עשה לוי כרבי
הבית. ואף על גב דטביל שלא ראה פני הבית
מייחס באבילת קבע, והבא מחזקין להו
בחוקת מתוקנין ושרין להו באבילת קבע –
אין כאן ספק מוציא מידו דאי, אבילת קבע
בדאריהא לא אשכונת, ומדרבנן הוא
דמיסר, והמעשה רבן חזקה חבר לתקצא
דידיה, אבל אי הוה חזקין ליה דמירמיהו קדם
שראו פני הבית ובאו לכלל טביל – לא נפקי
הו מיד דאי עד דמעשיריהו קבן, ומבניהם –
לחזירו במזל שלה, לא מירמנה בכי בן
ששורה, דמירור הוא נמי מלאכה והבוסתו
לכית הוא קובעתו למעשה דאסור בו אבילת
עראי דכאמרינן ב"השכות את הפועלים" (בבא
מציעא פ"א, א) וכיון דהביתיה קבא נמי
מלאכה לא קבעה ליה לכך, וכי מדרו להו וממרה להו בתוך הבית לא מקבעי, דפני
הבית הוא דקבעי ולא תוך הבית, כדליף תתם מ"ב) בשעתין, ואפילו מירור
בשדה והביתו דרך גגות דפרשיות אמרינן בברכות (ל, ב) לאו מקבעי. **כא** שחאה
בהמתו אבילת – להכי נקט "בהמתו", ומאכל בדמותו קחשיבי להו אבילת עראי,
ולכאן אפילו איסורא דרבנן, כדנתן במסכת פאה (פרק א משנה ו) מאביל לבמהה
לחיה ולעופות עד שימרח בכרי, אלאמא מאכל בדמות עראי קרי ליה, דאילו בני אדם,
אף על גב דלא נמרוהו אסור לאבול קבע אלא עראי, ולכאן לא ראה פני הבית נמי
בהמתו שריא, אבל אריו אסור מדרבנן לאבול קבע אלא עראי, אבל אי ראה פני
הבית – אפילו מאכל בדמות חייב במעשה, דהא חזקו ודאמי פרק א משנה ג' הלוקח
לזרע ולבדמה פטור, בדמאי תנין לה.

מצק

עבודה זרה. כל הצלמים – פרק שלישי דף מב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
רמא
תוספות

מצ"ע = גורא אלמא, וישראל וזהו, והצ"ח בו – על שפת הבור לידע אם זכר, בהן –
 חכם ומוחר וזוהו חזק, ונתבאר לחרותו לה ישיבת ימי הטומאה וימי טהרה. ברדלס =
 בלשון ארמי "אפא". מצ"ח שם – וכבר אבולדור או גרודור שולחן, ולא איהל כחן
 זה על המת, כמין נפל – וספק ספקא דאי, דשטא לא נפל היה אלא שפיר מלא רוח

לדע אם רוח הפילה – ואם תשב עליו ימי
 שמואה וטורה אם נפל הפילה, ואם תבני לומר
 וב' – ואם יראה שהוא נפל ערץ, יצ"ח אם זכר
 אם נקבה, ודאי – נירוהו – שחוקתן בבר, והא
 ודאי הוא, שלו וזה הביר – בין שנתקן עובדן
 ליראה אחת, בין שיש עובד לפעור וזה
 למרקוליס, והא דעבודה זרה מותרת על ידי
 ביטול, נפקא לקמן (נב, א) מנן לגוי שפוסל
 לעבודה זרה, שפסח – הבה עליה ישראל
 בפסטי עד שנתמעכה צורתה, אבל לא חסרה
 כלום, והלכך לא ביטל, ותנן – בני גוי פסח
 אף על גב דהו – ח"י מילי פסח – דא
 דרעהו ומבוי ומבטל לה, אבל פסח ישראל לא
 – דלא דמי לעבודה זרה שנתעברה מאליה,
 דהתם אמר: איהו נפשה לא מצלה וכו', אבל
 הכא קסבר גוי לא קפדי עבודה זרה אפסחיה
 ודכא אמר לעולם כי פסח ישראל נמי – הוי
 ביטול מעליה, אלא – וברן גזר דכל ביטול
 שישל לאו ביטול, גזירה דלמא מגבה לה וקדי
 על הבתובה, דכל דבר שפסח כגון בערה נקט
 בתובה, אין לה בפסח קליפות – וטענה גזירה,
 כדילפינן בפרק "רבי שמעון" (עבודה זרה ב)
 (א) מירוש סהר, "פרקים" – ש שיש שערבב
 לגל של אבנים וקורין לה מרקוליס, וכל הכא
 וזרז לה אבן, והיא עבדתה, מותרת – שהרי
 ביטולו הוי שסתר לגל, כדבא – דלמא מגבה
 לה כלכלה וקפדי רישא וזרז מבטל לה
 וחסרה, לצרכו – שצריך לשפאן להסיק
 כפשיא, היא ושפאיה מותרין – דהא בטלה לה
 ששפיה (לצרכו, לצביה – לפיחה, ושפאיה
 מותרין – דמיקור זרין לזו ולא מלא לזו,
 ישראל שישפה עבודה זרה – ש גוי דאי של
 ישראל – אפילו שיפה נמי גוי היא ושפאיה
 אסורין, דעבודה זרה וישראל זהב כן בטול
 היא, תיתוי – חן דשיפה ישראל לצרכו,
 כעבודה זרה שנתעברה מאליה, שחוק וזויה
 לזה – ומצאנא עבודה זרה ש מתכת, אמרו לה
 אף היא נעשית וכל – כלומר, היא מותרת
 לאבריה שלא היה ישראל ממנה, וגם עתה
 יזנה ישראל ממנה שהרי השחקים נעשים וכל –
 ונאמר: "לא קפדי עבודה זרה, צורת דרבן –
 שמואה לעבודה זרה, כרתנן במתניתין (עבודה
 זרה מב, ג), ספק גוי תחבו – ודחי ביטול, ספק
 ישראל תחבו – ולא דחי ביטול, מותר – דלפי
 בגי, והא ספק ספקא דהא, ושטא לא נעבד
 מעולם, אף לא ידקות – מתניתין קתני וזרעין
 תחתיהן של אשירה ידקות בימות הגשמים,
 שיעל קשה להן, וכן קל אילן קשה להן ואין
 נהנה ממנה, אבל לא בימות החמה, שהעל יפה
 לתן ומצאנא נהנה מאשירה, כל אשירה אילן
 דהא, רבי יוסי אומר אף לא ידקות בימות
 הגשמים – לפי קול אילן קשה להן וידקות
 וזהו לזכר, ומצאנא בעל הירק נהנה מן האשירה,
 נביה חן העלין וזרעיהן מן האילן בימות
 הגשמים, תיקור עבודה זרה קייסת – האילן לא
 בטל, הלכך נביה וזרעיהו שמואה שמואה

דך

של מציק אחר – פירש הקונטרס: ארנס, ובתוספתא גרס "מוסק", פירוש: מוסק וזיתם,
ובא כן והצ"ח בו – אנתו כון שטותה איהו, דאפילו לקדושו איתו מוטב נלפסם,
 דבעינן דומיא דאביו ואמו, **לידע** אם זכר וכו' – ושפחה מטמאה בלידה, וכן משמע
 בפרק "רבי אליעזר דמילה" (שבת קלה, ב) לקח שפחה ותעברה אצלו ולדה – וזו יליד
 ביתו נמול לשמונה, וכללא דמלתא, כל שאין
 אמו מוטמאה לידה – איתו נמול לשמונה, רשא
 דבייתא, בור שמטילין בו נפלים – טהור, פירוש:
 שרגילין לחטול בו נפלים, ועלה מיתרי מעשה
 בשפתיה של מציק, **פסח** – שחללה וברדלס
 רשות הרבים, ובגן שאינו עמוק עשרה, ואפילו
 הכא אין זה ספק שמואה ברשות הרבים אם לא
 גזירה, דמיידי בבור כקד שטותה ואישו ממלא פי
 הבור, ואביעתא איתא: דדאי בבור רשות היחיד
 שזוז עמוק עשרה, ואין לתבונה אפילו היא
 גרודו – נישח שמא גרודו, וזויה חת רגלי
 וטומאה רצונה בוקקת גרודו, דהתם חזר
 שריעין ש כן פחתה טפה, אי נמי שי למנה,
 דמיידי דבור קיימא ברשות היחיד ורגלי כן
 ברשות הרבים.

שהטילה כמין נפל – וצריך לומר שנבדק
 הבור קודם שנתמלא לתוכו, כיון
 שרגילין לחטול בו נפלים.
גוי ששיפה בור – פירוש: וקשיא לרבי שמעון בן
 לקיש, וצריך לומר, מולא משני: שאני דהתם
 דעיקר עבודה זרה קיים, שניטע עמוד דרבי שמעון
 בן לקיש שרי אפילו בעיקר עבודה זרה קיים
 בשלא כדרך גידולתה, וכן משמע בסמוך, דאיתו
 נפיה מותרת לרבי יוחנן (לקמן עמוד ב) מהדא
 דיתוי בקנה, והא קל שי שצריך עבודה זרה קיים,
הכא נמי כדבא – עריך עיון בזה דתי ודקאי
 לה מאי קארי לה: פשיטא דלשיני בזה
 כדבא

ספק גוי תחבו ספק ישראל תחבו מותר – פירש
 הקונטרס דהל"ן בגי, והא ספק ספקא
 הוא ושטא לא נעבד מעולם, ויפה כון, דאי
 סלקא דעתך דחשבנן לזו ודאי נעבידן, אם כן
 תקשי לרבי יוחנן נפיה: שיש ישראל מותר גוי נמי
 לציבא למחשך לתחבה מאליה, דלא שכיחא
 רוב תחכות מאליה כמו שבורה מאליה, ואם כן אין
 רוב תחכות לאיסור, אלא הכא פלגא ופלא
 חשיב, תחכות גוי לחיות החכות ישראל
 לאיסור – אפילו חבי אן לחיות בבר, דהא רבי
 יוחנן אית לה דאפילו כון דהיה דעלוי איתו
 מוציא מידי ודאי איסור, כל שכן הכא שאין
 רגילות כל כך בחיובותיה, ואין אף ספק נחיד
 דרגלי ויש כאן ודאי איסור, ואם תאמר: בספק
 נעבד כון תקשי ספא, שיש ישראל ודאי חטא, אסור,
 ומאי שנא משברי עצמים דמורי רבי יוחנן
 דמותרין מעט ספק ספקא: לפי שומו: ריש
 לחיות יתר משברי עצמים, לפי שיש לחלות
 שכיחים בגוי יתר מבישרא, שאם היה ישראל
 שוכרה היה מבעיה מן העולם, וגם אם נשברה
 מאליה שכיח טפי דגוי מבטל לה כשמואה
 דמורי אמר איתו לא מצלה נפשי, והשטא איבא
 תרי טעמא לדחיהא, אבל כשחבתו ישראל ליבא
 אית דח טעמא לדחיהא, שיש לומר: שטא
 כשימואה היה תחבוה ויטלנה, ובדך נעבד
 לדחיה אית לחיות רבי יוחנן אית בספק נעבד,
 והא

והא

עבודה זרה. כל הצלמים – פרק שלישי דף מב עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

תוספות

והא שפירין דיעק עבודה זרה קיטור – תימנה מאי קא פריך דלמא שאני החם
דשפיר גוי, ולדכי שור אף בעיקר עבודה זרה קיטור, אבל הכא דשפיר ישראל או
נשתברה מאליה אימאן לך דאסורין היכא (וראיכא) ודעיקר עבודה זרה קיטור ויש לומר,
דדכי פריך: והא שפירין דיעק עבודה זרה קיטור, וקטני בשפיר גוי דמותרין, ואפילו שיפה
ישראל נמי שרי לא גזיר הורא דרבא, בדשמיני
רבי שמעון בן לקיש נפחה לעיל.

וקטני יתוי בקנה – אלמא עבודה זרה
נשתברה מאליה מותרתו דהקדש
דייני טעמא דאין מועלין בן התורה – בדמוקיה לה
בסמוך בגידולין הבאין לאחר מבאן, וקסבר אין
מעלה בגידולין, ופירש הקונטרס: ולא יעלה על
האשירה ויטלו, דאם כן נמצא משתמש
באשירה. ויטא דרדקא נקט יתוי בקנה, ואפילו
יכול לטלו בידו בלא עלה על האשירה – אסור,
כאשר אסור אכילה עשוי או שורבן מן האשירה –
ורבי בלא אומר דמי יתוי האשירה – פירש
הקונטרס: דמוק לה בשברה ממנו עצים, ויפה
פירש לפי שיטת הספר שבבאן, דקאי לשוני דלא
חילף מניה דיתר עבודה זרה. מידו במעלה פרק
י"ז חטאת" (ד, א) סרס בדרכי אבהו: לעולם
דאיתוי עצים מעלמא וקטנה בהם, ומאי "יתוי" –
באפרוחים. וכל חקן מותר, גם העצים, אבל
להשיעמנו שאם בא לטול אפרוחים לא יטעם
כדיה, שלא יעלה על סיומן על האילין ויהיה נטול.
ואיכא למימר ללא קשוי מיד לפירוש הקונטרס
דחבא, דאין כולאן אחריתא דחתם.

בבבצים – אלא אסור – פירוש: משום
דצריכין לאילין, וגזיר בהו רבנן בעל
האילין עצמו, בפירוש הקונטרס: אי נמי יש לומר,
דגזיר בהו רבנן דהיישין שטא יעלה על האילין,
דחייס עלייהו מן יפלו.

המוצא כלים ועליהם צורת דרקון – הוא הדין
דאפילו צורת דרקון לבהא אסורה,
אלא נקט על הבליעל ובהא, דאפילו אכלי פלוז
לזו. **ויליכם לים המלח** – פירש הקונטרס:
ורבנן הוא דאמרי (נעברה וזה מ, ב) כל שאר
צלמים מותרים. ולפי פירושם לא רק, דהא אוך
רבי מאיר דאסר דרקא באגודיט אלב שרץ צלמים
מותרים, אם כן אפילו כרבי מאיר אחא, וכן פירש
רבינו שמואל מן מאיר. ולפירוש רבינו חנן דראק
אגודיט אשירותא דרבנן, אכל שרץ צלמים מיל
עלמא אסירי, צריך לומר דשאר צלמים שרץ
אסורים – בשאינן על הבליעל, אבל בכלים כוליה
לזוי עבדי לזוי מזה. ולדכי פריך בסמוך,
פרעון אדם מי אסור בפלמא, על הבליעל מזה
דלחודיה הא אסרין צלמים במתניתן לכולי
עלמא. **חומרי** ומתניתא: ופירש רבינו שמואל
בן עמרם כללי דברייתא, דאין מניח חומר, שקשור
ובולל דברים ודרכה בכלל אחו. ונתיא טפ
מפירוש רש"י.

רבינו

והא שפירין, דיעק עבודה זרה קיטור, וקטני:
לצרכה – היא אסורה וישפיריה מותרין: **רב הונא**
בירה דרב יהושע אמר: לפי שאין עבודה זרה במלכה
דרך גידולתה. **אייתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי**
יהונן: קן שבראש האילין של הקדש – לא נהנין ולא
מועלין, **בראשא של אשירה** – יתוי בקנה: **קא סלקא**
דקדש **גגון ששברה ממנו עצים וקטנה בהן, וקטני:**
יתוי בקנה! – **הקא במאי עסקינן** – **גגון דאיתוי**
עצים מעלמא וקטנה בהן, דקא מדי, דקתני גבי
הקדש: **לא נהנין ולא מועלין:** **אי איתר, בשלמא**
דאיתוי עצים מעלמא, היינו דקתני גבי הקדש: **לא**
נהנין ולא מועלין – **לא נהנין מדרבנן, ולא מועלין**
מדאורייתא, דהא לא קריש: **אלא אי איתר ששברה**
עצים ממנו וקטנה בהן, אפוא לא מועלין? **הא**
קרישי! – **מדי אורי?** **הקא בגידולין הבאין לאחר**
מבאן עסקינן, וקא סבר: **אין מועליה בגידולין, ורבי**
אבהו אמר רבי יהונן: **מאי יתוי?** **יתוי באפרוחין.**
אמר ליה רבי יעקב לרבי יהודה בר תחליפא, אסברה
לך: **באפרוחין** – **פאן וקאן מותרין, בבבצים** – **פאן**
וקאן אסורין, אמר רב אשי: **ואפרוחין שצריכין לאמן**
בבבצים דמו, משנה המוצא פלים ועליהם צורת
חמה, צורת לבנה, צורת דרקון – **ויליכם לים המלח:**
רבן שמעון בן גמליאל אמר: **שעל המבוכין** –
אסורין, שעל המבוכין – **מותרין, גמרא למומרא,**
דלחני הוא דפלחי להו, למדי אחרניא לא? **ורבינו:**
השוחט לשום ימים, לשום תריות, לשום מדרב,
לשום חמה, לשום לבנה, לשום פוכבים ומונלות,
לשום מוכאל שר הגדול, לשום שילשול קמן – **הרי**
אלו זבחי מותים! אמר אבוי: **מיפלה** – **לכל דמשכחי**
פלחי, מיצר ומפלה, הני תלתא דחשיבי – **צירי להו**
ופלחי להו, למדי אחרניא – **לזוי בעלמא עבדי להו.**
מקטש רב ששט חמרי מתניתא ותני: **כל המולות**
מותרין – **חזי ממול חמה ולבנה, וכל הפרצופין**
מותרין – **חזי מפרצוף אדם, וכל הצורות מותרין**
חזי ממול חמה ולבנה, הקא במאי עסקינן? אילימא
בעושה; אי בעושה, כל המולות מי שרי? והקתיב:

"לא תעשון אתי", לא תעשון כדמות שמיש המשמשין לפני פמרום! אלא פשיטא במוצא,
ובתרנן: המוצא פלים ועליהם צורת חמה, צורת לבנה, צורת דרקון – **ויליכם לים המלח.**
אי במוצא, אימא מצינעתא: כל הפרצופות מותרין חזי מפרצוף אדם; אי במוצא, פרצוף
אדם מי אסור? והתנן: המוצא פלים ועליהם צורת חמה, צורת לבנה, צורת דרקון –
ויליכם לים המלח; צורת דרקון אין, פרצוף אדם לא! אלא פשיטא בעושה, וכדרב הונא
בירה דרב יהושע; אי בעושה, אימא ספא: כל הצורות מותרות חזי מצורת דרקון,
ואי בעושה, צורת דרקון מי אסיר? והקתיב: "לא תעשון אתי" אלחי כסף ואלחי זהב,"
ותי

דרך גידולתה – זה דרכה כל השנה, לחשיך עולה שלה ולגדל אחרים, אבל שפאן, אי
דעתו לבטלן ולהשליכן, לא נתין – דאסור מדרבנן, ולא מועלין – אם נהנה – לא מעל
מדאורייתא שיתחייב קרבן מעילה. לקמן מפרש טעמא, יתוי בקנה – ישלך עצי הקנה
במקל מן האילין, וישפרנה, ויהנה מהם, ולא יעלה על האשירה ויטלו, והא כן נמצא
משתמש באשירה במקום סולמ, ודא כן נמצא
ממנו מן האשירה, וקטני יתוי בקנה – וישורף
עצי הקנה, אלמא עבודה זרה נשתברה
מאליה מותרת, לא נתין – מדרבנן, דלמא
איתתוי מועלין דאילין דהקדש שטא
ובאשירה לא גזיר משום דרבילי מניה, מדי
אורי – כלומר, מזה לא יסתייע לרבי יוחנן,
לעולם בשקנתה בעצי הקדש טפא, ומשום הכי
לא מועלין, דבגידולין הבאין – באילין אור
שדוקדש עסקינן, והוא לא הקדש אלא אילן,
וקסבר ויהא חגא אין מועליה בגידולין ומדרבנן
הוא אסירי, וגבי אשירה נמי בשקנתה בעצי
אשירה עצמן, וקטני יתוי, כריש לקיש ורבי
אבהו אמר רבי יהונן – מדרל לחרצוי לחובתה
בשנייא אחרתא: לעולם לא תוקמה בשנייא
דקדק איתרי עצים מעלמא, ואפילו לא
חילף מניה דיתר שרי עבודה זרה, דהא דקתני
יתוי בקנה – באפרוחין קאי, לא אעצים
ואיצטריך לאשמעוניה דאין גורנין חתות קנה
שטא עילא דרף האילין, וירשאי בעצמם, וקסבר
אין מעילה בגידולין, וגלי אהדקש דאסור
מדרבנן וכל שכן לאשירה, דמדאורייתא נמי
אסירא תוספת יתוי בקנה, כדחתן במתניתן:
גידע ופיסלו לעבודה זרה והחליף – גטל מה
שחליף והשאר מותר, והא דלא עריבתה,
משום דלא מצי למיתני דאין יזלא מועלין
באשירה, דהא לא שריכא בה דין מעילה
וסיפא באפרוחין, וגלי באשירה והוא הדין
לדקדש, וקסבר אין מעילה בגידולין, אסברה
לך – מתניתן אליבא דרבי יהונן, כאן – וקאן
בין בהקדש בין באשירה מותרין, דאין צריכין
לאילין, בבבצים כאן וקאן אסור – שצריכין
לאילין, וגזיר בהו רבנן בכל אילן עצמו. **משנה**
צורת חמה – מול חמה, וכל חמה, וכל חמה, וכל
דאמרי (עבודה זרה מ, ב) כל שאר צלמים
מותרין, ובגמרא מפרש שאר שטא חגי. שעל
המבוכים – שעל כלים המבוכים משמשין
לכבוד, ובגמרא מפרש לה. **גמרא לשם חיים**
– לשם המנוחת על החרים, שילשול – תעלת,
אלמא אורחיהו למיפולחניהו, ומשומא נמי
גזזר דלמא מלחנהא אסר **מיפלה לכל**
דפשכחי פלחי – ומספיקא לא גזיר רבנן עליהו,
דאם כן אין לך מותר, צירי להו ופחלי להו –
הלכן, צירי להו מצי ומפלה צירי צורה
כדי לעבודה, לצי חלת ויטביל להו וכו'. דקוקן
– דומה לנחש, מנקים חושי – מלקט שמניות
החומרות לחרצן, ואומרין בבית המדרש שרי
שינוי לכן לרבנן, ומתנין – לקמן (מג א)
מפרש מאי "מותרין", ודינן – לא קרי "פרעון"
אלא "צורה", אילימא כעושה – והאי "מותרין"
קאמר, מותר לצייין, אתי – בדמות העשוק
אציל, במוצא – מותרין כדבא קאמר, אלא
פשיטא כעושה – דכל פרעון כגון דחיה
בהמה מותר לצייין, ואף על גב דשור ואריה
נשר ששקש על מעלה חן, לא מילי, דהתם
ארבעת יחד לגוף אחד, וחבא חד פרעון ותו
לא, דחין מפרעון אדם דאפילו לחודיה אסור.
וכדבד הונא בירה דרב יהושע – דאמר לקמן
בשמתניתן קרי ביה "לא תעשון אתי" בדמות
הני

עבודה זרה. כל הצלמים – פרק שלישי דף מג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רמ"ה תרסות

רבינו שמואל בן מאיר גרס: ספס – כלומר, אמור לו עיין ותדקדק כי אפס תבאור, וכן נמצא הרבה: סר' ולשון סר' סכינא וסכינא' (א. סר' בס' שטיינזולץ, ג.א. ד.א. **הלכה** כרבי שמעון בן אלעזר – פירש רבינו שמואל בן מאיר: ואפילו אי משבתת תנא דפליג, **שמע** מיה גוי מבטל עבודה זרה וזה ושל הכזרי – תימה: אמאי לא נקט נמי: שמע מיה ישראל אינו מבטל עבודה זרה של גוי דא? משום דמשתהויה לן לקמן פר' סר' שטיינזולץ, ג.א. ד.א. א. וכן מבטל נמי מתניתין היא ויש לומר: משום דפשיטא ליה לא איצטריך להאמנותי, דהא לקמן נמי מתניתין נמי פריך פשיטא, והדוך להעמידה שיש לו בה שותפות, ואפילו הובי אין כאן רבואת אלא מן הדיוק: ישראל הוא דאינו מבטל אבל גוי מבטל אף על גב דאית ליה שותפות, וקמשתע לן דישאל אעלמא דרגי פלת. אבל ישראל אורז שאין לו בה שותפות כלל – פשיטא לו דאינו מבטל, ולכך פשיטא כאן דלא היה לו שותפות. **ולית** לה המציל כר – ואם תאמר: תקשה ליה אמנותיך, לקמן מתניתין: מנא מבינת ד' וכו' דרי' אלו אסורין, ודמינה: המציל כ'ו' דרי' לומר: דמתניתין איבא לשני? דמנא מבקש שאין רבים משוין, אבל דאבא בעבורא דרביבי: קתיי שדיה מחלך בדרך. **איידי** דדמיא יקריס מבין כל לגוי – והא דאמרין לקמן (ג.א. א.א.) מכרזא או משכבה (לעורר) (לצורף) ישראל מחרות משום דבטלה וקא מפרש דהוא דהין כשאינו עורף נמי מדפריך עלה מחזיא דהלכות דגמולא, ולא קאמר דאיידי דדמיא יקריס מבין כל לגוי ויש לומר: דהא דאבא דהא תרי ספיקי לאיסורא, שמוא גוי ימצאנה יעבידנה, ואף אם ימצאנה ישראל שמוא אידי דדמיא כר. אבל דהם ליכא אלא דהא ספיקא, דהא קיימא דרי' כר ישראל, ולחכי דהא מבטל לה.

אבסדרה תבנית אולם – שהאולם היה פרוץ במלואו לרחוב מרחיק, ודכי נמי אמרין ב'לא חפור' (לכא בתריה ב.א. ג.א.) שלם: לאבסדרה דהא דומה לרחוב דהא דפשיטא אינה מסובבת ומכל מקום קרי ליה "פתח האולם" דהרבה מקומות בתלמוד, כמו פתח דמבטלן שיהיה פרוץ במלואו לרחוב מרחיק וקרי ליה "פתח" בבבלי. **לא** תעשון אתי – תימה: כיון דפרצון ארם לחודיה אסור, אמאי אצטריך לאסור דמות משמים בשמורם? ויש לומר: דהא ליכא למעלה שום מלאך ושרף ואופן וכו' כדמות ארם ממש, ודכי נמי אמרין בפרק קמא דחגיגה (טו. א.) דליכא שרק, ואם תאמר: כיון דפרצון ארם לחודיה אסור, אמאי איצטריך לאסור דמות ארבעה פנים בהרדי? תיפול ליה דאבא דמות ארס ויש לומר: דליכא ארבעה פנים שמוא ארם ודמיא לארבע פנים. אי נמי, נמיא דהא דאבא דרבי' ויש לדקדק מילא קאמר "אלא": שמע מיה דרשאי ד'לא תעשון אתי' ארואי אלא דרבי' לעלמא, ואפילו אליבא דרבי אבא דמתניתין דלעיל כולה במנצא, ולדריה לא תידוק מניה דעשיית ארם מחרתה דהיא אסורה היא. וכן משמע לקמן, דקאמר: טבעת שותחמה שוקע אסור לדחותה. וכן מושמא דהיינו בפרצון ארם, דאין גרילין לחתום בעזרת כוכבים ומזלות. וכן

רבינו שמואל בן מאיר גרס: ספס – כלומר, אמור לו עיין ותדקדק כי אפס תבאור, וכן נמצא הרבה: סר' ולשון סר' סכינא וסכינא' (א. סר' בס' שטיינזולץ, ג.א. ד.א. **הלכה** כרבי שמעון בן אלעזר – פירש רבינו שמואל בן מאיר: ואפילו אי משבתת תנא דפליג, **שמע** מיה גוי מבטל עבודה זרה וזה ושל הכזרי – תימה: אמאי לא נקט נמי: שמע מיה ישראל אינו מבטל עבודה זרה של גוי דא? משום דמשתהויה לן לקמן פר' סר' שטיינזולץ, ג.א. ד.א. א. וכן מבטל נמי מתניתין היא ויש לומר: משום דפשיטא ליה לא איצטריך להאמנותי, דהא לקמן נמי מתניתין נמי פריך פשיטא, והדוך להעמידה שיש לו בה שותפות, ואפילו הובי אין כאן רבואת אלא מן הדיוק: ישראל הוא דאינו מבטל אבל גוי מבטל אף על גב דאית ליה שותפות, וקמשתע לן דישאל אעלמא דרגי פלת. אבל ישראל אורז שאין לו בה שותפות כלל – פשיטא לו דאינו מבטל, ולכך פשיטא כאן דלא היה לו שותפות. **ולית** לה המציל כר – ואם תאמר: תקשה ליה אמנותיך, לקמן מתניתין: מנא מבינת ד' וכו' דרי' אלו אסורין, ודמינה: המציל כ'ו' דרי' לומר: דמתניתין איבא לשני? דמנא מבקש שאין רבים משוין, אבל דאבא בעבורא דרביבי: קתיי שדיה מחלך בדרך. **איידי** דדמיא יקריס מבין כל לגוי – והא דאמרין לקמן (ג.א. א.א.) מכרזא או משכבה (לעורר) (לצורף) ישראל מחרות משום דבטלה וקא מפרש דהוא דהין כשאינו עורף נמי מדפריך עלה מחזיא דהלכות דגמולא, ולא קאמר דאיידי דדמיא יקריס מבין כל לגוי ויש לומר: דהא דאבא דהא תרי ספיקי לאיסורא, שמוא גוי ימצאנה יעבידנה, ואף אם ימצאנה ישראל שמוא אידי דדמיא כר. אבל דהם ליכא אלא דהא ספיקא, דהא קיימא דרי' כר ישראל, ולחכי דהא מבטל לה.

אבסדרה תבנית אולם – שהאולם היה פרוץ במלואו לרחוב מרחיק, ודכי נמי אמרין ב'לא חפור' (לכא בתריה ב.א. ג.א.) שלם: לאבסדרה דהא דומה לרחוב דהא דפשיטא אינה מסובבת ומכל מקום קרי ליה "פתח האולם" דהרבה מקומות בתלמוד, כמו פתח דמבטלן שיהיה פרוץ במלואו לרחוב מרחיק וקרי ליה "פתח" בבבלי. **לא** תעשון אתי – תימה: כיון דפרצון ארם לחודיה אסור, אמאי אצטריך לאסור דמות משמים בשמורם? ויש לומר: דהא ליכא למעלה שום מלאך ושרף ואופן וכו' כדמות ארם ממש, ודכי נמי אמרין בפרק קמא דחגיגה (טו. א.) דליכא שרק, ואם תאמר: כיון דפרצון ארם לחודיה אסור, אמאי איצטריך לאסור דמות ארבעה פנים בהרדי? תיפול ליה דאבא דמות ארס ויש לומר: דליכא ארבעה פנים שמוא ארם ודמיא לארבע פנים. אי נמי, נמיא דהא דאבא דרבי' ויש לדקדק מילא קאמר "אלא": שמע מיה דרשאי ד'לא תעשון אתי' ארואי אלא דרבי' לעלמא, ואפילו אליבא דרבי אבא דמתניתין דלעיל כולה במנצא, ולדריה לא תידוק מניה דעשיית ארם מחרתה דהיא אסורה היא. וכן משמע לקמן, דקאמר: טבעת שותחמה שוקע אסור לדחותה. וכן מושמא דהיינו בפרצון ארם, דאין גרילין לחתום בעזרת כוכבים ומזלות. וכן

הלכה, דפרצון ארם אסור לחתום ואסור לעשות. ומיהו, אותם צורות ארם שנובעים בסדנים בבעים וכן ברקמה – מותרין, כיון שאין להם פרצון שלם אלא חצי פרצון.

לא

הני אין – שמשכן בשמורם. אבל צורת ארזיה במדום שרודה. מניקה – אשה מניקה בן. **בר אפיס** – שסר ונעשה עין. **ותפיס את כל העולם** – בשני רעבון. "דופיס" מנא "דופיס דעתר". אלמא פרצון ארם לרבי יודנה אסור והוא דנקב גריוא וקא כילל – אסור, על שם יוסף, אבל פרצון ארם גריוא שר בדנא. **ציצין** – תרגום של סנפיר. לשון אחר:

כמו שערות. פקיו = חיתות. הלבב כרבי שבען – שער שאין לו ציצין מותר. כרבי – כלומר, אדם גדול, וכן קורין לו בכינוי. **מנא מבקת** – ולא הנביאה עד שנטלה הנוי. **מפיו** – הבוה על הלחי. וזוהי של ים – לשון ים החרור לאחוריו עשר וחמש עשרה פראות ושוקע כל מה שמוצא בדרך חוררה. וכן עשה בכל יום שלוחות = כשנתחד גרל ויצאנו על גותחן ופרשט = מתיאישין מון – וכו' דאריאש גוי בטלה מדרגתה דלא למפלה, ותו לא צריך לנטלה. **מאסורא פי מייאש** – ערוין נהיו שאיבדה קורא לה עבודה זרה, דממיר אמר וכו'. דמות צורות לבנות – גרסין. כוח אריות – כר בלדוק אן ידיו דבריהם ממונים. לא תעשון דברות ששש – הבא לא גרסין "במרום". **שאפשי** לעשות כמות – ממש, כגון שמשין של מטה: חרש ואולם והיכל ומטורה, אבל שמשין של מעלה, שאי אפשר לעשות כמות ממש אלא יוצר דומותן. מותר. **לית תבנית היכל** – בארבו ורחבו ודומי עשרה מידת מחרת, אבל אם שבתה במקצת מותר. **אבל עשה מטרה של חמש** – נרות, ושל ששה ושל ששונת. שאין דומין לשל מקדש. ושל שבעה לא יעשה חרש כשל מקדש, ואפילו של שאר מיני מתכות, שאף היא אף על פי שאינה של זהב כשרה במקדש כדלפינן ב'הקדוש קרה' (מנחות כ. ב.) מכלל ופרט וכלל, אבל של עץ שרי, דאינה כשרה במקדש, דדפרט מפרש – מוחבת. רבי יוסי בר יוחנן אמר אף של קין לא יעשה – שאף היא כשרה במקדש. ואפלוות ביה חשמונאי – עשאוהו במקדש של קין, לאור שחמונאי וינס את הדיכל ונטלו כל כליו ונבדלו ד' ביה חשמונאי ונצחוה. דרבי יוסי בר יודנה דריש ליה בריבוי ומעט: "ועשית מנורת ריבה", דהא "סודר" מיעט, "מקשה תיעשה המנורה" חור וריבה, ריבה כל מיל ומיעט חרש. **בבעין** = בריל. **המשמשין לפני כפרים** – אלמא, שמשין עליונים קאסור.

מזבין לה לגוי ופלה לה. **תמן תתם**: דמות צורות לבנות היה לו לרכן גמולא פלגיתו **במבטל בפתח**, **שבהן מראה את ההדיוטות ואומר להן**: כוה ראותם או כוה ראותם? ומי **שרי? והתביח: "אתי"**, לא תעשון דברות שמשין **המשמשין לפני? אמר אביי**: לא אסדרה תורה **אלא שמשין שאפשי לעשות כמותן**, כדדמיא: לא יעשה אדם ביה תבנית **היכל, אסדרה תבנית אולם, חצר תבנית עננה, שולחן תבנית שולחן, מנורה תבנית מנורה, אבל הוא עושה של חמש ושל שש ושל שמונה? ושל שבע לא יעשה אפילו של שאר מיני מתכות. רבי יוסי בר יודנה אומר**: אף של עץ לא יעשה, **בדרך שגעשו ביה חשמונאי. אמרו לו**: מנא ראות? **שפודין של ברזל היו וחופין בבעין, העשירו** – עשאוהו **של כסף, חורו והעשירו** – עשאוהו של זהב. **ושמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי? והתביח: "לא תעשון אתי"** – לא תעשון דברות שמשין **המשמשין לפני כפרים? אמר אביי**: לא

הלכה, דפרצון ארם אסור לחתום ואסור לעשות. ומיהו, אותם צורות ארם שנובעים בסדנים בבעים וכן ברקמה – מותרין, כיון שאין להם פרצון שלם אלא חצי פרצון.

לא

רמז עבודה זרה. כל הצלמים – פרק שלישי דף מג עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזלץ)
תוספות רש"י

לא אסרה תורה אלא שמשין שבמדור העליון – אומר רבינו יצחק דכל אלו תירוצים של אביי אמת הן, דמדלא קאמר בכל אחד ואחד "אלא אמר אביי" שמע מינה שלא היה חזר בו, אלא מתחלה היה דורש מן המקרא לאסור שמשין של מטה כגון היכל ואולם, ואחר

לא אָסרה תורה אלא ברמות אִיבָה פנים
 להי' הדדי. - אלא מעתה, פֿרצוף אדם לחייה
 ושתרי, אִלמה תניא: כל הפֿרצופות מותרין, חוץ
 פֿרצוף אדם? אָמר רב יהודה בריה דרב יהושע,
 פֿרצוף דרבי יהושע שמי' לי: "לא תעשון אתי"
 לא תעשון אותי, אָבל שָׂאָר שְׁמִישׁן שְׂרִי.
 וְשָׂאָר שְׁמִישׁן מי שְׂרִי? וְהִנָּה: "לא תעשון
 אתי" - לא תעשון ברמות שְׁמִישׁן המְשִׁמֵּשׁן לִפְנֵי
 מִקְרוֹם, כְּגוֹן אֲפִנִים וְשָׂרִפִים וְחִיּוֹת הַקֶּדֶשׁ וְזוֹלָאבִי
 וְשִׁרְתִּי! אָמר אַבִּי: לא אָסרה תורה אלא שְׁמִישׁן
 שְׁכַמְדוֹר העליון. - וְשְׁכַמְדוֹר הַתַּחְתּוֹן מי שְׂרִי?
 הַתַּחְתּוֹנִי: "אֲשֶׁר בְּשִׁמּוֹם" - לרבות חֲמוֹת וְלִבְנֵה
 וְכִבְדִים וּמְזֻלוֹת, "מִמַּעַל" - לרבות מִלֵּאכִי הַשָּׁרָא!
 מי תִּנָּה הַחַיִּא, לְעוֹבְדִם. - או לְעוֹבְדִם, אֲפִילוּ
 שִׁשְׁלוֹל קָטָן נְמוֹ! - אִין הַחַיִּא נְמוֹ, וּמִסְפִּילָה
 וְזִרָא נְפִקָא דְהִנָּה: "אִין בִּארְזִי" - לרבות

שִׁלְשֹׁל קָטָן. וְעֵשִׂיָּה גִּירָדָתָא מִ
מֵוֹת שְׁמִישׁ הַמִּשְׁמֹשִׁין לְפָנֵי כְּמֹרֶם,
לְמִילָאֵל, דְּאֲחֵרִים עָשׂוּ לוֹ. - וְהָא
לְרַב יְהוּדָה: שִׁנְיָא, כְּמִי עֵשִׂיָּה
א: טַפְעָת שְׁחוּתָמָה בֹּלֵט - אֲסִיד
תַּר לְחִינְחָה וְאֲסִיד לְחֵתוֹם בֵּה. -
וְהוּוּ מְתַרְדְּעָא, דְּאֲרֻקִּי בִּיה אֲנִדְרָא. וְהוּוּ
יֵשִׁי לְשִׁרָא! - רַבִּים שָׁנִי. - וְהָא
רַבִּים גְּבִיּוֹ. וְאִיכְרֵת אִימָא: דְּפִרְקִים
לְבָרִים לְעֵשׂוֹת, אֲכַל אֲתָה לְמַד לְרַבִּין
מִכְבָּרְדִּי, וְאַחֲרֵי הֵן מִכְבָּרִין? אָמַר רַב:
יֵם, וְשִׁמְעָאֵל אָמַר: אֵלֹו וְאַלֹו מִכְבָּרִין
נְגֻמִים וְעַל הַטְּפָעוֹת. תִּנְיָא כְּוֹתִיה
הַטְּפָעוֹת, מִכְבָּרִין - שְׁעַל הַיְדוּת וְעַל
הַמִּשְׁפָּחוֹת. מִשְׁנָה רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר:
עֵשִׂיָּה וְכָל שְׁנָאמֵר: "לֹא יִדְבַק גִּירָד
וְהָלֵא כְּבֵר נֶאֱמַר: "וְאֵת הַטְּפָאֲחֵם
אִשֵּׁר

[illegible]

עבודה זרה. כל הצלמים – פרק שלישי דף מוד עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
תוספות

תנא כשיצא אמר לו אין משיבין במרחץ – פירש רבינו שמואל בן מאיר: כשיצא אמר לו: לפי שאין משיבין במרחץ לא הייתי יכול להשיבך עד עכשיו שיצאתי. וכוהבי נחא דלא חקש מתניחין. ויש ספרים דרטיב ברייתא: וכשיצא אמר לו אין משיבין וכו'. משמע דכשיצא לא השיב אלא: אין משיבין. וקשה דלרוב רבני אהלנן, דבמתניתין קתה: וכשיצא השיבו ואמר רבינו יצחק: דשלשן תריש

משנה שאל פרקלום בן פלוקספוס את רבן גמליאל בעטו, שהיה רוחץ במרחץ של אפרודיטי, אמר ליה, כתוב בתורתכם: "לא ידבק בידך מאומה מן החיים", מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי? אמר לו: אין משיבין במרחץ. וכשיצא, אמר לו: אני לא פאתי בגבולות, היא פאה בגבול; אין אומרים: "עשה מרחץ נוי לאפרודיטי", אלא אומר: "עשה אפרודיטי, נוי למרחץ". דבר אחר: אם נותנים לך מומין רבים, אי אתה נכנס לעבודה זרה ששך ערום ובעל קרי ומשתין בפניה; זו עומדת על פי הדין וכל העם משתיין לפניה, לא נאמר אלא "אלהיהם", את שונת בן משום אלוה – אסור, את שאינו נוהג בו משום אלוה – מותר. גמרא ורובי עביד הכי? והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: בכל מקום מותר לרחוץ, חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא; וכי חייבא, בלשון חול אמר ליה – והאמר אביי: דברים של חול מותר לאומרן בלשון קדש, דברים של קדש אסור לאומרן בלשון חול – תנא: כשיצא אמר לו: אין משיבין במרחץ. אמר רב חמא בר רב יוסף: דברי אמר רבי אשיעאי: תשובה גנובה השיבו רבן גמליאל לאותו הקומן, ואני אומר: אינה גנובה. מה גנובתיה?

דקאמר לו: זו עומדת על פי הדין וכל אדם משתיין בפניה; וכי משתיין בפניה מאי הוי? והאמר רבא: פעור זכיה, שמפעצין לפניו בכל יום ואינו בטל; ואני אומר: אינה גנובה, זו עבודתה בקדש, וזו אין עבודתה בקדש. אמר אביי: גנובתה מהבא, דקאמר ליה: אני לא פאתי בגבולות והיא פאה בגבול; וכי בא בגבולות מאי הוי? והתנן: עבודה זרה שיש לה מרחץ או גיזה – נהנין מהן שלא במזבח, ואין נהנין מהן במזבח; ואני אומר: אינה גנובה, שלא במזבח רבן גמליאל כבמזבחות אחרים דמי. רב שימי בר חייא אמר: גנובתה מהבא, דקאמר לו: זו עומדת על הדין וכל אדם משתיין בפניה; וכי משתיין בפניה מאי הוי? והתנן: רק בפניה, השתיין בפניה, גירדה וזרק בה את הצואה – הרי זו אינה בטלה; ואני אומר: אינה גנובה, התם לפי שעמא הוא רתח עלה וזרק מפיה ליה, הקא כל שעמא פולוזה ופולוזה קיימא. רבה בר רבא אמר: גנובתה מהבא, דקאמר ליה: אין אומרין עשה מרחץ נוי לאפרודיטי, אלא עשה אפרודיטי נוי למרחץ; וכי אמר עשה מרחץ לאפרודיטי נוי מאי הוי? והתנא: האמר "בית זה לעבודה זרה", כוס זה לעבודה זרה" – לא אמר כלום, שאין הקדש לעבודה זרה; ואני אומר: אינה גנובה, נמי דאיתסורי לא מיתסרא, נוי מידא איבא.

משנה

משנה שמושתו והוא טפלה והוא עיקר. כיב = רחץ. תהיש בקרקע לרצויא שופכין לרשת הרבים. לא נאמר – בתורה לאסור אלא "אלהיהם", דכתיב "אבד תאבדון" וגי. גמרא ורובי עביד הכי – דאדור ליה במרחץ והלא אין משיבין במרחץ. ואסור לאמרו בלשון חול בבית המרחץ, שאף על פי שאינה בלשון הקדש לא נפקי מקדושתיה; גנובה – כלומר, דהוה כקש. ואני אומר – רבי חמא קאמר לה, ופליגא אדרבי תושעאי רביה. וכו' בא גמול – כלומר, ואפילו קדמה עבודה זרה למרחץ מאי איבעת לך? שלא במזבח – שלא יחזיק טובה לכומרים. ובתנאה לא מיתסר, בדאמרין לקמן: אין הקדש לעבודה זרה עד שיקריב לפניו בתקורב. כבמזבחות אחרים – שיהי חשבו. וטובה היא להם כשזאת נהנה מהן. הלכך, אין לא מרחץ קדש דהא אסור כל דהי. ואני אומר אינה גנובה – מלתא דרבי חמא בר יוסף קמ מפשיש, גירדה – בטע ובצואה, לא בטלה. לקמן (ג, א) נפקא לך מיהדי כי ירעב והתקעץ קולל ממזכיר. שאין הקדש לעבודה זרה – באמירה, עד שיקריבה לפניו בתקורב. נוי מידא איבא – אי תהא רחיצה נוי לעבודה זרה אסור ליפוט עבודה זרה, אף על גב דאיתסורי לא מיתסר מרחץ בדנאה.

משנה

ורס לקמן פרק רבי שמעאל בירושלמי הליל של עבודה זרה אסור לספור בהן, ואם היו מעלין שבר למדינה אף על גב שחן עושין לצורך עבודה זרה מותר לספור בהן. תנודת של עבודה זרה אסור לשבור בהן, ואם היו מעלין שבר למדינה אף על גב שחן לצורך עבודה זרה מותר. בגאן של עבודה זרה אסור ליתן להם, אם היו מעלין שבר למדינה אף על גב שחן לצורך עבודה זרה מותר. וכו' (נעשה מרחץ נוי לעבודה זרה מאי הוי – וקשה דהא לקמן (א, ב) אמרין נמי וחבשיש עבודה זרה אסורין ועד, כי משני: נוי מידא איבא, פירש רשי: והא היה רחיצה נוי לעבודה זרה, אף על גב דלא מיתסר מרחץ בדנאה מידא אסור ליה לפיפיה. ואינו נראה לרבינו יצחק, שריר לא היה מקשה אותו הקומן אלא מפני שיהיה נהנה מן העבודה זרה אפילו אינו נוי, אלא הדי פירי: כי נמי ששאו לניי ונתנו לעבודה זרה מאי הוי? והתנן וכו'. ודאי נוי וחבשיש לעבודה זרה לא הוי האי מרחץ לאסור כדון נוי עבודה זרה וחבשיש. אלא כדן בית הוא ומסיקי: נוי דאיתסורי לא מיתסר מרחץ מן הותרה. ודאי באומר "בית זה לעבודה זרה", מכל מקום מדרבנן מידא ש' לו לאסור לידנות משום אסור נוי, ולכן אם היה מרחץ נעשה לשם אפרודיטי לא היה רבן גמליאל נהנה ממנה.

אלהיהם

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

עבודה זרה. כל הצלמים – פרק שלישי דף מזה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

רש"י

משנה הן מותרין – החרים עצמן מותרין לחצוב אבנים מזה ולזריעה, דמחזיר לא מחסר, כדנפקא לן (לקמן) מ'אלהיהם על החרים' ולא החרים אלהיהם, כדריש רבי יוסי הגלילי, ומה שעליהן – כגון אם ציפום ודב וכסף – אסור, שנאמר: "לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך", ואף על גב דאיתנו לאו עבודה זרה מקור ולא מחסר, גזירת הכותב היא (שחרים ובעבות שחן קרקע עולם) אין בזה כח לאסור, אבל עבודה זרה מיוחד הוא, דתלוש שעליהם בתלוש של שאר עבודה זרה, שנאמר: "לא תחמוד עליהם" – עד כל שחן גנבירן משמע, ועל כריתו וגו' עיריבין, לפשר דלאו עבודה זרה מיקרי, דאמרין ב'יהושע' (חולין מ, א): הא דאמר לרז הוא דאמר לגדא דרז, שהשוחט לשם רז לא מיקרי ובזי מותם, והא דחתיא תלמודי עובדיהם בסיף – משום האי טעמא הוא, דאף על גב דלאו עבודה זרה ניתד לענין איסוריה, עובדיהם מיהא לשם עבודה זרה עבדי לזר, ולעבודה זרה מכווני חייב, דהא דמיא דמחזיר (בפרק בריא דרזו) ר"י וי"ט הגלילי אופי – דרי המקרא מלמדת שהמחזיר אינו נאסר, שנאמר: "אבר תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים", ומה תאבדו – את אלהיהם על החרים, משמע צלמין ופסילים שעל החרים קריימ אלהיהם, ולא החרים אלהיהם, ומאחר שהוא כן, ומפני מה אסירי אסורה, ולא דרישין נמי

ימות כל עץ רענן אלהיהם' ולא עץ רענן אלהיהם' הלא אילן מחזיר הוא, ולמה אסור הכותב דכתיב "ואשריהם ודעוהו" מפני שיש בהם תפיסת ידי אדם – שאדם נטעו, אמר רבי: "קייבא אני אובין [ואדון] לפניך – אפרש ואדון לפניך, שאין לך לדרוש משיטא מ'יתח' עץ רענן, שלא נאמר אלא למסור להם סימני מקום שרגילין אמוריים לעבוד שם עבודה זרה, כדי שישפשו ישראל שם ויעברום, ומיעטא דהרים ובעבות מיהא מינה ממשעטין ממשמעתיה דקרא שלא צוה לאבר את החרים, אבל כל עץ רענן צוה לנו לאבד במקום אחר – 'ואשריהם ודעוהו' באש', והבא לא נקט ליה אלא משום סימא. **גמרא** ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא – כגון בר כין למר הרים ובעבות שר, תנא קמא סבר ציפי' הר אינו בחר ויתסר – דכתיב: "לא תחמוד כסף עליהם", כל שעליהם, ורבי יוסי סבר ציפי' הר – בטל לגבי הר, ובין דרז לאו עבודה זרה – ציפי' נמי לא מיהסר, ר'עיליהם דקרא – א'פסילי אלהיהם' תלושין קאי, רב ששת אמר דבול' עלמא ציפיו' הר אינו בחר – ואסור, ורבי יוסי לטפוי אתנא קמא קאתי למיתסר.

אילן

קאמר בפרוש דלשם הר קא שחיט, ואם כן מחבין הוא לעבודה זרה לכן נראה לרבינו יצחק כלשון ראשון של רש"י, דהא לא עבודה זרה מיקרי כדמשמע ב'יהושע' (חולין מ, א) ותקרבנות מותרת, ולא דמי לפשור דרבינו ביה "ויאכלו ובזי מותם", ודהוא תלוש הדר, והשאת נמי נחת הא דאמרין לקמן דשרי לגבוה, כיון שאין שם עבודה זרה עליה כלל והוי כאילו לא עבדו. **אמר** רבי עקיבא אני אובין ואדון לפניך, לכאורה משמע אמר דרבי יוסי הגלילי היה זקן מרבי עקיבא, ואם בפרק בריא דגזיטין (פג, א) בריש מוכיז לרז קורטין רבי אלעזר בן עזריה רבי עקיבא, ותוסה דאמרין בסיף "איחוד מקומין" (תוס' מ, א) גבי רבי טרפון ורבי עקיבא: והיה שם הלמיד אתה שמו לפני בנימין חזקיהו ורבי יוסי הגלילי שמו, אמרין נמי עירובין (ג, ג) שאמרו לו בוריא דביתוהו דרבי מאיר שהיה מתלמידי בתראי של רבי עקיבא 'גלילי' (גלילי' שוטה), ותרואה, תתלמיד חבר היה לו רבי יוסי הגלילי לרבי עקיבא, וזמן מנך בשנים היה, ואף על גב שמתכיר בפרק בריא דגזיטין מקמי רבי עקיבא – לא קשיא, דכמו כן מוכיז באגדת הפסח רבי עקיבא קודם רבי טרפון שהיה רבו כדמשמע בפרק תשעי דרבנותו (פר, ג), **כל** מקום שאתה מוצא דר גבוה בו – בירושלמי פרץ מכות הבדירה, ומסיק: על פי ביא נבנה שם, **תנא** קמא סבר ציפי' הר אינו בחר ומיתסר – ואם תאמר: מאי שר ציפיו' הר אינו בחר? מותרות אסורות דרבי יוסי הגלילי, ודמיא דעבד, הא לא רביה קרא ציפי' מותר לגבוה, והוביב: 'ואבדוהו' שמשעט מולא מיתא קרא אלא לגבוה – לא לחיות מותר, ואף על גב דתקרבנות עליו חיים אסור כדמשמע בפרק שני דחולין (מ, א) ואמר רבינו יצחק: דציפי' תחמודי מיידי דאינו נעבד, ואינו עשוי אלא לזר בעלמא, אי נמי, אינא למישר דהואה דחמודה אחא כרבי יוסי הגלילי דשרי ציפי' הר ואפילו נעבד, ותרואה לרבינו יצחק, דלמי בר חזא מולא חזא דתותנין אית ליה אילן שנטעו ולבסוף עבד אסור, רבי יוסי הגלילי – כדאמרין לקמן (עמוד ב), ותנא קמא – ואסור טפא, ואסור אפילו ציפי' של הר, ולרבי עקיבא נמי אסור, דמי שר, ואם כן רבי עקיבא איתר דיען רענן' אתא לסיפא: לימא דאתא למישר: ולא עץ רענן אלהיהם, כגון

משנה הגוים העובדים את החרים ואת הנבעות – הן מותרין ומה שעליהן אסורין, שנאמר: "לא תחמוד כסף וזהב עליהם", רבי יוסי הגלילי אומר: "אלהיהם על החרים" – ולא החרים אלהיהם, "אלהיהם על הנבעות" – ולא הנבעות אלהיהם; ונאמר מזה אישיה אסוריה? מפני שיש בה תפיסת ידי אדם, וכל שיש בה תפיסת ידי אדם – אסור, אמר רבי עקיבא, אני אובין ואדון לפניך: כל מקום שאתה מוצא הר גבוה ונבדע נשאה ועץ רענן, דע שיש עבודה זרה, **גמרא** ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא! אמר רבי בר קמא אמר רש' לקישי: ציפי' הר בחר אינא ב'יניהו, תנא קמא סבר: ציפי' הר הרי הוא בחר, רב ורבי יוסי הגלילי סבר: ציפי' הר הרי הוא בחר, רב ששת אמר: דכולי עלמא – ציפי' הר אינו בחר, והבא

אלהיהם על החרים – פירש רש"י בפרושהו אחרים וזה לשונו: הן מותרין – החרים עצמם מותרים לזריעה ולחצוב אבנים מהם, דמחזיר לא מחסר, כדריש רבי יוסי הגלילי, ולא החרים אלהיהם, ומה שעליהם – כגון אם ציפום בכסף וזהב – אסורין, שנאמר: "לא תחמוד כסף וזהב", ואף על גב דאיתנו לאו עבודה זרה מיקרי ולא מחסר, גזירת הכותב היא שיהא תלוש שעליהם בתלוש של שאר עבודה זרה, דכתיב: "לא תחמוד כסף וזהב עליהם" – עד כל שחן עבירם משמע, ועל כריתו עיריבין וגו' לפשר דלא מיקרי עבודה זרה, דאמרין ב'יהושע' (חולין מ, א): הא דאמר לרז הוא דאמר לגדא דרז, שהשוחט לשם דרז לא מיקרי ובזי מותם, והא דחתיא תלמודי עובדיהם בסיף – משום האי טעמא דהא, דאף על גב דלאו עבודה זרה ניתד לענין איסוריה, עובדיהם מיהא עבודה זרה קרו לזר ולעבודה זרה מכווני, דהו דומיא דמחזיר בפרק בריא דרזו, ודקשה רבינו אם לפירוש זה, דכיון דלא מיקרי עבודה זרה ותקרבנות מותרת, אם כן אמאי עישה עובדיהם בסיף? הא אי זה עובד אלוהים אחרים לכן נראה לרבינו תם, דהאי עבודה זרה מיקרי ותקרבנות אסורה, ולכן עובדיהם בסיף, והא דדרשין 'אלא החרים אלהיהם' קאי איבאר תאבדון', כלומר שאין צריך לעקור החרים, אלא דאמרין ב'יהושע' דכיון דאמר לרז אינו קרי ובזי מותם ואינו אסור

– היינו כששוחט רזוק מן הדר, שזא אינו מחבין לשם עבודה זרה וקורבן לפירוש זה נמצא בפרושהו אחרים דרש"י, וזה לשונו: ומה שעליהם, כגון אם ציפום ודב וכסף, אסור, שנאמר "לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך", וזהו עץ רענן לאו מחסר, גזירת הכותב היא שהדריש ובעות שרקעו עולם אין בהם כח לאסורם, אבל עבודה זרה הוה תלוש שלהם בתלוש של שאר עבודה זרה, ותדע לך דעבודה זרה מיקרי, דהא נתיא לקמן: ועובדיהם בסיף ואם לאו עבודה זרה ניתד לענין עובדיהם אמאי דנרזין ובתמורה (כז, ב) מוקי לזר להאי "לא תחמוד" אבעלי חיים דהו דומיא דמחזיר, עד כאן לשונו, ולפי זה קשה לרבינו יצחק, מדאמרין לקמן בפירוק (מו, א) אמר ליה רב חונא בריה דרב חישה לרבי: או חולוק, ומה נעבד אסור בתלוש לחיות מותר במחזיר לגבוה, שנאמר "אלהיהם על החרים" ולא החרים אלהיהם, לא שנת לחיות ולא שנת לגבוה, ואי סלקא דעתך דעבדוהו וזה מיקרי, דהיי דייק דשרי לגבוה: אי משום דאין נאסר לחיות, הרי בעלי חיים דאין נאסרים לחיות ואפילו הכי אסירי לגבוה! ועוד קשה מה פירש רבינו תם דרז אינו קרי ובזי מותם וזכא ששוחט לזר כיון שהוא רזוק מן הדר קצת, דאפילו כי הוה רזוק קצת מן הדר מאי הוה? אלא (חולין מ, א) כמשמע דרש"י, דהאי לאו עבודה זרה מיקרי כדמשמע ב'יהושע' (חולין מ, א) ותקרבנות מותרת, ולא דמי לפשור דרבינו ביה "ויאכלו ובזי מותם", ודהוא תלוש הדר, והשאת נמי נחת הא דאמרין לקמן דשרי לגבוה, כיון שאין שם עבודה זרה עליה כלל והוי כאילו לא עבדו. **אמר** רבי עקיבא אני אובין ואדון לפניך, לכאורה משמע אמר דרבי יוסי הגלילי היה זקן מרבי עקיבא, ואם בפרק בריא דגזיטין (פג, א) בריש מוכיז לרז קורטין רבי אלעזר בן עזריה רבי עקיבא, ותוסה דאמרין בסיף "איחוד מקומין" (תוס' מ, א) גבי רבי טרפון ורבי עקיבא: והיה שם הלמיד אתה שמו לפני בנימין חזקיהו ורבי יוסי הגלילי שמו, אמרין נמי עירובין (ג, ג) שאמרו לו בוריא דביתוהו דרבי מאיר שהיה מתלמידי בתראי של רבי עקיבא 'גלילי' (גלילי' שוטה), ותרואה, תתלמיד חבר היה לו רבי יוסי הגלילי לרבי עקיבא, וזמן מנך בשנים היה, ואף על גב שמתכיר בפרק בריא דגזיטין מקמי רבי עקיבא – לא קשיא, דכמו כן מוכיז באגדת הפסח רבי עקיבא קודם רבי טרפון שהיה רבו כדמשמע בפרק תשעי דרבנותו (פר, ג), **כל** מקום שאתה מוצא דר גבוה בו – בירושלמי פרץ מכות הבדירה, ומסיק: על פי ביא נבנה שם, **תנא** קמא סבר ציפי' הר אינו בחר ומיתסר – ואם תאמר: מאי שר ציפיו' הר אינו בחר? מותרות אסורות דרבי יוסי הגלילי, ודמיא דעבד, הא לא רביה קרא ציפי' מותר לגבוה, והוביב: 'ואבדוהו' שמשעט מולא מיתא קרא אלא לגבוה – לא לחיות מותר, ואף על גב דתקרבנות עליו חיים אסור כדמשמע בפרק שני דחולין (מ, א) ואמר רבינו יצחק: דציפי' תחמודי מיידי דאינו נעבד, ואינו עשוי אלא לזר בעלמא, אי נמי, אינא למישר דהואה דחמודה אחא כרבי יוסי הגלילי דשרי ציפי' הר ואפילו נעבד, ותרואה לרבינו יצחק, דלמי בר חזא מולא חזא דתותנין אית ליה אילן שנטעו ולבסוף עבד אסור, רבי יוסי הגלילי – כדאמרין לקמן (עמוד ב), ותנא קמא – ואסור טפא, ואסור אפילו ציפי' של הר, ולרבי עקיבא נמי אסור, דמי שר, ואם כן רבי עקיבא איתר דיען רענן' אתא לסיפא: לימא דאתא למישר: ולא עץ רענן אלהיהם, כגון

ורבי יוסי הגלילי סבר ציפי' הר מותר – ואם תאמר: הא אמרין בבבלי תלמודא תנא בתרא לטפוי אחי ויש לומר: דשאני הבא, דקרא דאיתני תנא קמא ד'לא תחמוד' משמע שפיר לאסור ציפי' הר.

וחבא

עבודה זרה. כל הצלמים – פרק שלישי דף מה עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

תוספות

והבא באילן שנשטע ולבסוף עבדו קא מפיגל – רש"י תפס שיתו במולה שמעתי, דקרי
 "שטע" ולבסוף עבדו היבא ששטע נרעין, אבל בשטע אילן לבולי עלמא אסור.
 והבא קמפיגל בשטע נרעין, דהנא קמא סבר דכיון שנשטע נרעין שלא לשם אשירה אין זו
 תפיסת יד אדם, ורבי יוסי הגלילי סבר שטע נרעין נמי אסור, דלא דמי לזר שלא היה בו
 תפיסה כלל, אבל בזה היה בו תפיסה בשעת
 תפיסה, ובמה שהובא שם: דארי, דבי קאמר
 בסמוך, לרבנן "ואשירים תשרפון באש" מבעיא
 ליה לאילן ששטע מתחלה לך, אמאי לא קאמר
 ששטע אילן ולא נרעין, ועוד
 דאמרין גבי הגנים העובדים הורעים ואת
 הדיקת: דאמר לך מני, רבי יוסי רבי יהודה:
 ופריך: ולקמה באילן ששטע מתחלה לך, ורבנן
 ואמאי לא פריך: ולקמה בשטע אילן ודבר הכל
 נעדר קשה, דאמר רב לקמן בפרקי: המשתחוה
 לבית אסור, אמאי דאדילי בתלש ולבסוף חבד
 אסור, והשתא נמי אדילי דנקט בתו אפילו אי
 נמי שדא מחובר גמור, אדכתיב אדילי דומיא
 לבית, כגון ששטע אילן דהוה תלש ולבסוף חבד,
 ולשמעתינן אילן וכל שכן בתו לכן נראה לפרש,
 דהוא בששטע נרעין לבולי עלמא שרי, דאין זה
 תפיסת יד אדם. והא דהבא בשטע אילן קמפיגל,
 לרבנן אינו אסור משום תפיסת יד כיון שלא
 שטע מתחלה לך, והדאשתרש הקרקע משטלת
 התפסים. והשתא נמי דנקט רב לקמן במשתחוה
 לבית, דאדילי אילן כי האי נוגט, כיון שדא
 מותרש בקרקע חשיב מחובר גמור, ואם תאמר:
 דהיב מצי אמר רבי קריא אדילי תאנא לסיטנא
 בעלמא? אמאי לא דריש קריא דרכל עין רען
 ולא עין רען אלהים, לאילן בששטע נרעין
 לדכילי עלמא שרי? אי נמי, אף אפירוש רש"י,
 לאילן שעלה מאילי, דדברי הכל מותר בפרט
 הוא לקמן בשמעתא גבי הדא השדא ויש לומר:
 דהני לא צריך אדריש, ודארי שרי, דלא נפק
 מכלל דהיב כיון שלא היה בו תפיסת יד אדם
 משלם, ואף על גב דכתיב "בעשת" ולא אמרין
 דלא נפק מכלל הרים – לא קשיא, דאדורא
 דקריא הוא למיתבא הרים ונבעות בהי הרים.
 ורבי יוסי הגלילי סבר אדילי ששטע ולבסוף עבדו
 אסור – תימה: מאי קאמר רבי יוסי הגלילי
 במיתניין: מפני מה אשירה אסורה? משבו שדא
 לומר: מני הדין דלא תלתידי, ודארי? ורבי
 לדידיה אמרין בסמוך דכתב תרי קריא לאסור
 אילן אפילו שטע ולבסוף עבדו ויש לומר: דא
 דבעי מפני מה אשירה אסורה, דא משום הדעת
 נטה לתת, אדכתיב אלהים: מפני מה אשירה
 אסורה יותר מרעים ונבעות, ואי לא דאיכא
 טעמא באשירה, הוה אמרין: גלי קריא דאילנות
 אסורי אדריש ודריש ודריש, והוא אמנת דלא
 דרשין "דריש" אלהים, תנא ודריש ואחר כך
 שרוף – מדרב סוף לא נפקא, דהא איתגריש
 וא"תשרפון קריא, דאי מיתנתמם? הוה אמנת
 דהא דריש מיתת הכותב היא שאין צריך אדילי
 מדרב סוף דהוה שריש, אבל כיון דבאשירה
 הוהנא שריש בעיתא אמרין נמי תתם "דריש" ונפקא
 קודם כתיב כתיב, ולאדרי כתיב בני שריש.
 לשון רש"י.

אמר

והבא באילן ששטעו ולבסוף עבדו קמפיגל, תנא
 קמא קבר: אילן ששטעו ולבסוף עבדו – מותר, ורבי
 יוסי הגלילי קבר: אילן ששטעו ולבסוף עבדו – אסור.
 ומאי? מקדתי סיפא: מפני מה אשירה אסורה?
 מפני שיש בה תפיסת ידי אדם, וכל שיש בו תפיסת
 ידי אדם – אסור; וכל שיש בו תפיסת אדם – לאתני
 מאי? לאו לאתני אילן ששטעו ולבסוף עבדו? ואף
 רבי יוסי ברבי יהודה קבר: אילן ששטעו ולבסוף
 עבדו – אסור; דתנאי: רבי יוסי ברבי יהודה אומר,
 מותר ששטעו על ה"הרים" – ולא ה"הרים
 אלהים, "אלהים" על הגבעות? – ולא גבעות
 אלהים, שומע אני "תחת כל עין רענן אלהים"
 – ולא רענן אלהים? תלמוד לומר: "ואשירים
 תשרפון באש". אלא "תחת כל עין רענן" למה ליה?
 – והוא לכדרי עקבא הוא דתנא; דאמר רבי
 עקיבא, אני אוכין ואדון לפניך: כל מקום שאשה
 מוצא הר גבוה ונבקה נשאה ועין רענן, דע שיש שם
 עבודה זרה. ורבנן, האי "ואשירים תשרפון באש"
 מאי עבדי ליה? – מיבעי ליה לאילן ששטעו מתחילה
 לך. ורבי יוסי ברבי יהודה נמי מיבעי ליה להכי?
 – הכי נמי. אלא אילן ששטעו ולבסוף עבדו מצי
 ליה? – נפקא ליה מ"ואשירים תגדעו", ויהוה עין
 שגידעו אסור ועיקרו מותר? תני אומר: אילן ששטעו
 ולבסוף עבדו. – והא "ואשירים תשרפון באש" קא
 נסיב לה תלמודא? – אילו לא נאמר קאמר: אילו
 לא נאמר "תשרפון באש", הייתי אומר: "ואשירים
 תגדעו" באילן ששטעו מתחילה לך; השתא דכתיב:
 "ואשירים תשרפון באש", אייתר ליה "ואשירים
 תגדעו" לאילן ששטעו ולבסוף עבדו, ורבנן, האי
 "ואשירים תגדעו" מאי עבדי ליה? – לכדרי יהושע
 בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: גידועי עבודה
 זרה קודמין לכיבוש ארץ ישראל, כיבוש ארץ ישראל
 קודם לכיבוש עבודה זרה. דתני רב יוסף: "ותפסתם
 את מבוזתכם" ותנא, "ושפרתם את מצבתם" ותנא.
 ותנא סלקא דעתך? שריפה בעינן אחר רב הונא:
 דרף ואחר כך שרף. ורבי יוסי ברבי יהודה האי
 סברא מנא ליה? – נפקא ליה מ"אבד תאבדון",
 אבד ואחר כך תאבדון. – ורבנן? הא מיבעי ליה
 לעורר עבודה זרה שצריך לשרש ארצה. ורבי יוסי
 ברבי יהודה, לשרש אחריה מנא ליה? – נפקא ליה
 מ"ואבדתם את שמם מן המקום ההוא". ורבנן? –
 תהא לכנות לה שם; דתנאי, רבי אליעזר אומר:
 לשרש אחריה? תלמוד לומר: "ואבדתם את שמם"
 אמר

אילן ששטעו – שלא לשם אשירה, ולבסוף עבדו. ורשמיעה לתנא קמא דאמר הרים
 ונבעות שור – הוא הריב כל כיורא בוק, שטובריין ולא היתה תחלתו לעבודה זרה
 ואינו היא אשירה אסורה – ששטע מתחילה לך, דתפיסת יד אדם אינו כלום אלא
 אם בו היא לשם עבודה זרה, אבל שטע נרעין שלא לשם אשירה – אין זו תפיסת
 ידי אדם הוילא דהוה ששטע עשאל לאו דעתיה
 לעבודה זרה ויהי, ומשמעינן ויהי היתה תחלתו לעבודה זרה
 עין רענן? ולא עין עצמה. ותאמר רבי יוסי
 הגלילי למימרה אילן ששטע נרעין אפילו שלא
 לשם אשירה, ולבסוף עבדו – אסור, דלא דמי
 לזר, שהרי יש בה תפיסת ידי אדם בגטית,
 הילכך תוספתו אסור. אבל עיקרו קודם
 השתחוה לו – מודה דשרי כדלפנין (מת)
 א. במאי – ששטעו עבדו רבי יוסי אסור אילן
 ששטע ולבסוף עבדו. דא דמיהדר ותנא: כל
 שיש בו תפיסת יד וכו' לאתני מאי. תלמודא
 לומר "ואשירים תשרפון" – ולקמן (א)
 מפרש ממאי דבשטע ולבסוף עבדו קאי. רבי
 יוסי ברבי יהודה קבר אילן ששטעו ולבסוף
 עבדו אסור – דמקאמר דלא דרשין? ואל עין
 רענן אלהים. דאי קסבר רבי יוסי ששטע
 ולבסוף עבדו שרי – לדרוש "תחת כל עין
 רענן" למישריה, דהכי איבעי ליה למיתנה?
 מתוך שנאמר "ולא עין רענן אלהים" שומע
 אני כל האשורות ומותרות תלמוד לומר
 "ואשירים תשרפון" וגו'. לברברי עקיבא –
 כיון דלא מצינן למידרשה, דהא כתיב
 "ואשירים תשרפון", ומתקנינן ליה לסיטנא
 קמא אבל למיטעא דרשין. גידועי – מה
 שהולחץ אחרי כן, דקאמר: "תגדעו" – מכלל
 עיקרו עובד בקרקע ויהנה ממנה. והא
 ואשירים תשרפון באש נסיב – רבי יוסי סבר
 יהודה תלמודא למיתנה, ולמיסר אילן ששטע
 ולבסוף עבדו. בלשון "אילו לא נאמר" קאי נסיב
 לה למיתנה, למיסר אילן ששטע ולבסוף עבדו.
 והכי קאמר אילו לא נאמר ואשירים תשרפון
 באש – לאילן ששטע מתחלה, הייתי אומר:
 "ואשירים תגדעו" למיסרה הוא דתני, אבל
 אילן ששטע ולבסוף עבדו שרי – תלמוד לומר
 "ואשירים תשרפון באש" לאילן ששטע מתחלה
 לך, ואיתר ליה "ואשירים תגדעו" לאילן
 ששטע ולבסוף עבדו. ורבנן – דאמרין כל האילן
 מותר. האי ואשירים תגדעו – שעיקרו מונח
 בארץ, במאי אוקמי ליה אי באילן ששטע
 מתחלה לך – כולה אסור מיבעי ליה לברברי
 תושב וכו' – גידועי ולא להושהי עיקר, אלא
 שיגדעו מיד בבנייתם, ולאחר כיבוש יחפשו
 אחריהם לשרשם ולכרעם. גידועי עבודה זרה
 קודמין לכיבוש ארץ ישראל – בבנייתם נעזמו
 לגרעם מיד, ולאחר כיבוש שרישו ארציהם.
 ותנא – מדרבא בנא "תשרוף" שריפה בעינן – דהא
 אילי לדי תקלה, ועוד כתיב אחרינא: "פסילי"
 אלהים תשרפון. תנא – עד שתרפוהו ונחלה
 את הגנים, ואחר כך שרוף. האי סברא מגליה –
 מדרב יוסף לא נפקא. דהוא פופא איתגריש
 וא"תשרפון קאי סמיך. דאי מיתנתמם? הוה
 אמרין: תנא ודריא. גידועי הכותב הוא שאין
 צריך לבער מדרבא כתיב בזה שריפה, אבל
 באשירה, כיון דהוהנא ביה כיבוש אמרין נמי
 דהם "תגדעו" קודם לביבול, ולאחר
 כשטעו בעי שריפה. ואחר כך תאבדון – אלמא
 יש שדחת תפסא בניתים.

[דף ל' ע"ב]

ורבי זעירא בשם רבי יוחנן רבי שאל את נתן הבבלי מה טעמא אמרו הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה רבי בא רבי חייא בשם רבי יוחנן מה טעם שאל את נתן הבבלי מה ראו חכמים לומר הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה לא אתה הוא ששנייתה לנו בן ירתון אמר ליה וטלון תנתי אתא לגביה אמר ליה לית פאן ירתון אלא וטלון אתא לגבי אבוי אמר ליה קפחתה את נתן הבבלי לית פאן וטלון אלא ירתון אמר רבי יוסי בי רבי בון אבין אמר ליה מעייתי טעות ששנייתי לכם לית פאן וטלון אלא ירתון אמר ר' זעירא קל הוא בתנאי בתובה לפי שבבבלי מקום אין אדם מוזהר אלא בכתובה וכאן אפילו בדברים לפי שבבבלי מקום אין אדם מוזהר אלא למי שהוא בעולם וכאן למי שאינו בעולם אמר ר' ירמיה קומי רבי זעירא ותמיה אנא איך רבנן מדמו בתובה לירושלם לא דמי דירושלם מדבר תורה בתובה מדבריהן ותימר אבן אפילו תימר בתובה מדברי תורה לא מודו בתנאי בתובה שהוא מדבריהן:

הלכה יב מתני' בנן נוקבן דיהוין ליכי מינאי אינון תהון יתכן בבית ומיתון מנכסי עד דתינסבן לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין:

גמ' רב חסדא אמר בגרו אבדו מזונות נשאו אבדו פרנסתן תני ר' חייא בגרו לא נשאו נשאו לא בגרו אבדו מזונות ולא אבדו פרנסתן ר' אבין בשם הילא ומודין להך בהדא אלמנה שהיא תובעת מן הניזרשים היא אומרת לא נתקבלתי מכתבתי והניזרשין אומרים לה נתקבלת כתבתך עד שלא נשאת הניזרשין צריכין להביא ראיה שנתקבלה כתובתה נשאת עליה להביא הראיה שלא נתקבלה כתובתה והא תנינן יתומה שהשיאה אמה או אחיה וכתבו לה מאה וחמשים זוז יכולה היא משתגדיל להוציא מידם טעמא דקטנה הא גדולה ותרה תיפתר שנטלה מקצת לא בן אמר רבי אבינא בשם רבי אסי בכור שחלק בפשוט חזקה ותר עוד היא שנטל המקצת אמר רבי יוסי בי רבי בון לא נטל זה מבכורתו כלום אתא עובדא קומי רבי מנא

[דף ל"א ע"א]

ובעא מייעבד בהדא דרב חסדא אמר ליה ר' חנניה והא תני ר' חייא בגרו ולא נשאו נשאו ולא בגרו אבדו מזונות ולא אבדו פרנסתן אמר ליה אנא אמרי שמועה ואת אמרת מתניתא תבטל שמועה מקמי מתניתא רבין בר חייא בעי קומי רבי זעירא בא עליה עודה בבית אחיה מעכשיו נתקיימו בה תנאי בתובה או אינה אלא דרך נשואין ר' בון בר חייא בעא קומי רבי זעירא מחלה לו על כתובתה מהו זכותה אבדה זכות בגייה לא אבדה:

הלכה יג מתני' ואת תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי, כל ימי מגד אלמנותיך בביתי, חיב, שהוא תנאי בית דין.

גמ' רבי ועירא שאל שאיל לרב נחמן בר יעקב ולר' אבמי בר פפי לא היה שם בית אמר ליה חורשין שוקרין לה בית מיכן והילך היא אומרת קרקע והן אומרים מעות הדין עם היתומים כהדא כהדא איתא הנה פורנה עשרין דינר והנה תמן חד בית כמב עשרה דינר אתא עובדא קומי ר' חנינה, אמר: או ייבנין לה ביתא או יבנו לה עשרים דינר. אמר רבי מנא: מכיין דלית ביתא טוב אלא עשרה כמאן דלית לה פורנה אלא עשר, מיכן והילך היא אומרת קרקע והן אומרים מעות הדין עם היתומין:

הלכה יד מתני' כך היו אנשי ירושלם כותבין אנשי גליל היו כותבין באנשי ירושלם אנשי יהודה כותבין עד שירצו חורשין לתן לה כותבתה לפיכך אם רצו חורשין נותנין לה כותבתה ופוסרין אותה:

גמ' אנשי הגליל חסו על כבודן ולא חסו על מומזן אנשי יהודה חסו על מומזן ולא חסו על כבודן רבי חנניה בריה דרבי אבהו ואית דאמרי לה בשם ר' אבהו קסרין ביהודה ושאר כל הארצות פירושלם חד בר נש מי דמדך אמר ייבון לאיתתא דההוא גברא פרנא. אתא עובדא קומי רבי מנא אמר יתקיימו דברי חמת אמר ליה ר' חנינה ויש אדם מבטל תנאי כותבה כפה אמר ליה אנת אומרת את מנא לה אמר ליה ולא בגליל אנן קיימין וסברנן מימור אנשי הגליל חסו על כבודן לא על מומזן:

[דף ל"א ע"ב]

פרק ה

הלכה א מתני' אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף נתארמלה או נתגרשה בין מן הארוסין בין מן הנשואין גובה את הכל רבי אלעזר בן עזריה אומר מן הנשואין גובה את הכל מן הארוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא כתב לה אלא על מנת לכנסה:

גמ' כמה הוא מתחייב לה לא כן רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין הכותב שטר חוב על חבירו בהזקת שהוא חיב לו ונמצא שאינו חיב [אינו חיב] לתן לו רוצה הוא לתן כמה ולקרות חתנו של פלוני עד בדין בשפסק מן הארוסין פסק מן הנשואין רוצה הוא לתן כמה שתשמישה שהוא ערב

עד כדון בשבעל לא בעל רוצה הוא לתן כמה על קנינו שהוסיף, פסק מן הארוסין, פסק מן הנשואין – ולקרות התנו של פלוני כבר הוא, בראוי תשמיש אין בו, קניין לא הוסיף מיפנו – רוצה הוא לתן כמה ולא תחזור בה, ויכולה היא? לא כן תני האיש אינו מוציא אלא לרצונו, אומר רבי אבין: מעיקא היא ליה הוא משבק לה, תני בשם שהבעל פוסק כך האב פוסק אלא שהבעל מוצה בכתב והאב אינו מוצה אלא בדברים ובלבד דברים שהן נקנין באמירה הוה עבידא גדול בשם רב כמה אתה נותן לבנד כך וכך פיון לשקדשה זכת בין הבנות אומר ר' חייא בר יוסף

[דף ל"ב ע"א]

אשכח גדול רביתא ומר ועירתא, אלא כיני כמה אתה נותן לבנד כך וכך וכמה אתה נותן לבתך כך וכך פיון לשקדשה זכתה חבת בין הבנות והבן בין הבנים. אומר ר' זעירא והדא היא ועירתא לא נמצא קונה אשה במטלטלין בשוה פרוטה ואין אדם קונה שתי נשים בשוה פרוטה ומה בין אין אדם קונה קרקע וכמה מטלטלין בשוה פרוטה שכן אדם קונה שתי קרקעות בשוה פרוטה ואין אדם קונה שתי נשים בשוה פרוטה ר' בא בר חייא בשם ר' יוחנן כמה אתה נותן לבנד כך וכך כמה אתה נותן לבתך כך וכך פיון לשקדשה זכת חבת בין הבנות והבן בין הבנים ובלבד מן הנשואין הראשונים ותייא ביי דמר רבי חנניא המשיא את בנו בבית זכה בבית ובלבד מן הנשואין הראשונים תני רבי הושעיה זכה במטלטלין ולא זכה בבית ופליג ר' ירמיה בשם ר' אבהו תיפתר שהיה אוצרו של אביו נתון שם ר' חזקיה בשם רבי יהושע בן לוי לבן צריכה אפילו שאולין מן השווק אומר ר' אבהו אם

[דף ל"ב ע"ב]

אמר לו לשאלה לא זכה בהן אתה עובדא קומי ר' יעקב פי ר' בון והורי כרבי אבהו אומר ר' זעירא עיקרא לית לה תימליוסים ורבנין בנין וסלקין עלה את אומר האב פוסק על ידי בתו אפילו בוגרת נישמעינה מן הדא האב פוסק על ידי בתו ולא אשה על ידי בתה ולא אח על ידי אחותו שנייא היא אחותו בין שהיא נערה בין שהיא בוגרת וכא לא שנייא בין שהיא נערה בין שהיא בוגרת רבי בא קרטיגנא בעא אפילו אחר אמרין אפילו בוגרת אחר נישמעינה מן הדא האב פוסק על ידי בתו לא אשה על ידי בתה לא אח על ידי אחותו כל שכן אחר אף למדת חדין בן תן בתך לפלוני ואני אתן לך כך וכך קח שדה פלוני ואני נותן לך כך וכך כיני מתניתא שלא הוסיף לה אלא בשביל חבת לילה הראשון שבעל בעל גרשה והחזירה ועדין חבת לילה הראשון מקמת בעל מת ונפלה לפני יבם עדין חבת לילה הראשון מקמת רבי יעקב בר אבא ר' אלכסא בשם חזקיה הלכה כר' אלעזר בן עזריה

שאמר נתאלמנו או נתגרשו מן הארוסין גובה מאתים מן הנשואין גובה את הכל ר' חנניה אמר הלכה ברבי אלעזר בן עזריה אמר אבי אמרו לר' חנניה

[דף ל"ג ע"א]

צא וקרא רבי יונה ר' זעירא בשם רבי יונתן אמר הלכה בר' אלעזר בן עזריה ר' יוסא בר זעירא בשם ר' יונתן אמר אין הלכה ברבי אלעזר בן עזריה אמר רבי יוסי סימן היה לן דחוקיה ורבי יונתן שניהן אמרו דבר אחד דתני מי שהלך בנו למדינת הים ושמע עליו שמת ועמד וכתב כל נכסיו לאחר ואחר כך בא בנו מתנתו קימת ר' שמעון בן מנסיא אמר אין מתנתו קימת שאלו היה יודע שבנו קים לא היה פותכן ורבי יעקב בר אחא הלכה ברבי אלעזר בן עזריה והיא דרבי אלעזר בן עזריה והיא דרבי שמעון בן מנסיא ורבי ינאי אמר לרבי חנניה צאי קרא ואמר רבי יוסי בר זעירא בשם ר' יונתן אין הלכה ברבי אלעזר בן עזריה וכן נפס עובדא ברבי לעזר בן עזריה:

הלכה ב מתני' רבי יהודה אומר רצה פותב לבתולה שטר של מאתים והיא פותבת לו התקבלתי ממוך מנה ולא למנה מנה והיא פותבת לו התקבלתי ממוך חמשים וזו ר' מאיר אומר כל הפותח לבתולה ממואתים ולא למנה ממונה הרי זו בעילת זנות:

אמר מסבר סבר רבי יהודה אין פותחין לבתולה ממונה ולא למנה מחמשים וזו ויכתב בן משעה

[דף ל"ג ע"ב]

ראשונה אלא בפוחת והולך ויכתב שנתקבלתי ממוך כך וכך אשכח תני בר קפרא שנתקבלתי ממוך כך וכך אמר רבי יוחנן לא אמר ר' יודה אלא בפוח אכל בתחילה אף רבי יודה מודה אין הוא בתחילה ואין הוא בפוח חבריא בשם רבי יוחנן עד שלא בעל ומשבעל ר' זעירא בשם רבי יוחנן עד שלא כנס ומשכנס לא בעל וגרשה והחזירה היא בתחלה היא בפוח ואי זו היא אשה ואי זו היא פילגש? ר' מאיר אומר אשה יש לה כתובה פילגש אין לה כתובה רבי יודה אומר אחת זו ואחת זו יש לה כתובה אשה יש לה כתובה ותנאי כתובה פילגש יש לה כתובה ואין לה תנאי כתובה רבי יודה בשם רב זו דברי רבי מאיר ורבי יהודה אבל דברי חכמים נושא אדם אשה ומתנה עמה על מנת שלא לזונה ולפרנסה ולא עוד אלא שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה מעשה ברבי יהושע בנו של רבי עקיבא שגזא אשה והתנה על מנת שלא לזון ושלא לפרנס ולא עוד אלא שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה וכיון שפא שני רעבון וחלקו הנכסים ביניהן התחילה קובלת עליו לחכמי ישראל אמר להן היא נאמנת עלי יתן מן הכל אמרה להן בודאי כך התניתי עמו אין אחר קניין כלום:

[דף ל"ד ע"א]

הלכה ג מותני' נותנין לבתולה שנים עשר חדש משתבעה הפעל לפרנס את עצמה וכלשם שנותנין לאשה כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו ולא למנה שלשים יום הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה רבי טרפון אומר נותנין לה הכל תרומה רבי עקיבא אומר מחצה חלין ומחצה תרומה:

גמ' תני בשעת הכנה שנים עשר חדש אמר רבי הילא תני תמן נותנין לבנה שנים עשר חדש ונותנין לה קידושין ולא למנה שלשים יום תנינן נותנין לבתולה שנים עשר חדש ואת אמר הכין רבי אבין בשם רבי הילא לאחר בוגרה שנים עשר חדש נותנין לה קידושין שלשים יום עשר שנים עשר חדש לפני הראשון ואחר כך בא השני אמר לה לא כבר הזמנת יכולה היא לומר הביתו עלי מן הראשון הוא אלמון והיא בתולה והוא בעא מיסב יכולה היא לומר הבתו עלי מן הבחור הוא בחור והיא אלמנה והיא בעיא מיסב יכול הוא מימר הבתה עלי יותר מבתולה היא קמנה ורצה להגדיל שומעין לה הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה מתו בעליהן אוכלות משלו ואינן אוכלות בתרומה אמר שמואל אחי דרבי ברכיה והוא ששלים הזמן בד' ששלים הזמן בג' בד' ר' חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בי רבי חנינה ולוי תריהון אמרינן נעשה כמי שהבשוחו סופרים אמר רבי יהושע בן לוי אם היתה עיכובה מחמתו נזנת משלו תני רבי טרפון אומר נותנין לה הכל תרומה שהתרומה מצויה בכל מקום רבי עקיבא אומר מחצה חלין ומחצה תרומה שהנשים מצויות לטמא מהרות תני רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מקום שהזכיר תרומה נותנין לה כפלים בחלין:

[דף ל"ד ע"ב]

הלכה ד מותני' היכם אינו מאכיל בתרומה. עשתה ששה חדשים בפני הפעל וששה חדשים בפני היכם, ואפלו בלן בפני הפעל, חסר יום אחד בפני היכם, או בלן בפני היכם, חסר יום אחד בפני הפעל, אינה אוכלת בתרומה. זו משנה ראשונה. בית דין של אחריתון אמרו, אין האשה אוכלת בתרומה, עד שתכנס לחפה:

גמ' אמר רבי ירמיה תני תמן היכמה כל שלשה חדשים נזנת משל בעלה עמד יכמה בדין וברר נזנת משלו חלה כמי שברר דמי והלך לו למדינת הים כמי שברר אלמנה שאמרה הרי אני מיגדת אלמנותי בבית בעלי שומעין לה רבי יוסי בשם ר' הילא האומר איני חולץ באלו אומר איני מגרש אמר ר' זבדא חורי ר' יצחק האומר איני חולץ באומר איני מגרש עשר ששה חדשים לפני הפעל

וששה חדשים בפני היכם אינה אוכלת בתרומה ולא סוף דבר ששה חדשים לפני היכם אלא אפילו כולם בפני היכם חסר יום אחד אינה אוכלת בתרומה מתניתין לא במשנה הראשונה ולא במשנה האחרונה אלא במשנה האמצעית דתני בראשונה היו אומרים ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה דהוון דרשין (ויקרא כב) וכתן כי יקנה נפש קניין כסף דלא כן מה בין קונה אשה ובין קונה שפחה חזרו לומר לאחר שנים עשר חדש לכשיתחייב במוזנותיה בית דין של אחרון אמרו לעולם אין האשה אוכלת בתרומה עד שתפגם להפה וכבר שלח ר' יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה לנציבין אמרו משום שארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שלח אצלו ואמר לו מהו חיייתי בך שאתה בקי בסתרי תורה אפילו לדרוש בקל וחומר אין אתה יודע מה אם שפחה בנענית שאין הביאה קונה אותה להאכילה בתרומה הפסח קונה אותה להאכילה בתרומה אשה שהביאה קונה אותה להאכילה בתרומה אינו דין שיהא הפסח קונה אותה להאכילה בתרומה ומה אעשה וכן אמרו לעולם אין האשה אוכלת בתרומה עד שתפגם לחופה וסמכו להן מקרא במה שנאמר (במדבר יח) כל מהור בביתך יאכלנו אמר רבי יודן הרי זה קל וחומר שיש עליו תשובה דו יכיל מימר ליה לא אם אמרת בשפחה בנענית שהיא נקנית בחזקה תאמר בזה שאינה נקנית בחזקה וכל קל וחומר שיש עליו תשובה במל קל וחומר:

הלכה ה מתני' המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זו עושה ואוכלת המותר רבי מאיר אומר הקדש רבי יוחנן הסנדלר אומר חלין:

גמרא ר' מאיר אומר הקדש בשלו ורבי יוחנן

[דף ל"ה ע"א]

הסנדלר אומר חלין בשלו ר' שמעון בן לקיש אומר במותר מה' סלעים פליגין תיפתר לה במעלה לה מוזנות ואינו נותן לה מעה כסף לצרכיה ותנינן אם אין נותנין לה מעה כסף לצרכיה מעשה ידיה שלה רבי יוחנן אמר במותר אחר מיתה פליגין דו אמר ליה בשאינו מעלה לה מוזנות אבל אם מעלה לה מוזנות דברי הכל קדשו אמר רבי זעירא תני תמן מסנע ליה לרבי יוחנן במה דברים אמורים בשאינו מעלה לה מוזנות אבל אם היה מעלה לה מוזנות דברי הכל קדשו ואין כל מה שיש לאשה משעבד לאיש לאכילת פרות רבי שמואל בר רב יצחק אמר מעשה ידיים ביניהון ר' מאיר אומר מעשה ידיים ראויין לקדש משעה ראשונה ר' יוחנן הסנדלר אומר אין מעשה ידיים ראויים לקדש משעה ראשונה מה שאירש מאבא היום מכור לה מה שאעלה במצודתי היום מכור לה דברי קיימין

ר' אבהו בשם רבי יוחנן בלילה לתכריכי אביו והוא שיהא חולה אביו או מסכן רבי אבהו בשם רבי יוחנן

[דף ל"ה ע"ב]

והוא שתהא מצודה פרושה בפניו ומר רבי אבהו בשם רבי יוחנן אף לקדש לא קדשו למה מפני המחלוקת ר' מאיר ור' יוחנן הסנדלר אומר שנייא היא הקדש מצודה שאינה מצויה אומר רבי יוסי לרבי יעקב בר אבהו נהיר דהיתון אמרין את ורבי ירמיה בשם רבי שמעון בן לקיש מאן תני הקדש מצודה שאינה מצויה מחלוקת רבי מאיר ור' יוחנן הסנדלר הוי דעיון דעיון אית ליה לרבי שמעון בן לקיש רבי ירמיה בעא המקדיש מעשה ידי עבדו והיה ציד מהו נישמעניה מן הדא המקדיש את עבדו הוא קודש ומעשה ידי חליו ומעשה ידי עבדו הוא חליו ומעשה ידיו הקדש אמר רבי יוחנן הקומע ידי עבדו של חבירו רבו נוטל נזקו צערו בושתו ופגמו והלה יצא ויתפרנס בצדקה והא תני המקדיש את עבדו יצא הוא לפרנסה מתוכו והשאר קודש אמר רבי בא בר ממל

[דף ל"ז ע"א]

לא על דעתו שימות יותר מן העבדים לא בן אומר רבי יוחנן הקומע ידי עבדו של חבירו רבו נוטל נזקו צערו בושתו ופגמו והלה יצא ויתפרנס בצדקה רבני דקסריין בשם רבי אבהו מצוין ישראל לפרנס קיטעין אפילו עבדים ר' יוחנן מן כל מה דהנה אכיל יהיב לעבדיה והנה קרי עלוהי (איזב לא) הלא כפטן עשני עשהו ויכנונו ברחם אחד:

הלכה ו מתני' אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה, טוחנת, ואופה, ומכבסת, מבשלת, ומניקה את בנה, מצעת (לו) המטה, ועושה בצמר. הכניסה לו שפחה אחת, לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת. שתים, אינה מבשלת ואינה מניקה את בנה. שלש, אינה מצעת (לו) המטה ואינה עושה בצמר. ארבע, יושבת בפתדרא. רבי אליעזר אומר, אפלו הכניסה לו מאה שפחות, בופה לעשות בצמר, שהפטלה מביאה לידי זמה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה, יוציא ויתן פתפתה, שהפטלה מביאה לידי שעמום:

גמ' תני שבעה גופי מלאכות מנו והשאר לא צרכו חכמים למנותן. מניקה את בנה. אומר רבי חייא לא אומר אלא בנה הוא תאמרים לא

[דף ל"ז ע"ב]

ולמה אמר בנה שלא תיניק בן חבירתה כהדין דתני אין האיש בופה את אשתו שתניק בנו של חבירו ולא האשה בופה את בעלה שתניק בן חבירתה נדרה שלא להניק את בנה בית שמאי אומרים שומטין את הדד מתוך פיו ובית הלל אומרים בופין אותה נתגרשה אין בופין אותה במה דברים אמורים בזמן שאינו מכירה אבל אם היה מכירה בופין אותה ונותנין לה שכרה שתניק את בנה במה יהא לו ויהא מכירה ר' ירמיה בשם רב שלשה חדשים והוה רבי זעירא מסתפל ביה אמר ליה מה את מסתפל בי נימר לך מן ההיא דשמואל דאמר שמואל שלשה ימים שמואל כדעתיה שמואל אמר חכים אנא לחייתא דלדין לי ר' יהושע בן לוי אמר חכים אנא לגזורה דגזרין לי ר' יוחנן אמר חכים אנא לנשיא דצבתין עם אימא תני יונק התינוק והולך עד גשרים וארבעה חדשים מיכן והילך כיוצא שגין דברי ר' אליעזר ורבי יהושע אומר יונק והולך אפילו ארבע וחמש שנים פרש אין מחזירין אותו עד איכן ר' יעקב בר אחא רבי ירמיה בשם רב מעת לעת רבי חזקיה ר' אבהו בשם רב מעת לעת רבי חזקיה ר' אבהו בשם רבי יהושע בן לוי שלשה ימים מעת לעת תני מעת לעת ר' חזקיה רבה במה דברים אמורים? בזמן שפירש מתוך בוריו אבל אם פרש מתוך חוליו מחזירין אותו מדי בשאינו של סבנה אבל אם היה של סבנה אפילו לאחר כמה ימים מחזירין אותו. הכניסה. אמר רבי שמואל בר רב יצחק לא סוף דבר הכניסה אלא אפילו היא ראויה להכניס כהדא דתני אשתו עולה עמו אבל לא יורדת עמו אלמנה ובניה יורדין אבל לא עולין הפועלין עולין אבל לא יורדין חבת לא עולה ולא יורדת ותכנים שפחה לכל הדברים אמר רבי הויה בר יודה מפני חיים של שפחה אמר רבי בון על ידי שהדברים הללו של בזיון לפיכך תלו אותן בשפחה אמר רבי יודה בי ר' בון

[דף ל"ז ע"א]

שאינו דרך האשה להיות יושבת בטלה בתוך ביתו רב הונא אמר אפילו הכניסה לו מאה שפחות בופה לעשות לו דברים של יחיד מהו דברים של יחיד סבת לו את גופו ומרצת לו את רגליו ומוזגת לו את הכוס למה משום שהיא חביבת לעשות לו או משום שאינו ראוי להשתמש בשפחה מה נפק מן ביניהון הכניסה לו עבדים אין תימר משום שאין ראוי להשתמש בשפחה הרי הכניסה לו עבדים הוי לית טעמא משום שהיא חביבת לו ר' אבדימא בצפרין בעי קומי ר' מנא לא מסתברא משום שהיא חביבת לו אמר לו אופי אנא סבר בן ותני בן בופה לעשות בצמור אבל לא בפשתן מפני שהיא מסרחת את חפה ומשלבקת את השפיות:

הלכה ז' מתני' המדיר את אשתו מתשמיש המטה, בית שמאי אומרים, שתי שבתות. בית הלל אומרים, שבת אחת. התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות, שלשים יום. הפועלים, שבת אחת. העונה האמורה בתורה, הפזלון, בכל יום. הפועלים, שתיים בשבת. החקרים, אחת בשבת. הגמלים, אחת שלשים יום. הפפנים, אחת לששה חדשים, דברי רבי אליעזר:

גמ' בית שמאי אומרים שתי שבתות כימי לידת נקיבה ובית הלל אומרים שבת אחד כימי לידת זכר או כימי נדתה: התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות בתיקון שלשים יום. הוא ברשות בתיקון אפילו בפה רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן (מלכים א' ה') וישלחם לבנונה עשרת אלפים בחדש אמר רבי אבין חבב הקדוש ברוך הוא פריה ורביה יותר מבית המקדש מאי טעמא? חדש יהיו בלבנון שנים חדשים בביתו רב אמר (דברי הימים א' כז) הבאה ותיצאת ה'ש בחדש לכל חדשי השנה, הכא את אמר שבת אחד וכא את אמר פעמים בשבת תני בר קפרא הפועלין יוצאין למלאכתן שלא ברשות בתיקון שבת אחת. העונה האמורה בתורה. אית תני תני

[דף ל"ז ע"ב]

שאר זה דרך ארץ עונה זה המזון אית תני תני עונה זה דרך ארץ שאר זה המזון מאן דמר שאר זה דרך ארץ (ויקרא יח) איש איש אל כל שאר בשרו. עונה זה המזון (דברים ח) ויענך וירעיבך מאן דמר שאר זה המזון (תהלים עח) וימטר עליהם בעפר שאר עונה זה דרך ארץ (בראשית לא) אם תענה את בנותי זה דרך ארץ ר' ליעזר בן יעקב פתר קרייה שארה בסותה שתהא הכסות לפי השאר שלא יתן לה את הילדה לזקנה ולא את הזקנה לילדה בסותה ועונתה שתהא הכסות לפי העונה שלא יתן של קיין בימות הגשמים ולא של גשמים בקיין מנא לה מזון מה אם דברים שאין בהן קיום נפש אינו רשאי למנע ממנה דברים שהן קיום נפש לא כל שבין מנא לה עונה מה אם דברים עד שלא נשאת לבאן משעה ראשונה אינו רשאי למנע ממנה דברים שנשאת לבאן משעה ראשונה לא כל שבין ממנה שישלח יעקב אבינו לעשו אהיו למד רבי אליעזר שישלח לו בדרך הארץ (שם לב) עזים מאתים ותשישים עשרים חד לעשרה רחלים מאתים ואילים עשרים חד לעשרה גמלים מיניקות ובניהם שלשים אמר ר' ברכיה הן על ידי שהוא צנוע בתשמישו לפיכך לא פרסמו הכתוב פרות ארבעים ופרים עשרה חד לארבע דאינון לעיי אתונות עשרים וערים עשרה חד לתרי דאינון לעיי רבי ירמיה בעא אילין תלמידי חכמים לא מסתברא דלא באספון שהן יגעין יותר רב אמר אוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת בלשון נקיה:

הלכה ח מתני' המורדת על בעלה, פותחין לה מכתבתה שבעה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר, שבעה טרפעיקין. עד מתי הוא פותח, עד כנגד כתבתה. רבי יוסי אומר, לעולם הוא פותח והולך, שמה תפול לה ירשה ממקום אחר, גובה הימנה. וכן המורד על אשתו, מוסיפין לה על כתבתה שלשה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר, שלשה טרפעיקין:

גמ' הקא את מר שבעה והקא את מר שלשה אמר רבי יוסי בר חנינה היא על ידי שהיא חגיגת לו שבע הוא פותח ממנה שבע והוא על ידי שהוא חייב לה שלשה הוא מוסיף לה שלשה הגע עצמך שהכניסה לו עבדים הרי אינה חגיגת לו כלום הגע עצמך שהתנה עמה לא שאר ולא כסות ולא עונה הרי אינו חייב לה כלום מאי בדין ביי דמר רבי יוחנן צערו של איש מרבה יותר מן האשה הדיא הוא דכתיב (שופטים מז) ויהי כי הציקה לו בדבריה כל הימים ותאלצהו. מהו ותאלצהו? אמר רבי יצחק בר לעזר שהיתה שומטת עצמה מתחתיו ותקצר נפשו למות הוא קצרה נפשו למות היא לא קצרה נפשו למות ויש אומרים שהיתה עושה צורכה באחרים כל שכן דתבעה דאמר רב נחמן בשם רב נחמן האבר הזה שבאדם הרעיבתו – השביעתו. הרעיבתו

[דף ל"ח ע"א]

וכרבי אליעזר עד כמה הוא פותח נשמעינה מן הדיא תני רבי חייה ארוסה והולכה נדה ושומרת יבם כותבין לה אגרת מרד על כתבתה מה אנו קיימין אם בשמרה עליו והיא נדה התורה המרדתה עליו אלא בן אנו קיימין שמרה עליו עד שלא באת נדה ובאת לנידה הרי אינה ראויה למרוד ואף אמר כותבין וכן פותח מה מיפחות מפרא פרנון דידה נישמעינה מן הדיא רבי יוסי אומר לעולם הוא פותח והולך שמה תפול לה ירשה ממקום אחר ויחזר ויגבה ממנה לא אמר אלא וירשה דבר שאינו מצוי הדיא אמרה אפילו לפחות מפרא פרנון דידה פותח ר"ז בשם שמואל כותבין אגרת מרד על הארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם והתני רבי חייה נדה והולכה ארוסה ושומרת יבם כותבין לה אגרת מרד על כתבתה כאן כמשנה הראשונה כאן כמשנה האחרונה אמר רבי יוסי בר בון אפילו תימר בן כמשנה אחרונה בית דין שאחריהן מתירין בה ארבע שבתות והיא שוכרת כתבתה ויוצאה רבי חנינה בשם רבי ישמעאל בי רבי יסא היוצאה משם שם רע אין לה בליות מורדת יש לה רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי המורדת והיוצאת משם שם רע אין לה לא מזונות ולא בליות אמר רבי יוסה אילין דכתבין אין שגא אין שגאת תנני מומן ותנין קנים:

הלכה ט מתני' המשרה את אשתו על ידי שלישי, לא יפחות לה משני קבין הפין, או מארבעה קבין שעורים, אמר רבי יוסי, לא פסק (לה) שעורים, אלא רבי ישמעאל שהיה סמוך לאדום.

מסכת עזירות פרק שלישי

ג,א העיד רבי צדוק על ציר חגבין טמאין שהוא טהור, ומתיר לאוכלי תרומה. העיד רבי יהושע ורבי פפיס על דף של נחתומים, שחברו במריש או בקורה, ושקבע במסמר - שהוא טמא, שרבי אליעזר מטהר, ואם לא קבעו כל צרכו - הכל מודים שהוא טמא.

הן העידו, שמעברין את השנה כל אדר. שבראשונה היו אומרים עד הפורים, עד שבא רבי יהושע ורבי פפיס והעידו, שכל אדר כשר לעבור.

העיד מנחם בן פובגי שהוא צבע. על מוסף יורה של שולקי זיתים שהוא טמא, ועל שצובעים שהיה טהור, שבראשונה היו אומרים חלוף היו הדברים. וכשהושיבו בישיבה היו הכל תמהין עליו, אמר להם:

כך וכן, אני ראש אבל הבאים אחרי.¹

ג,ב העיד רבי יהושע בן בתירה, על דם הנבלות שהוא טהור. אמר רבי שמעון בן

בתירה נותרין היו ערודיות² לאריות בסתרטיא של מלך, והיו עולי רגלים משקעין את ארכובותיהן, ולא חשו להם משום טמאה.

ג,ג העיד רבי יהודה הכהן על בת ישראל שנשאת לכהן, כיון שנשאת לחפהף אף על פי שלא נבעלה, שרבי אליעזר אומר: תבעל. וכן היה רבי אליעזר אומר: תבעל.

¹ פרוש: כשהושיבו בישיבה לקבל עדותו, היו הכל תמהים עליו שאמר דבר חדש, שעד עתה היו שונים בהפך. אמר להם: כך וכן! כלומר, זה טמא וזה טהור, כי אני ראש לכל הצבעים הבאים אחרי, באפן שאני בקי היטב בענין זה (על פי פרוש 'מנחת יצחק')

² ערוד בלשון רבים.

לא ישא כהן אשה עד שתגדיל. בית דין שאחריהם אומרים: נאמנת עסה לטמא ולטהר, לאסור ולהתיר, לרחק ולקרב, אבל באלמנת עסה לא נגעו. אמר רבי שמעון בן עזאי: אמר להן רבי, מעשה שנמצאו עצמות בירושלים בדירת עצים, ובקשו חכמים לטמא את ירושלים כלה. אמר להם רבי יהושע: בושע וכלמה הוא לנו, שנטמא את בתינו. איה מתי מבול? איה הרוגי נבוכדנצר? איה ההרועים שנהרגו מן המלחמה ועד עכשו? אלא אמרו ודאי - טמא, ספק - טהור. אמר רבי יהושע: שמעתי ששוחטין אף על פי שאין נסכין, ואוכלין קדשי קדשים אף על פי שאין קלעין, קדשים קלים ומעשר שני אף על פי שאין חומה, שקדשה הראשונה קדשה לשענתה וקדשה לעתיד לבוא.

ג,ד משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן ורחקה בן ציון בזרוע. ועוד אחת היתה שם וקרבה בן ציון בזרוע, ולא רצו חכמים לגלותם, אבל מוסרין אותן לבניהן ולתלמידיהן, פעם אחת בשבוע. כגון אלו, אליהו בא לטמא ולטהר, לרחק ולקרב. רבי אומר: לקרב אבל לא לרחק. רבי יהודה אומר: חלוף הדברים. רבי חנניה בן עדו אומר: הרי הוא אומר (ויקרא כז): "ויצא בן אשה ישראלית" וגו'. והלא דברים קל וחמר, מה משה רבנו לא רצה לגלות את הממזרין עד שנתגלו מעצמן. אליהו תלמידו של משה על אחת כמה וכמה שלא יגלה, עד שיתגלו מעצמן! מי שיש לו תלמידים קורין אותו רבי, נשתכחו תלמידיו, קורין אותו רבן, נשתכחו אלו ואלו, קורין אותו בשמו.

מסכת עבודה זרה פרק ראשון

א,א נחום המדי אומר: יום אחד בגליות לפני אידיהן אסור. במה דברים אמורים? באידיהן הקבועים, אבל באידיהן שאינן קבועים - אינו אסור אלא אותו היום בלבד. אף על פי שאמרו שלשה ימים, אסור

לשאת ולתת עמָהֶם. בְּמָה דְּבָרִים אָמֹרִים?
בְּדִבְרֵי הַמִּתְקִים, אֲבָל דְּבַר שְׁאִינוּ מִתְקִים –
מִתֵּר. אֵף דְּבַר הַמִּתְקִים, לִקְחַ אוֹ שֶׁמֶכַר –
הָרִי זֶה מִתֵּר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אוֹמֵר:
כָּל מְלֻחַ בִּשְׁטֵר – אֵין נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְשֹׁאִין
בִּשְׁטֵר – נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל
מִיָּדָם.

א, לֹא יֵשֵׁא אָדָם וַיִּתֵּן עִם הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים
בְּיוֹם אִידוֹ, וְלֹא יִקַּל עִמּוֹ אֶת רֹאשׁוֹ, וְלֹא
יִשְׁאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ בְּמָקוֹם שֶׁמִּתְחַשֵּׁב. מִצְּאוֹ
לְפִי דְרָכּוֹ – שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ בְּכַבֵּד רֹאשׁ.
שׁוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּם הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים בְּאִידִיָּהּ,
מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם. אֲמַנִּין יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיוּ
עוֹשִׂין אֲצֵל הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּבִיתוֹ שֶׁל
יִשְׂרָאֵל – מִתֵּר. בְּבִיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִים –
אֲסוּר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם
הָיָה שְׂכִיר הַיּוֹם, בֵּין בְּבִיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין
בְּבִיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִים – אֲסוּר. אִם הָיָה
שְׂכִיר קְבוּלָת, בְּבִיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל – מִתֵּר.
בְּבִיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִים – אֲסוּר. בַּמַּחֲבֵר
לְקֶרְקַע, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף – אֲסוּר. בְּעִיר
אַחֲרָה, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף – מִתֵּר. וְאֵף עַל פִּי
שְׁגָמַר אֶת כָּלּוֹ לִפְנֵי אִידוֹ, לֹא יוֹלִיכֵנוּ לוֹ
בְּיוֹם אִידוֹ, מִפְּנֵי שֶׁשָּׂמַח בִּיתוֹ. עִיר אַחַת
עוֹשָׂה וְעִיר אַחַת אֵינוֹ עוֹשָׂה, אֲמָה אַחַת
עוֹשָׂה וְאֲמָה אַחַת אֵינָה עוֹשָׂה, מִשְׁפָּחָה
אַחַת עוֹשָׂה וּמִשְׁפָּחָה אַחַת אֵינָה עוֹשָׂה.
הָעוֹשִׂין – אֲסוּרִין. וְשֹׁאִין עוֹשִׂין – מִתְרִין.
קִלְגָּדָא, אֵף עַל פִּי שֶׁהִכֵּל עוֹשִׂין – אֵין אֲסוּר
אֲלֹא לְפִלְחִין בְּלִבְד. סְטְרוּנָא – יוֹם שֶׁאֲחָזוּ
בוֹ אֶת הַמַּלְכוּת. קֶרְאֲטוּס – יוֹם גְּנוּסִיא
שֶׁל מַלְכֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים. יוֹם שֶׁל כָּל מֶלֶךְ
וּמֶלֶךְ – הָרִי הוּא כְּרַבִּים. יְחִיד, אֶפְלוֹ יוֹם
הַמִּשְׁתָּה שְׁלוֹ, וְיוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בוֹ שְׁלִטוֹן. רַבִּי
מֵאִיר אוֹמֵר: אֵף יוֹם שֶׁעָמַד בוֹ מַחְלִיו
אֲסוּר.

א, יָרִיד שֶׁבִּתּוֹךְ הַכְּרֶךְ, אֵין הוֹלְכִין, לֹא
לְאוֹתוֹ הַכְּרֶךְ וְלֹא לְעִירוֹת הַסְמוּכוֹת לוֹ –
מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנֶרְאָה הוֹלֵךְ לוֹ לִירִיד; וְדַבְּרֵי
רַבִּי מֵאִיר. וְחֻקִּים אוֹמְרִים: אֵין אֲסוּר
אֲלֹא הַכְּרֶךְ בְּלִבְד. יָרִיד שֶׁבִּתּוֹךְ הַכְּרֶךְ –

אֲסוּר. חוּץ לַכְּרֶךְ – מִתֵּר. וְשְׁחוּץ לַכְּרֶךְ,
חוּץ לַכְּרֶךְ – אֲסוּר. תּוֹךְ הַכְּרֶךְ – מִתֵּר.
וְחֻנִּיּוֹת הַמוֹכְלָלוֹת לוֹ, מְכַל מָקוֹם – הָרִי
אֵלּוֹ אֲסוּרוֹת. עוֹבֵר אָדָם בִּשְׂרָה מִמָּקוֹם
לְמָקוֹם, וְנִכְנַס לַכְּרֶךְ, שֶׁהִירִיד בְּתוֹכוֹ, וְאֵינוֹ
חוֹשֵׁשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נֶרְאָה כְּהוֹלֵךְ לִירִיד.
יָרִיד שֶׁנִּתְּנָה מַלְכוּת, וְשֶׁנִּתְּנָה מִדִּינָה,
וְשֶׁנִּתְּנָה גְּדוּלֵי מִדִּינָה – מִתֵּר. אֵין אֲסוּר,
אֲלֹא יָרִיד שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים בְּלִבְד.
הוֹלְכִין לִירִיד שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים,
וּמִתְרַפְּאִין בָּהֶן רַפּוּי מְמוֹן, אֲבָל לֹא רַפּוּי
נִפְשׁוֹת. <וְאֵין> לֹקְחִין מִהֶן בְּתִים שְׂדוֹת
וְכַרְמִים, בְּהֵמָה עֹבְדִים וְשִׁפְחוֹת, מִפְּנֵי
שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם. וְכוֹתֵב וּמַעֲלָה
בְּעֵרְכֵם. כֵּהֵן מִטְמֵא לְהַעֲדִי עֲלֵיהֶן בַּחוּצָה
לְאֶרֶץ. כֶּשֶׁם שֶׁמִּטְמֵא בַּחוּצָה לְאֶרֶץ, כֵּךְ
מִטְמֵא בְּבֵית הַקְּבֻרוֹת, מִטְמֵא לְתַלְמוּד
תּוֹרָה, מִטְמֵא לְשֵׂא אִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ מִמִּי שִׁילְמַד – הָרִי זֶה לֹא
יִטְמֵא. וְאִם לֹא – הָרִי זֶה יִטְמֵא. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר: אֵף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִמִּי יִלְמַד –
יִטְמֵא, שֶׁלֹּא מְכַל אָדָם זֹכֶה אָדָם לְלַמֵּד,
אֲלֹא מִמִּי שֹׁכֶה לוֹ. אֲמָרוּ עַל יוֹסֵף הַכֹּהֵן,
שֶׁהָיָה מִטְמֵא וְיוֹצֵא אֲצֵל רַבִּי יוֹסִי לְצִידָן.
לֹא יֵצֵא כֵּהֵן לְחוּצָה לְאֶרֶץ, וְאֶפְלוֹ לְשֵׂא
אִשָּׁה, אֲלֹא אִם כֵּן הַבְּטִיחוּהוּ. תְּגָרִין
שֶׁהִקְדִּימוּ זְמָנוֹ שֶׁל יָרִיד, אוֹ שֶׁאֲחָרוּ זְמָנוֹ
שֶׁל יָרִיד – מִתֵּר. אֵין אֲסוּר אֲלֹא זְמָנוֹ שֶׁל
יָרִיד בְּלִבְד. אַרְבַּע אֲבָקוֹת הֵן: אֲבָק רְבִית,
אֲבָק שְׁבִיעִית, אֲבָק עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים, אֲבָק
לְשׁוֹן הָרַע.

א, אֲבָק שֶׁל רְבִית – לֹא יֵשֵׁא אָדָם וַיִּתֵּן
בְּהוֹלָאתוֹ שֶׁל חֵבְרוֹ, מִפְּנֵי אֲבָק רְבִית.

א, אֲבָק שְׁבִיעִית – לֹא יֵשֵׁא אָדָם וַיִּתֵּן עִם
הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּפִירוֹת מִפְּנֵי אֲבָק שְׁבִיעִית.

א, אֲבָק עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים – לֹא יֵשֵׁא אָדָם וַיִּתֵּן
עִם הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּיוֹם אִידוֹ, מִפְּנֵי אֲבָק
עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים.

א, אֲבָק לְשׁוֹן הָרַע – לֹא יֵשֵׁא אָדָם וַיִּתֵּן
בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֵבְרוֹ, מִפְּנֵי אֲבָק לְשׁוֹן הָרַע.

מוכר לו חזירין, ואינו חושש שמא מוכר לעבודת כוכבים. מוכר לו זין ואינו חושש שמא מנסכו לעבודת כוכבים. ואם פרש לו אפלו מים ומלח - אסור למכור לו.

מוכר לו תרנגול לכן בין התרנגולין. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שאמר לו: מכר לי תרנגול סתם, אבל אם פרש לו מפני שהוא חולה, או למשתה בנו - הרי זה מתיר.

מסכת עבודה זרה פ"ק שני

בא לוקחין מהן בהמה לנפיון, ומחזירין להן כל אותו היום. וכשם שלוקחים מהן בהמה לנפיון, ומחזירין להן כל אותו היום - כך לוקחין מהן עבדים ושפחות לנפיון, ומחזירין להן כל אותו היום. כל זמן שאתה רשאי להחזיר לישראל - אתה רשאי להחזיר לשאר העולם. אי אתה רשאי לעבודי כוכבים, מוכר ישראל בהמתו לעובד כוכבים על מנת לשחוט. ישראל עומד על גביו והעובד כוכבים שוחט. לוקחין מהן בהמה לקרבן, ואינו חושש משום רובע, משום גרבע, משום מקצה, משום נעבד, וכשם שאין מוכרין להן בהמה גסה - כך אין מוכרין להן חיה גסה. ואף במקום שמוכרים להן בהמה דקה - אין מוכרין להן חיה דקה.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: מוכרין להן כלבים, שגורים, חלדות, סנאים, חתולות וקפות. דברים המנקין את הבית. וכשם שאין מוכרין להם - כך אין מחליפין להם, לא רעים ביפין ולא יפין ברעים. לא שבוירן בשלמים ולא שלמים בשבוירן. רבי יהודה מתיר בשבוירה, מפני שאינה יכולה להתרפאות. אמרו לו: והרי הוא מרביעה והיא יולדת. רבי יוסי בן בתירה מתיר בסוס, שאינו עושה מלאכה בשבת, שחייבין עליה חטאת; וחכמים אוסרין, משום שני דברים משם כלי זין ומשם בהמה גסה. אין מוכרין להם לא כלי זין,

ישראל הולכין לגיד - מתיר לשאת ולתת עמהן. ובחזירה - אסור, מפני שנהגו בעבודת כוכבים. והעובד כוכבים, בין בהליכה בין בחזרה - מתיר. עובדי כוכבים ההולכין לתרפות - אסור לתת ולשאת עמהן. ובחזירה - מתיר, מפני שהוא כעבודת כוכבים שהניחוה עובדיה. וישראל, בין בהליכה בין בחזרה - אסור. לא יטיל ישראל עם שירה בתרפות, אפלו לצאת, אפלו מקדים, אפלו מחשיך, אפלו מתירא מפני עובדי כוכבים, מפני לסטים, מפני רוח רעה, שנאמר (דברים ו'): "לא תלכו אחרי אלהים אחרים". רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אם ראית צדיק שיצא לדרך, ואתה מבקש לצאת לאותו הדרך, הקדים על ידך שלשה ימים או אחר על ידך שלשה ימים, כדי שתצא עמו, מפני שמלאכי השרת מלווין אותו, שנאמר (תהלים צא): "כי מלאכיו צוה לך" וגו'. ואם ראית רשע שיצא לדרך, ואתה מבקש לצאת לאותו הדרך, הקדים על ידך שלשה ימים, או אחר על ידך שלשה ימים, כדי שלא תצא עמו בדרך, מפני שמלאכי שטן מלווין אותו, שנאמר (תהלים קט): "הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימיו".

רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם יאמרו לך ילדים - בנה בית המקדש, אל תשמע להן! ואם יאמרו לך זקנים סתור בית המקדש, שמע להן! מפני שבנין ילדים סתירה וסתירת זקנים בנין. וראיה לדרך - רחבעם בן שלמה. שאלו את רבי יהושע: מהו שילמד אדם את בנו ספר יוני? אמר להן: ילמד בשעה שאינה לא יום ולא לילה, שנאמר (יהושע א): "והגית בו יומם ולילה".

אד, מכלם היה מוכר להם חבילה, וכמה היא חבילה? רבי יהודה בן בתירה אומר: בלבונה, אין פחות משלשה מגנן. מוכר לתגר או מוכר לבצל הבית, אם היה תגר חשוד - אסור למכור לו.

ולא זין, ואין משחזין להם את הזין, ואין מוכרין להם, לא סדין, ולא כבלין, ולא קולרין, ולא שלשלאות של ברזל.

בב אחד העובד כוכבים ואחד הכותי - מוסרין להם שדות גזוזות, תבואה קצורה ואילנות קצוצין. רבי יהודה אומר: שחת, לגז על מנת שתגוז. תבואה לקצר - על מנת שתקצר. אילנות לקרץ - על מנת לקצצם. העולה לסרטיאות של עובדי כוכבים - אסור משום עבודת כוכבים; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: בזמן שמוזבלין - אסור משום עבודת כוכבים. ואם אינם מוזבלין - אסור משום מושב לצים.

ההולך לצטריונין³, ורואה את הנחשים ואת החברים, מוליון, סגילאדין, סגילאדה⁴ - אסור משום מושב לצים, שנאמר (תהלים א): "ובמושב לצים לא ישב" - אלה מדות שמביאין את האדם לידי בטול תלמוד תורה. העולה לתרטיאות של עובדי כוכבים, אם צווח מפני צרף - מתר. ואם מתחשב - הרי זה אסור. היושב

באסטרין⁵ - הרי זה שופך דמים. רבי נתן מתיר משום שני דברים, מפני שצווח ומציל את הנפשות, ומעיד על האשה שתנשא. הולכין לצטריונין - מפני שצווח ומציל את הנפשות. ולכרקמים⁶ - מפני ישוב מדינה. ואם מתחשב - הרי זה אסור.

בג אין משכירין להם בתים שדות וכרמים, ואין נותנין להן אריסות וקבולת בהמה.

אחד העובד כוכבים ואחד הכותי. במה דברים אמורים? בארץ ישראל, ובסוריא משכירין בתים אבל לא שדות, כאן וכאן, לא ישכיר אדם שדהו לעובד כוכבים; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אף בארץ ישראל משכירין בתים, ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות. ובחוצה לארץ מוכרין אלו ואלו. כאן וכאן לא ישכיר ישראל את ביתו לעובד כוכבים, שבידוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים, אבל

משכירין להם אוריאות⁷, אוצרות ופונדקיות, אף על פי שבידוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים. משכיר ישראל ביתו לכותי ואינו חושש שמכניס לתוכו עבודת כוכבים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: בכל מקום, לא ישכיר ישראל מרחץ לעובד כוכבים מפני שנקראת על שם ישראל, ורוחצין בו בשבת. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בכל מקום, לא ישכיר ישראל שדהו לעובד כוכבים, מפני שנקראת על שם ישראל, ועושין בה ביום טוב.

מסכת עבודה זרה פרק שלישי

גא מעמידין בהמה בפונדקיות של כותים, אפלו זכרים אצל נקבות, ונקבות אצל זכרים. ואין צריך לומר: זכרים אצל זכרים, ונקבות אצל נקבות. ומוסרים בהמה לרועה שלהן, ומוסרין לו תינוק ללמדו ספר וללמדו אמנות, ולהתיחד עמו. בת ישראל מילדת ומניקה בנה של כותית. וכותית מילדת ומניקה בנה של בת ישראל. אין מעמידין בהמה בפונדקאות עובדי כוכבים, אפלו זכרים אצל זכרים, ונקבות אצל נקבות, שהזכר מביא זכר, והנקבה מביאה נקבה. ואין צריך לומר: זכרים אצל נקבות, ונקבות אצל זכרים. ואין מוסרין בהמה לרועה שלהן, ולא תינוק ללמדו ספר, וללמדו אמנות, ולהתיחד עמו.

³ איצטריון שבו היו נלחמים שוורים זה בזה.

⁴ כל אלו מיני לצנים.

⁵ מקום שדגים שם דיגי נפשות.

⁶ מצורים סביב חומת העיר ועושים שם כל מיני צחוק.

⁷ רפת של סוסים.

ואין לוקחין תפלין אלא מן הממחה. ואם לקח ממי שאינו ממחה, ומצא בידו שתי כריכות של תפלין - בודק ממנו תפלה אחת של יד או של ראש, בצבת הראשון, וכן בשני, וכן בשלישי, וכן ברביעי.

גג, לוקחין מעם הארץ עבדים ושפחות, בין גדולים בין קטנים. ומוכרין לעם הארץ עבדים ושפחות, בין קטנים בין גדולים. ולוקחין מהן בנות קטנות אבל לא גדולות; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: גדולות, ומקבלות עליהן. אין נותנין להן בנות, לא קטנות ולא גדולות; דברי רבי. וחכמים אומרים: נותן לו גדולה, ופוסק עמו על מנת שלא תעשה טהרות על גביו. ומעשה ברבן גמליאל הזקן שהשיא את בתו בתו לשמעון בן נתנאל הכהן, ופסק עמו על מנת שלא תעשה עמו טהרות על גביו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו צריך, שאין כופין את החבר שיעשה טהרות על גבי עם הארץ, ואיזה הוא עם הארץ? כל שאינו אוכל חוליו בטהרה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: כל שאינו מעשה.

גג, הלוקח עבדים ערלים מן העובד כוכבים, ומלן ולא הטבילן, וכן בני השפחות שלא טבלו, בין מלן בין ערלין - הרי אלו עובדי כוכבים. מדרסן - טמא. ויינם, בגדולים - אסור. בקטנים - מתור. ואיזהו גדול? כל שהוא זכר ומזכיר עבודת כוכבים ומשמשיה. ואיזהו קטן? כל שאינו מזכיר עבודת כוכבים ומשמשיה. רבי יוסי אומר: חזקת עבד ישראל, אפלו ערלים - הרי אלו כנענים, עד שיודע בהן שהן בני שפחות שלא טבלו. חזקת עבדי כותים מלן - הרי אלו כותים. ערלים - הרי אלו עובדי כוכבים, עד שיודע שהן בני שפחות כנעניות. חזקת עבדי עובד כוכבים, אפלו מלן - הרי אלו עובדי כוכבים.

גג, לעולם מלן את העובד כוכבים לשם גר, ועובד כוכבים לא ימול את ישראל,

בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים, מפני שמגדלתו לעבודת כוכבים. אבל עובדת כוכבים מניקה את בנה של ישראל ברשותה. בת ישראל לא תילד את העובדת כוכבים, מפני שמילדת לעבודת כוכבים. ועובדת כוכבים לא תילד את בת ישראל מפני שחשודין על הנפשות; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עובדת כוכבים מילדת את בת ישראל, בזמן שאחרים עומדים על גבה, בינה לבינה - אסור, מפני שחשודין על הנפשות. מתרפאין מהן רפוי ממון, אבל לא רפוי נפשות. לא תחתך עובדת כוכבים את העבר במעיה של אשה בת ישראל. ולא תשקנה כוס עקרין - שחשודין על הנפשות.

לא יתיחד ישראל עם העובד כוכבים, לא במרחץ ולא בבית המים. נדבק ישראל עם העובד כוכבים בדרך - נותנו לימין ואין נותנו לשמאלו. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומר: בסוף מימנו, ובמקל משמאלו. שניהן עולין למעלה ויורדין בירידה. ישראל עולה למעלה ועובד כוכבים למטה. לא ישח, שמא ירוץ את גלגלתו וירחיב לו דרך. שאלו: "להיכן אתה הולך"? מפליגו, כדרך שאמר יעקב לעשו (בראשית לג): "עד אשר אבא אל אדני שעירה" - והלך לו לסכות!

ישראל המסתפר מן העובד כוכבים - רואה במראה. מן הכותי - אין רואה במראה. התירו לבית רבן גמליאל להיות רואין במראה, מפני שהן זקוקין למלכות. ישראל המספר את העובד כוכבים, כיון שהגיע לבלוריתו - שומט את ידו.

גג, לוקחין מן העובדי כוכבים ספרים ותפלין ומזוזות, ובלבד שהיו כתובין עליהן כתב קנן. מעשה בעובד כוכבים אחד, שהיה כותב ספרים בצידן, ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: מתר לקח ממנו. מוכרין לעם הארץ ספרים ותפלין ומזוזות,

ואני דברים שבמקום פלוני במקח ראשון.
טול אתה דברים, ואני דברים שבמקום
פלוני במקח שני:

דב המוכר עבדו בחוצה לארץ - יצא בן
חורין וצריך גט שחרור מרבו שני. רבן
שמעון בן גמליאל אומר: פעמים יוצא,
פעמים אינו יוצא. כיצד? אמר לו: אני
פלוני בן פלוני מוכר אני עבדי פלוני
לפלוני אנטיוכי - יצא בן חורין. לפלוני
אנטיוכי השרי בלוד - לא יצא בן חורין.
ירשו עבדים בחוצה לארץ, עד שלא באו
לארץ - מתו למכרן לחוצה לארץ. משבאו
לארץ - אסור למכרן לחוצה לארץ.

עבד שברח בחוצה לארץ - אין רבו רשאי
למוכרו. יצא עבד עם רבו לסוריא לפיכך
אם מכרו שם - הרי זה מכור. עבד
שיצא עם רבו על מנת לחזור - כופין אותו
לחזור. על מנת שלא לחזור - כופין אותו
שלא לחזור. בא מחוצה לארץ על מנת
לחזור - אין כופין אותו לחזור. שלא לחזור -
כופין אותו שלא לחזור:

דג המוכר עבדו ליריד של עובדי כוכבים
- דמיו אסורין, ויוליך לים המלח, וכופין
את רבו שיפדנו אפילו מאה בדמיו
ויוציאנו לחרות. נמצאת אומר: הנושא
ונותן ביריד של עובדי כוכבים, בהמה -
תעקר, כסות וכלים - ירקבו, ומעות וכלי
מתכות - יוליך הנאה לים המלח. פרות, את
שדרכו לישפך - ישפך, לשרף - ישרף,
ליקבר - יקבר. רבי יוסי אומר: עבודת
כוכבים - שוחק וזורה לרוח או מטיל לים.
אמרו לו: אף היא נעשית זבל, שנאמר
(דברים יג): "ולא ידבק בידך מאומה מן
החרם" וגו'. אמר להן רבי יוסי: הרי הוא
אומר (דברים ט): "ואת חטאתכם אשר עשיתם
וגו'. אמרו לו: משם ראיה? (שמות לד) "ויזר
על פני המים וישק את בני ישראל" מלמד:
שבדקן כדרך שבדקין את הסוטות. אמר
להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (שמואל ב-ה):
"ויעזבו את עצביהם". אמר להן רבי יוסי:

מפני שחשודים על הנפשות; דברי רבי
מאיר. וחכמים אומרים: עובד כוכבים מל
את ישראל בזמן שאחרים עומדין על גביו,
בינו לבינו - אסור; מפני שחשודין על
הנפשות. ישראל מל את הפותי, וכוותי לא
ימול את ישראל, מפני שהן מלין לשם הר
גריזים; דברי רבי יהודה. אמר לו רבי יוסי:
היכן מצינו מילה בתורה שאינה לשם
ברית? אלא ימול לשם הר גריזים עד
שתצא נפשו. ומוכרין להם, ונותנין להם
מתנת חנם. במה דברים אמורים? בזמן
שאינו מכירו, או שהיה עובר ממקום
למקום, אבל אם היה שכנו או אוהבו - הרי
זה מתר, שאינו אלא כמוכרו לו. כתוב
אומר: "לא תכרת להם ברית ולא תחנם",
אם ללמד על הברית - הרי ברית אמור,
אלא למה נאמר "לא תחנם"? מלמד שאין
נותנין להם מתנת חנם.

מסכת עבודה זרה פרק רביעי

דא המוכר עבדו לעובד כוכבים - הרי זה
יצא בן חורין, וצריך גט שחרור מרבו
הראשון. רבן שמעון בן גמליאל אומר:
במה דברים אמורים? בזמן שלא כתב לו
אונו, אבל כתב לו אונו - זה הוא גט
שחרורו. בין שמכרו לו, בין שנתנו לו
במתנה - יצא בן חורין, שמא יצא לרשות
שאינה רשות להן עליו. אם עשה עליו
העובד כוכבים גימוסות - יצא בן חורין.
ואם לאו - לא יצא בן חורין. נטלו בחובו,
או שנפל לו בסיקריקון - יצא בן חורין.
ירש עבדים מן העובד כוכבים, עד שלא
באו לרשותו - מתו למכרן לעובד
כוכבים. משבאו לרשותו - אסור למכרן.
וכן אתה אומר ביין נסך: עד שלא בא
לרשותו - דמיו מתין, משבא לרשותו -
דמיו אסורין. ישראל ועובד כוכבים
שלקחו מקח בשתפות, וחזר ולקחו מקח
אחר בשתפות, לא יאמר לו: טול אתה
דברים שבמקום פלוני במקח ראשון, ואני
דברים שבמקום פלוני במקח שני. אבל
אומר לו: טול אתה דברים שבמקום פלוני,

שִׁיצָא לַחֲרֻצָה לְאַרְץ - מַת הוּא וּבְנֵיו בְּרַעֲב, וְהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל קִימִין עַל אֲדָמָתָן, שְׁנֵאמַר (רות א'): וְתָהֶם כָּל הָעִיר עֲלִיהֶן, מִלְּמַד: שְׂכַל הָעִיר קִימַת, וּמֵת הוּא וּבְנֵיו בְּרַעֲב. הָרִי הוּא אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית כח): וּשְׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, שְׁאִין תִּלְמֹד לֹמֵר לֹמֵר וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים. וְאוֹמֵר (וַיִּקְרָא כח): לָתֵת לָכֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים, כָּל זְמַן שְׁאַתֶּם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן - הָרִינִי לָכֶם אֱלֹהֵי, אִין אַתֶּם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן - אִינִי לָכֶם לֵאלֹהֵי. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יהושע ד'): כְּאַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי הַצֶּבָא. וְאוֹמֵר (יהושע ב'): כִּי נָתַן בְּיָדִי אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְגו'. וְכִי עֲלָתָה עַל דַּעְתָּךְ שִׁישְׁרָאֵל מְכַבְּשִׁים אֶת הָאָרֶץ לִפְנֵי הַמָּקוֹם? אֵלֹא כָּל זְמַן שֶׁהֵם עָלֶיהָ - כֻּלָּה נִכְבְּשָׁה. אִינֵן עָלֶיהָ - כֻּלָּה אֵינָה נִכְבְּשֶׁת. וְכֵן דֹּד אָמַר (שְׁמוּאֵל א כו): כִּי גִרְשׁוֹנֵי הַיּוֹם מֵהַסְתַּפַּח בְּנַחֲלַת ה' וְגו', וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים? אֵלֹא שֶׁהִיא דֹּד דֹּרֵשׁ וְאוֹמֵר: כָּל הַמְנִיחַ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת שְׁלוֹם וְיוֹצֵא - כְּאֵלֹו עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דְּכֹתִיב (יִרְמְיָה לז): וְנִטְעַתִּים בְּאֶרֶץ הַזֹּאת בְּאֻמָּת, אִינֵן עָלֶיהָ - אִין נְטוּעִין לִפְנֵי בְּאֻמָּת, לֹא בְּכָל לְבִי וְלֹא בְּכָל נַפְשִׁי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: יִשְׂרָאֵל שֶׁבַחֲרֻצָה לְאַרְץ - עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּטִהְרָה הֵן. כִּיצַד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁעָשָׂה מִשְׁתָּה לְבָנוֹ, וְהֵלֶךְ וְזָמַן אֶת כָּל הַיְּהוּדִים שֶׁבְּעִירוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן אוֹכְלִין מִשְׁלֵהֶן וְשׁוֹתִין מִשְׁלֵהֶן, וְשִׁמְשׁ שְׁלֵהֶן עוֹמֵד עַל גְּבִי עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הֵן, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת לד): וְקָרָא לָהֶן וְאָכַלְתֶּם מִזִּבְחֹהוּ:

ה, אִין אוֹצְרִין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים שִׁישׁ בְּהֵן חֲיֵי נַפֶּשׁ, כְּגוֹן: שְׁמָנִים, יֵינֹות, וְסִלְתוֹת, וּפְרוֹת. אָבֵל דְּבָרִים שְׁאִין בְּהֵן חֲיֵי נַפֶּשׁ, כְּגוֹן: כְּמוֹן וְתַבְלִין - הָרִי זֶה מִתָּר. וְאוֹצֵרן שְׁלֹשׁ שָׁנִים, עָרֵב שְׁבִיעִית וְשְׁבִיעִית וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּלוֹקֶח מִן הַשּׁוּק, אָבֵל בְּכוֹס בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אֲפֹלו עֶשֶׂר שָׁנִים - מִתָּר לֵאלֹתֵר. וּבִשְׁנַת בִּצְרָת, אֲפֹלו חֲרוֹבִין - לֹא יֵאָצִיר מִפְּנֵי שְׁמִטָּה מֵאֲרָה בְּשַׁעֲרִים. אִין מִשְׁתַּכְרִין בְּתַבּוּאָה, אָבֵל מִשְׁתַּכֵּר בֵּין וּבִשְׁמֵן וּבִשְׁמֵן וְקִטְנִיּוֹת. אֲמָרוּ עַל רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: שֶׁהִיא מִשְׁתַּכֵּר בֵּין וּבִשְׁמֵן כָּל יְמֵיו. אִין מוֹצִיאִין מִסּוּרְיָא דְּבָרִים שִׁישׁ בְּהֵן חֲיֵי נַפֶּשׁ, כְּגוֹן: יֵינֹות, שְׁמָנִים, וְסִלְתוֹת. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֵנִי: שְׁמוֹצִיאִין יֵין לְסוּרְיָא, מִפְּנֵי שְׁמִמְעֵט אֶת הַתַּפְּלָה. וְכֵשֶׁם שְׁאִין מוֹצִיאִין לְסוּרְיָא, כֵּךְ אִין מוֹצִיאִין לְהַפְּרִכָּא. רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר מֵהַפְּרִכָּא לְהַפְּרִכָּא:

הב, יִשְׂרָה אָדָם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲפֹלו בְּעִיר שְׂרָבָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְלֹא בַּחוּצָה לְאַרְץ אֲפֹלו בְּעִיר שְׂכֵלָה יִשְׂרָאֵל. מִלְּמַד: שִׁישִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁקוּלָה כְּגוֹד כָּל מִצּוֹת שְׁבִתוּרָה. וְהַקְּבוֹר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - כְּאֵלֹו הוּא קְבוֹר תַּחַת הַמִּזְבֵּחַ. לֹא יֵצֵא אָדָם לַחֲרֻצָה לְאַרְץ, אֵלֹא אִם כֵּן הָיוּ חֲטִין סֵאתִים בְּסָלַע. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִין? בְּזְמַן שְׁאִינוּ מוֹצֵא לֶקַח. אָבֵל בְּזְמַן שְׁמוֹצֵא לֶקַח, אֲפֹלו סָאָה בְּסָלַע - לֹא יֵצֵא. וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֱלִימֶלֶךְ - מְגֹדֹלִי הַדּוֹר וּמִפְּרָנְסִי צְבוֹר הָיָה. וְעַל

הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים א טו): וְגַם מַעֲכָה אִם אָסֵא הַמֶּלֶךְ וְיִסְרָה מִגְבִּירָה אֲשֶׁר עֲשֵׂתָה מִפְּלָצֶת וְגו'. אֲמָרוּ לוֹ: מִשֶּׁם רָאִיָּה? (שם) וַיִּכְרֹת אָסֵא אֶת מִפְּלָצֶתָהּ וְגו'. אָמַר לָהֵן רַבִּי יוֹסִי: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב יח): וְכִתַּת נֶחֱשׁ הַנֶּחֱשֶׁת וְגו'. אֲמָרוּ לוֹ: וְכִי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הָיָה? וְהֵלֹא מִשָּׁה עָשָׂאוּ! מִלְּמַד שִׁטְעוּ יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו עַד שֶׁבָּא חֲזָקִיָּה וּבָנוּ.

מסכת עבודה זרה פרק חמישי

הב, יִשְׂרָה אָדָם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲפֹלו בְּעִיר שְׂרָבָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְלֹא בַּחוּצָה לְאַרְץ אֲפֹלו בְּעִיר שְׂכֵלָה יִשְׂרָאֵל. מִלְּמַד: שִׁישִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁקוּלָה כְּגוֹד כָּל מִצּוֹת שְׁבִתוּרָה. וְהַקְּבוֹר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - כְּאֵלֹו הוּא קְבוֹר תַּחַת הַמִּזְבֵּחַ. לֹא יֵצֵא אָדָם לַחֲרֻצָה לְאַרְץ, אֵלֹא אִם כֵּן הָיוּ חֲטִין סֵאתִים בְּסָלַע. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִין? בְּזְמַן שְׁאִינוּ מוֹצֵא לֶקַח. אָבֵל בְּזְמַן שְׁמוֹצֵא לֶקַח, אֲפֹלו סָאָה בְּסָלַע - לֹא יֵצֵא. וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֱלִימֶלֶךְ - מְגֹדֹלִי הַדּוֹר וּמִפְּרָנְסִי צְבוֹר הָיָה. וְעַל

ה, אִין אוֹצְרִין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים שִׁישׁ בְּהֵן חֲיֵי נַפֶּשׁ, כְּגוֹן: שְׁמָנִים, יֵינֹות, וְסִלְתוֹת, וּפְרוֹת. אָבֵל דְּבָרִים שְׁאִין בְּהֵן חֲיֵי נַפֶּשׁ, כְּגוֹן: כְּמוֹן וְתַבְלִין - הָרִי זֶה מִתָּר. וְאוֹצֵרן שְׁלֹשׁ שָׁנִים, עָרֵב שְׁבִיעִית וְשְׁבִיעִית וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּלוֹקֶח מִן הַשּׁוּק, אָבֵל בְּכוֹס בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אֲפֹלו עֶשֶׂר שָׁנִים - מִתָּר לֵאלֹתֵר. וּבִשְׁנַת בִּצְרָת, אֲפֹלו חֲרוֹבִין - לֹא יֵאָצִיר מִפְּנֵי שְׁמִטָּה מֵאֲרָה בְּשַׁעֲרִים. אִין מִשְׁתַּכְרִין בְּתַבּוּאָה, אָבֵל מִשְׁתַּכֵּר בֵּין וּבִשְׁמֵן וּבִשְׁמֵן וְקִטְנִיּוֹת. אֲמָרוּ עַל רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: שֶׁהִיא מִשְׁתַּכֵּר בֵּין וּבִשְׁמֵן כָּל יְמֵיו. אִין מוֹצִיאִין מִסּוּרְיָא דְּבָרִים שִׁישׁ בְּהֵן חֲיֵי נַפֶּשׁ, כְּגוֹן: יֵינֹות, שְׁמָנִים, וְסִלְתוֹת. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֵנִי: שְׁמוֹצִיאִין יֵין לְסוּרְיָא, מִפְּנֵי שְׁמִמְעֵט אֶת הַתַּפְּלָה. וְכֵשֶׁם שְׁאִין מוֹצִיאִין לְסוּרְיָא, כֵּךְ אִין מוֹצִיאִין לְהַפְּרִכָּא. רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר מֵהַפְּרִכָּא לְהַפְּרִכָּא:

ישאל יושב בסוף עדרו, והעובד כוכבים חולב ומביא לו, ואינו חושש.

ה, איזו היא טרית שאינה טרופה? כל שהשדרה והראש נפרין. איזהו ציר שיש בו דגה? כל שפלכית אחת או שתי כלביות משוטטות בתוכו. חתיכה שיש בה סימן, בין בכלן בין במקצתן אפלו באחד (טמאה) - הרי זו מתרת. מעשה שהביאו גרבין של חתיכות ממין אחד בעכו, ולא נמצא סימן אלא באחד מהן, ובא מעשה לפני חכמים, והתירו את כלן. מוריס אמר - הרי זה מתר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף חלק אמר - הרי זה מתר. יין מבשל ואלונתית - הרי אלו אסורים, מפני שתחלתן יין. אלונתית ככריתה - הרי זו מתרת. יין תפוחין, מן הפתיק, ומן האוצר, מן הספינה - הרי זה מתר. ואם היה נמכר בקטלון - מתרת. יין תפוחים מן השוק - הרי זה אסור מפני שמזדף. חגבין והקופרין מן הפתיק מן האוצר ומן הספינה - הרי אלו מתרין. והמוכר בסלילא לפני חנוני - אסורין מפני שמרביצין עליהן יין כדי שיהיו יפין למראית העין. מלח סלקונטית, שחורה - מתרת, לבנה - אסורה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שחורה - אסורה, לבנה מתרת. רבי יהודה בן גמליאל אומר משום רבי חנינא בן גמליאל: זו הרי זו אסורה.

ה, אין לוקחין גבינת בית היניאקי, אלא מן הממחה. ושלוקה - נלקחת מכל מקום. אין לוקחין קרט של חלתית, אלא מן הממחה. והעלה - נלקח מכל מקום. אין לוקחין יין מסוריא, אלא מן הממחה. ולא מוריס, אלא מן הממחה. ולא חתיכה שאין בה סימן, אלא מן הממחה. ולא מלח סלקונטית, אלא מן הממחה. ולא גבינת בית היניאקי, אלא מן הממחה. ולא קרט של חלתית, אלא מן הממחה. וכלן נאכלין אצל מי שאינו ממחה, ואינו חושש:

שמזלפים עליהן חמץ כדי שיהיו חולצין את גרעיניהם:

ה, הדרורין והקרבנות של עובדי כוכבים ייין ישראל בהן - אסור בשתייה ומתרה בהנאה. העיד שמעון בן גודיא לפני בנו של רבן גמליאל משם רבן גמליאל הזקן: שמתר בשתייה, ולא הודה לו. נודות העובדי כוכבים, רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יהושע בן קפסוי: אין עושין שטיחים לבהמה. נודות העובדי כוכבים, גרורין - מתרין, חדשים, זפותין אסורין. עובדי כוכבים עובדים ורוכבים, וישאל עומד על גביו - כונס לתוכו יין ואינו חושש. קנקנין של עובדי כוכבים, חדשות - מתורות, וישנות - אסורות. שפנסו בה עובדי כוכבים מים - מתר ישראל להכניס לתוכו יין. ושפנסו בה עובדי כוכבים יין - ישראל ממלא אותה מים שלשה מים מצת לעת, ומכניס לתוכו יין ואינו חושש. ושפנסו בה עובד כוכבים יין, וישאל ציר ומוריס - מתר ישראל אחר להכניס לתוכה יין.

ה, לוקחין מן העובדי כוכבים תבואות, קטנית, וגרורות, ושום ובצללים מכל מקום, ואינו חושש משום טמאה. האוג - בכל מקום טהור. הארז - בכל מקום טהור. נאמן הציד לומר: "זה עוף טמא, וזה עוף טהור". נאמן עם הארץ לומר: "כבשין אלו טמאין, וכבשין אלו טהורין, ולא רבצתי עליהן את המשקין". אבל אין נאמן לומר: "דגים אלו צדתיים בטרהה, ולא נערתי עליהן את המכמרת". הקפריסין, המוטליא, והחמין שלהן - מתרין. ביצה צלויה שלהן - אסורה. רבי יהודה ובית דינו התירו שמן של עובדי כוכבים במנן. פת שאפאה עובד כוכבים שלא במעמד ישראל - הרי זו אסורה. פת שאפאה ישראל אף על פי שהעובד כוכבים לשה, וגבינה שהעמידה ישראל אף על פי שהעובד כוכבים עבדה - הרי זו מתרת.

מסכת עבודה זרה פרק ששי

ו,א וּחֲכָמִים אומרים: אין אסור, אלא שיש בידו מקל, או צפור, או כדור, סיף, עטרה, וטבעת, צלם, ונחש. ועל מכבדים, כגון: השירים, והנזמים, קטליות, טבעות - הרי אלו אסורות. ועל המבזין, כגון: היורות, מחמי חמין, הסיגנין, והקומקמין, והספלין, והסדנין, והמטבע - הרי אלו מתרין. מצא טבעת ועליה צורת חמה, צורת לבנה, צורת דרקון - יוליך לים המלח. רבי יהודה אומר: אף דמות וסרפס. טבעת שיש עליה עבודת כוכבים, בזמן שהיא בולטת - אסורה בהנאה, אם אינה בולטת - מתרת. בין כך ובין כך - אסור לחתם בה. ושאיין עליה עבודת כוכבים - מתרת בהנאה, ומתר לחתם. טבעת שיש עליה חותם - מתר לחתם בה. רבי יהודה אומר: אם היה חותמה שוקע - אסור לחתם בה מפני שנעשה בולט, ומתר לתנה בידו, ושחותמה בולט - מתר לחתם בה, ואסור לתנה בידו. טבעת שיש עליה פרצוף - מתר לחתם בה. רבי חנינא בן גמליאל אומר: של בית אבא היו חותמין בפרצופות. רבי אלעזר בר צדוק אומר: כל הפרצופות היו בירושלים, חוץ מפרצוף האדם. העשוי כמין דרקון - אסור. והדרקון תלוי בו - נוטלו ומשליכו, והשאָר - הרי זה מתר. איזה הוא מין דרקון שאסור? רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שהציצין יוצא מצוארו. אבל אם היה חלק - הרי זה מתר.

ו,ב הלוקח גרוטאיות מן העובד כוכבים, ומוצא בהן עבודת כוכבים - נוטלה ומשליכה, והשאָר - הרי זה מתר. עבודת כוכבים, עד שלא באת לרשותו - אומר לעובד כוכבים ומבטלה, שהעובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים בין שלו בין של חברו, בין עובדה בין שאינה עובדה, בין בשוגג בין במזיד, בין באנס בין ברצון. ישראל שעשה עבודת כוכבים - אסורה אף על פי שלא עבדה, לפיכך אין יכול

לבטלה. עובד כוכבים שעשה עבודת כוכבים - מתרת עד שתעבד, לפיכך יכול לבטלה. רבי אומר משם רבי יעקב: אם עשאה לישראל מתחלה - אין יכול לבטלה. עובד כוכבים שמכר עבודת כוכבים לעובדיה - אסורה. שלא לעובדיה - מתרת. לזה עליה, נפלה עליה מפתל, שטפה נהר, או שנטלוה לסטין, או שהניחוה בעליה, כגון מלחמתו של יהושע, אם עתידין הבעלים לחזר עליה - אסורה, ואם לאו - מתרת. בימיות שהעמידו עובדי כוכבים בשעת הגזרה, אף על פי שעברה הגזרה - הרי אלו אסורות. וכל עבודת כוכבים שבטלוה עובד כוכבים יכול תהא אסורה? תלמוד לומר (דברים י): "פסילי אלהיהם תשרפון באש" את שנוהג בו משום אלוה - אסור, ואת שאינו נוהג בו משום אלוה - מתר. ושל ישראל, בין שנהג בו לשם אלוה, בין שלא נהג בו לשם אלוה - אסור. כיצד מבטלה? רבי מאיר אומר: עד שיפה בקורנס ויחבל. רבי שמעון אומר: אפילו רואה סטרה ונפלה - הרי זו בטלה. וחכמים אומרים: עובד כוכבים - מבטל עבודת כוכבים שלו ושל ישראל. וישראל - אין מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים. [רבי] שמעון בן גמליאל אומר: עבודת כוכבים של ישראל - אין לה בטלה עולמית. בימוס שנפגם רבו - הרי זה מתר. מזבח שנפגם רבו - אסור עד שינתץ.

ו,ג מקצה, שלו - אסור, ושל חברו - מתר. לפני הקדשו - אסור, לאחר הקדשו - מתר. מאימתי נקרא מקצה? משנעשה בו מעשה. איזהו נעבד? כל שעובדין אותו, בין בשגגה בין במזיד. איזה הוא מקצה? מקצה לעבודת כוכבים. אבל אמר: שור זה לעבודת כוכבים - לא אמר כלום, לפי שאין הקדש לעבודת כוכבים.

27 Jul	ראשון Sunday	ב 2	בבלי: עבודה זרה לט ירושלמי: כתובות לא תוספתא: עדיות ג ב"ך: משלי יא-יב רמב"ם: זכיה ומתנה יא	נץ החמה..... 5:49 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:25 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:37 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:28	עלות השחר..... 4:36 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:49 סו"ז תפלה - מג"א. 10:13 שקיעה..... 8:15	
28 Jul	שני Monday	ג 3	בבלי: עבודה זרה מ ירושלמי: כתובות לב תוספתא: עבודה זרה א ב"ך: משלי יג-יד רמב"ם: זכיה ומתנה יב	נץ החמה..... 5:50 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:25 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:37 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:27	עלות השחר..... 4:37 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:49 סו"ז תפלה - מג"א. 10:13 שקיעה..... 8:14	
29 Jul	שלישי Tuesday	ד 4	בבלי: עבודה זרה מא ירושלמי: כתובות לג תוספתא: עבודה זרה ב ב"ך: משלי טו-טז רמב"ם: שכנים א	נץ החמה..... 5:51 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:26 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:38 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:26	עלות השחר..... 4:38 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:50 סו"ז תפלה - מג"א. 10:14 שקיעה..... 8:13	
30 Jul	רביעי Wednesday	ה 5	בבלי: עבודה זרה מב ירושלמי: כתובות לד תוספתא: עבודה זרה ג ב"ך: משלי יז-יח רמב"ם: שכנים ב	נץ החמה..... 5:52 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:26 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:38 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:25	עלות השחר..... 4:39 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:50 סו"ז תפלה - מג"א. 10:14 שקיעה..... 8:12	
31 Jul	המישי Thursday	ו 6	בבלי: עבודה זרה מג ירושלמי: כתובות לה תוספתא: עבודה זרה ד ב"ך: משלי יט-כ רמב"ם: שכנים ג	נץ החמה..... 5:53 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:27 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:38 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:24	עלות השחר..... 4:40 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:51 סו"ז תפלה - מג"א. 10:14 שקיעה..... 8:11	
1 Aug	ששי Friday	ז 7	בבלי: עבודה זרה מד ירושלמי: כתובות לו תוספתא: עבודה זרה ה ב"ך: משלי כא-כב רמב"ם: שכנים ד	נץ החמה..... 5:54 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:27 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:38 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:23	עלות השחר..... 4:41 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:51 סו"ז תפלה - מג"א. 10:14 שקיעה..... 8:10	
Candle Lighting 7:52 הדלקת הנרות 						
2 Aug	שב"ק Shabbos	ה 8	בבלי: עבודה זרה מה ירושלמי: כתובות לו תוספתא: עבודה זרה ו ב"ך: משלי כג-כד רמב"ם: שכנים ה	Shabbos Chazon נץ החמה..... 5:55 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:27 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:39 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:22		דברים, חזון עלות השחר..... 4:42 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:51 סו"ז תפלה - מג"א. 10:15 שקיעה..... 8:09
Shabbos Ends 9:22 זמן מוצי"ק 						

דוֹרֵךְ תִּיקוֹן חֲצוֹת דְּעֶרְמָנִית מֵעַן פֶּאֶרְן אִיִּבְעִרְשֵׁטֶן דִּי טוֹבוֹת וְאִסַּר עַר הָאֵס
צוֹנְעָזָאֲנִת צו טוֹן פֶּאֶר דִּי אִידֵן. (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת תְּפִלָּה סִימָן ג"ח)